

POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO I OCENA PRACY POLICJI W PERCEPCJI MIESZKAŃCÓW SŁUPSKA (3)

Pod redakcją
Marka Stefańskiego
Roberta Parola

Redaktor prowadzący: *Justyna Brylewska*
Redaktor techniczny: *Paweł Banasiak*
Projekt okładki: *?????????*
Korekta: *??????*

© Copyright by Wydawnictwo Adam Marszałek
Toruń 2009

ISBN

W projekcie udział wzięli:
Akademia Pomorska w Słupsku
Komenda Miejska Policji w Słupsku
Szkoła Policji w Słupsku
Urząd Miejski w Słupsku
Stowarzyszenie „Bezpieczny Region Słupski

Techniczne opracowanie kwestionariusza Zenon Trzciniński

Wydawnictwo prowadzi sprzedaż wysyłkową:
tel./fax 056 648 50 70, marketing@marszalek.com.pl

Wydawnictwo Adam Marszałek, ul. Lubicka 44, 87-100 Toruń,
tel./fax 056 648 50 70; tel. 056 660 81 60, 056 664 22 35
e-mail: info@marszalek.com.pl www.marszalek.com.pl
Drukarnia nr 1, ul. Lubicka 46, 87-100 Toruń, tel. 056 659 98 96

Spis treści

Marek Stefański

WSTĘP	5
-------------	---

Marek Stefański

POWINNOŚĆ ETYCZNA POLICJANTA	9
Załącznik nr 1: Zasady postępowania policjanta	18
Załącznik nr 2: Zarządzenie nr 805/03 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 r.	19
Załącznik nr 3: Deklaracja o Policji Rady Europy z 1979 r.	23
Załącznik nr 4: Kodeks postępowania funkcjonariuszy porządku prawnego Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych z 1979 r.	27
Bibliografia	29

Anetta Jaworska

PREWENCJA ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH W PERCEPCJI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	31
1. Wprowadzenie	31
2. Prewencja kryminalna	37
3. Problematyka i metody badań	41
4. Organizacja badań	42
5. Charakterystyka badanej populacji	43
6. Poczucie bezpieczeństwa na terenie miasta	47
7. Wnioski	72

Grażyna Durka

POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCÓW wśród osób prowadzących działalność gospodarczą	76
1. Wprowadzenie	76
2. Wyniki badań	79
2.1. Charakterystyka osób prowadzących działalność gospodarczą i ich poczucie bezpieczeństwa	80
3. Wnioski	100
Bibliografia	101

Robert Parol

ANALIZA KOMPETENCJI SPOŁECZNYCH I ZAWODOWYCH POLICJANTÓW KMP W SŁUPSKU	102
1. Wstęp	102
2. Wyniki badań	103
2.1. Ocena kompetencji zawodowych policjantów i dzielnicowych KMP w Słupsku.	104
2.2. Ocena kultury osobistej policjantów i dzielnicowych KMP w Słupsku.	112
2.3. Ocena komunikatywności policjantów i dzielnicowych KMP w Słupsku.	120
2.4. Ocena zaangażowania i pomocowości policjantów i dzielnicowych KMP w Słupsku.	127
3. Podsumowanie.	135
Bibliografia	137

Robert Parol

ZAKOŃCZENIE	138
-------------------	-----

Marek Stefański

Wstęp

Kształtowanie poczucia bezpieczeństwa w społeczności lokalnej powinno być zadaniem wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za porządek publiczny. Dlatego już trzecia edycja badań naukowych dotycząca poczucia bezpieczeństwa publicznego i oceny pracy policji w percepcji mieszkańców Słupska jest realizowana przez pięć podmiotów: Akademię Pomorską w Słupsku, Komendę Miejską Policji i Urząd Miejski w Słupsku, Stowarzyszenie Bezpieczny Region Słupski oraz Szkołę Policji w Słupsku. Bezpieczeństwo jest również sprawą oświaty, wszystkich podmiotów rządowych oraz organizacji środowiskowych, spółdzielni mieszkaniowych, podmiotów pozarządowych a także każdego obywatela. Czyli bezpieczeństwo jest wspólną sprawą wszystkich, którym zależy na jakości życia społecznego.

Ustawowym zadaniem policji jako umundurowanej i uzbrojonej formacji jest służenie społeczeństwu. Misją policji jest ochrona bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymywanie bezpieczeństwa i porządku publicznego¹, a także dokonywanie jakościowych zmian w swojej strukturze i wyznaczanie priorytetów działania według współczesnych zagrożeń przestępczych. Jednocześnie policja tworzy nową koncepcję współdziałania ze wszystkimi podmiotami odpowiedzialnymi za kształtowanie poczucia bezpieczeństwa.

¹ Dz.U. Nr 30, poz. 179 z późn. zm., art. 1, ust. 1.

Wobec powyższego należy z dużą odpowiedzialnością określić oczekiwania społeczne wobec policji. Wyniki badań poczucia bezpieczeństwa i oceny pracy policji określają oczekiwania społeczne mieszkańców Słupska. Dostarczają one nie tylko stan faktyczny, ale również postulaty, które wynikają z obserwacji i doświadczeń obywateli.

Stawiane zadania wymagają, aby policja kreowała swój wizerunek wspólnie z mieszkańcami lokalnych społeczności w synergii z innymi podmiotami, takimi jak: ośrodki naukowe, administracja rządowa, samorządy terytorialne, podmioty pozarządowe.

Niniejsza praca jest trzecią edycją badań, które dostarczają niezbędnych informacji dotyczących opinii mieszkańców Słupska o swoim poczuciu bezpieczeństwa oraz oceny postaw i pracy policjantów. Wyniki tych badań są szczegółowo analizowane przez specjalnie do tego powołane komisje Komendy Miejskiej Policji w Słupsku. Podstawowym celem ich jest jeszcze lepsze udoskonalanie profesjonalizmu policjantów a także służenia społeczności lokalnej pod względem kształtowania poczucia bezpieczeństwa. Przykładem konkretnych przedsięwzięć jest zwiększona liczba patroli pieszych jak również ich obecność na ulicach miasta, w których nie byli widywani przez mieszkańców Słupska. Również komendant KMP w Słupsku usprawnia organizacyjnie pracę dzielnicowych tak, aby byli w większym stopniu dostępni w kontaktach interpersonalnych z mieszkańcami swoich rejonów służbowych.

Pierwszy rozdział odnosi się do powinności etycznej policjanta. Postawa policjanta jest nie mniej ważna jak jego umiejętności zawodowych. Etos zawodowy funkcjonariusza policji jest niezbędny w profesjonalnym realizowaniu służebnej roli wobec społeczeństwa. Dlatego Komendant Główny Policji wydał Zarządzenie nr 805/03 w sprawie zasad etyki zawodowej policjanta². Zasady te zostały wypracowane na podstawie dokumentów

² Zarządzenie nr 805/03 Komendanta Głównego Policji z dnia 31.12.2003 r. w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta”.

Organizacji Narodów Zjednoczonych jak również Unii Europejskiej. Czyli standardy kwalifikacji zawodowych w tym powinności etycznej policjanta są na najwyższym poziomie europejskim. Badania opinii społecznej jednoznacznie wskazują, iż Polacy oczekują od policjanta dużej kultury osobistej a także empatii podczas przeprowadzania interwencji.

Drugi rozdział pod tytułem *prewencja zagrożeń społecznych w percepcji społeczności lokalnej* przedstawia opinię mieszkańców pod względem ich poczucia bezpieczeństwa oraz oceny pracy śląskiej policji. Również przedstawiany został deklaracyjny stopień zaangażowania współpracy społeczności Śląska z policjantami w zakresie wspólnej dbałości o bezpieczeństwo. Zostały zaprezentowane bardzo interesujące wskaźniki dotyczące zagrożeń społecznych, które w opinii mieszkańców Śląska są najbardziej dolegliwe i zakłócające porządek i poczucie bezpieczeństwa. Rozdział ten przedstawia także nastroje społeczne dotyczące zaangażowania policji w trosce o bezpieczeństwo w społeczności lokalnej.

W następnym rozdziale pod tytułem *Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców wśród osób prowadzących działalność gospodarczą* dokonana jest analiza wyników badań pod kątem bezpieczeństwa przedsiębiorców. Wnikliwej analizie poddano 58 kwestionariuszy ankiety z których wynika, iż w 2008 roku dużo więcej jest respondentów płci męskiej, niż żeńskiej w porównaniu z ubiegłym rokiem jak również jest mniejsza liczba ankietowanych. Istotną różnicę zauważa się również w wykształceniu respondentów. Badania te są bardzo ważne nie tylko z punktu widzenia bezpieczeństwa działalności gospodarczej, ale również rozwoju samego miasta np. pod względem turystycznym.

Czwarty rozdział odnosi się do analizy kompetencji społecznych i zawodowych policjantów Komendy Miejskiej Policji w Śląsku, które dotyczą kompetencji zawodowych, kultury osobistej, komunikacji interpersonalnej oraz zaangażowania w realizację zadań służbowych w tym pomocowości podczas podejmowania interwencji policyjnej.

Analiza wyników wskazuje, iż respondenci wysoko i bardzo wysoko oceniają kompetencje społeczne i zawodowe policjantów KMP w Śląsku. Charakterystyczne jest, iż mieszkańcy Śląska wyżej oceniają kompeten-

cje dzielnicowych, niż innych policjantów prewencji. Ponadto młodzież jest bardziej krytyczna wobec policjantów niż respondenci w starszym wieku. Również kobiety lepiej oceniają kompetencje społeczne i zawodowe policjantów niż mężczyźni. Kwalifikacje zawodowe policjantów w ocenie mieszkańców Słupska są bardzo istotne w kształtowaniu poczucia bezpieczeństwa w społeczności lokalnej.

Marek Stefański

Powinność etyczna policjanta

Aktywne uczestnictwo w różnych strukturach państwa jako zbiorowości wymaga od jednostki również działań związanych z rozwojem osobowości, swojej tożsamości, wartości społecznych, w tym i uspołecznienia, czyli określonej dyspozycyjności, która polega na zainteresowaniu sprawami publicznymi, gotowości poświęcenia interesu osobistego na rzecz drugiego człowieka. Uspołecznienie to także zachowania mające dużo wspólnego z ofiarnością, umiejętnością współdziałania i co najważniejsze – z posiadaniem odpowiedzialności za poprawne kształtowanie się życia społecznego. Na przykład odpowiedzialność za bezpieczeństwo spoczywa nie tylko na instytucjach ustawowo zobowiązanych do utrzymania porządku społecznego, ale każdy obywatel powinien podejmować działania na rzecz poczucia bezpieczeństwa¹.

Świadoma działalność człowieka obejmuje nieprzebrane bogactwo możliwości podejmowania decyzji oraz dokonywania wyborów odbywających się w sferze woli na różnych płaszczyznach i dotyczących najrozmaitszych dziedzin rzeczywistości. Chodzi tu o działania zarówno zewnętrznie, jak i cały obszar wewnętrznych procesów oraz zjawisk psychicznych, takich jak myślenie, odczuwanie, akty woli czy motywacji. Każdy świadomy czyn człowieka zostaje realizowany z jakichś pobudek i dla określonego celu. Ponadto, w poczuciu odpowiedzialności bierze się pod uwagę określone konsekwencje swoich zachowań, które mogą przy-

¹ M. Ossowska, *Normy moralne. Próba systematyzacji*, Warszawa 2000, s. 199–200.

nieść radość, pożytek, wzbogacenie lub cierpienie, zubożenie czy szkodę. Wówczas najczęściej przychodzi autorefleksja i człowiek zadaje sobie, a czasami innym pytanie, czy dane działanie jest dobre, a kiedy staje się złe. Człowiek w wymiarze aksjologii wykracza poza opis, próbuje dokończyć wartościowania i oceny. Przez pojęcie aksjologii rozumiemy każde zachowanie wyrażające aprobatę lub dezaprobatę, określone wartościowanie w odniesieniu do drugiego człowieka czy jakiegoś zjawiska, stanu rzeczy lub otaczającego środowiska.

Natomiast powinność etyczna odnosi się do pożądaných postaw i zachowań. Powinność jest wewnętrznym przekonaniem splecionym „z poczuciem swoistego domagania się czegoś, niekiedy przymusu spełniania czegoś, co wynika z zasad, wartości, reguł, wskazań, a niekiedy także przepisów i obowiązków, jak również z faktów, celów, idei. Powinność to poczucie autogenne lub zinterioryzowanego naporu, że nie można nie czynić tak a tak. Bezpośrednio przechodzi ona w postulowane od dawna sumienie”². Kształtowanie etosu zawodowego policjanta należy odnosić do powinności etycznej, czyli również zachowań określonych w Zasadach etyki zawodowej.

Człowiek nie ogranicza się jednak do dokonywania ocen działań, stara się także określić, jak powinno wyglądać zachowanie w określonych sytuacjach. W tym celu odwołuje się do szeregu przepisów prawnych, norm społecznych i moralnych, kodeksów etycznych, w tym zawodowych, które wskazują, co należy uczynić w danych okolicznościach. Zakłada też, że lepiej jest przysparzać wartości, niż rozmyślnie je negować. W ten sposób rodzi się moralność. Powstaje przeświadczenie o tym, co dobre, a co złe, pociągające za sobą pozytywne lub negatywne sposoby zachowania. W konsekwencji powinniśmy wartościowo układać się z otaczającą rzeczywistością przy zachowaniu norm prawnych, moralnych, kulturowych oraz obyczajowych norm życia społecznego.

Każda kultura tworzy określone wartości, które mogą być niezgodne z akceptowanymi powinnościami, i wtedy niezbędna jest głęboka refleksja,

² L. Ostasz, *Ku etyce uniwersalistycznej*, Olsztyn 1999, s. 63.

wręcz metafizyczna, nad bardziej ogólnymi zasadami postępowania. Myśl ludzka, a także pewien uniwersalizm zasad wartościujących, wymaga szerszych poszukiwań i wysiłku intelektualnego i metodologicznego w usystematyzowaniu reguł postępowania³.

Etyka pochodzi od greckiego słowa *ethikos* – zwyczajowy (*ethos* – obyczaj, zwyczaj). Obecnie najczęściej etykę rozumie się jako teorię moralności, ale oznacza ona również zespół norm i ocen moralnych charakterystycznych dla danego środowiska i czasu⁴. Możemy mówić o etyce I. Kanta, etyce chrześcijańskiej czy zawodowej. W etyce zawiera się głęboka refleksja nad moralnością, która wyznacza trzy dziedziny w zakresie podejścia do badanego zagadnienia. Wyróżnia się:

- a) **etykę opisową**, która wyjaśnia zjawiska moralności, odnosi się do postaw mających swoje uzasadnienie w sferze podmiotowej osobowości człowieka, jego wartości, światopoglądu oraz relacji do drugiego człowieka. Więzy i struktury społeczne funkcjonują według określonych reguł moralnych, będących przedmiotem zainteresowania etyki opisowej, która fundamentalnym „(...) celem swych badań czyni opisanie zjawiska moralności w postaci jej podstawowych, konkretnych elementów: ocen, norm, sankcji i ideałów moralnych, każdorazowo historycznie wyróżnionych, bez oceniania i wypowiadania normatywnych wskazań. Etyka opisowa rozwija dwie dziedziny analiz moralności: od strony wewnętrznej, podmiotowej – psychologia moralności – oraz zewnętrznej, społecznej – socjologia moralności”⁵. Z powyższego wynika, iż etyka opisowa zajmuje się również historią moralności poszczególnych okresów, środowisk, państw, grup narodowościowych,
- b) **etykę normatywną**, która wartościuje sposób podejścia do moralności, zadając podstawowe filozoficzne pytania dotyczące wartości,

³ P. Singera (pod red.), *Przewodnik po etyce*, Warszawa 2000, s. 29.

⁴ S. Jedynak (pod red.), *Mały słownik etyczny*, Bydgoszcz 1994, s. 60.

⁵ Tamże, s. 70.

powinności, norm etycznych. W skład etyki normatywnej wchodzi podstawowe działy:

- aksjologia, która stara się odpowiedzieć na pytanie – co to jest wartość? Czyli jest to nauka o wartościach, o metafizycznym szukaniu wartości uniwersalnych. Jednostka reprezentuje swoje indywidualne wartości moralne mające swoje odbicie w funkcjonowaniu społecznym,
 - deontologia, czyli nauka o powinnościach i obowiązkach. Etyka normatywna rozważa zachowania moralne w życiu społecznym, a nawet cechy charakterologiczne jednostki,
- c) **metaetykę**, która zajmuje się filozoficzną analizą norm i ocen moralnych. Tworzy się określone normy zachowania, które zawierają precyzyjne zasady postępowania. Na przykład „kodeksy tworzy się poprzez konkretyzację i uszczegółowienie norm etyki ogólnej funkcjonującej w danym społeczeństwie, dostosowując je do specyfiki danego zawodu poprzez:
- zmianę hierarchii poszczególnych norm,
 - modyfikację lub konkurencję ich treści,
 - formułowanie nowych reguł, których brak w etyce ogólnej, a które są szczególnie istotne dla danego zawodu,
 - podanie swoistych zasad preferencji w sytuacjach konfliktowych,
 - wskazanie uprawnień przedstawicieli danego zawodu, które są pochodną pełnionych przez nich funkcji”⁶.

Charakterystyczne jest to, iż etyka jako dyscyplina naukowa zajmuje się analizą faktów, swoją metodologią badawczą, a nawet wykracza poza to, o czym możemy powiedzieć, że istnieje, ale przedstawia jednocześnie argumenty za tym, co być powinno. Etyka to hierarchia wartości w aspekcie dobra i zła, jest ona rozważaniem metafizycznym w odniesieniu do człowieka. Wobec powyższego, bezsprzecznie należy uznać, że etyka jest

⁶ Tamże, s. 71.

rozważaniem filozoficznym związanym z aksjologią oraz teoretyczną podstawą epistemologiczną⁷.

Etykę najogólniej można określić jako „ogół ocen i norm moralnych przyjętych w danej epoce i zbiorowości społecznej lub konkretny ich system, tj. tyle co moralność”⁸.

Etyka społeczna zajmuje się zachowaniami jednostek w społeczności, bada i ustala normy moralne, które decydują o całości kształcie życia społecznego.

„Jednym z elementów moralności są normy, czyli pewne nakazy i zakazy. Mówimy o normach moralnych, kulturalnych, obyczajowych, prawnych. Są one najczęściej kierowane do człowieka jako pewny regulator zachowania. Dokonujemy również ocen moralnych, czyli ustosunkowujemy się do tego, co jest lub co się stało. Oceniamy postawy ludzi, ich zachowania, zjawiska społeczne, poglądy itp. Często wskazujemy na konkretne wzory osobowe niekoniecznie z rzeczywistości, również bohaterów np. z literatury. Dość istotnym elementem moralności są sankcje w sensie negatywnym jak kara, wyrzuty sumienia, potępiająca opinia lub pozytywna jak nagroda, pochwała.”⁹

Moralność (łac. *moralitas*, *moralis* to inaczej obyczajowy, *mos* – zwyczaj, obyczaj) „(...) to faktyczne funkcjonujące w społeczeństwie poglądy i przekonania, znajdujące swój odpowiednik w postawach ludzi wobec innych w ich postępowaniu i współżyciu.”¹⁰

Moralność to „ogół ocen, norm, wzorów, prawideł postępowania w określonych środowiskach i epokach historycznych”¹¹. „W znaczeniu wartościującym: zgodność działań ludzkich z prawdą i dobrem osób, w znaczeniu opisowym, zespół uznanych norm, ocen i wzorców postępowania, różne szkoły filozoficzne akceptują bądź niezmiennosc głównych zasad

⁷ Tamże, s. 60–62.

⁸ *Encyklopedia popularna PWN*, Warszawa 1994, s. 215.

⁹ M. Stefański, *Etyka zawodowa policjanta*, Słupsk 1996, s. 10.

¹⁰ S. Jedynak (pod red.), *Mały słownik etyczny...*, jw., s. 142.

¹¹ W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, Warszawa 1978, s. 645.

moralnych, bądź ich zależność od epoki i środowiska”¹². Natomiast moralny to inaczej „etyczny, szlachetny, bezinteresowny, odnoszący się do życia psychicznego, umysłu, uczuć, niematerialny duchowy”¹³. Wobec powyższego moralność można odnieść do odpowiedniego czasu i przestrzeni oraz norm życia społecznego.

Etyka zawodowa to „całokształt norm wyznaczających określone obowiązki moralne, dotyczące zarówno czynności wynikających bezpośrednio z wykonywania danego zawodu, jak i związanych z nim społecznych stosunków zawodowych”¹⁴. Tak więc, etyka jest filozoficzną dyscypliną związaną z istotą powinności moralnej, wyjaśnieniem rzeczywistości moralnego działania, genezy dobra i zła oraz sposobami przewycięzania zła.

Współczesne zagrożenia etyki zawodowej policjanta, w czasie transformacji życia społecznego na każdym odcinku aktywności ludzkiej, wymagają szczególnej analizy naukowej i umiejętności wartościowego dostosowania się do oczekiwań przełożonych, społeczeństwa i państwa. Określony wstrząs ideowo-moralny, gospodarczy, polityczno-społeczny, wzrost przestępczości skłonił środowisko policyjne do otwartej dyskusji nad etosem zawodowym funkcjonariusza policji. Takie dyskusje trwają nie tylko na zajęciach dydaktycznych słuchaczy Szkoły Policji w Słupsku, ale również w obecności przedstawicieli pracowników naukowych, duchowieństwa, policjantów, a nawet polityków na specjalnie zorganizowanych debatach. Nowy wizerunek policjanta bardziej profesjonalnego w działaniu, partnerskiego i współpracującego ze społeczeństwem wymaga nieposzlakowanej postawy moralnej. Postawa etyczna policjanta, oczekiwania społeczne, wymagania zawodowe ze strony przełożonych, nieprzewidywalne sytuacje, hierarchia wartości, specyfika służby – to wszystko domaga się precyzyjnego określenia zasad postępowania policjanta. Niekiedy znajduje się on w konflikcie wewnętrznym, który pojawia się w sytuacji występowania motywów sprzecznych, równocześnie pobudzających i ha-

¹² *Encyklopedia popularna PWN...*, jw., s. 527.

¹³ W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych...*, jw., s. 645–646.

¹⁴ *Encyklopedia popularna PWN...*, jw., s. 215.

mujących czyjeś działanie. Również może się on znajdować w konflikcie moralnym, który występuje „(...) wtedy, gdy pewna jednostka czuje się zniewolona do złamania jednej reguły moralnej dla zachowania wierności innej, np. policjant używając broni palnej w celu odparcia bezpośredniego ataku na życie własne lub cudze. Powstaje tu dylemat, czy użyć broni palnej, czy zastosować inne środki bezpieczeństwa. Jeśli zdecyduje się na pierwsze rozwiązanie, może spowodować śmierć drugiej osoby, wówczas jednak łamie normę «nie zabijaj» dla zachowania normy «istnienia człowieka». Jeśli nie użyje broni, może spowodować śmierć własną lub bezbronnego człowieka”¹⁵.

Dlatego określając zasady etyki zawodowej funkcjonariuszy policji, należy wziąć pod uwagę następujące zagadnienia:

1. Ogólne zadania funkcjonariusza policji, które mieszczą się w ramach obowiązków nałożonych na nich przez prawo.
2. Szczególne wymagania osobowościowe wobec funkcjonariuszy policji.
3. Zakres i sposób stosowania przez policjantów prawnie dostępnych środków przymusu bezpośredniego.
4. Obowiązek wykonywania przez funkcjonariuszy policji rozkazów zwierzchników.
5. Osobista odpowiedzialność funkcjonariuszy za ich działania sprzeczne z prawem lub za nakazanie takich działań.

Ogólnoludzkie zasady moralne są punktem wyjścia w rozważaniach nad etyką zawodową funkcjonariusza policji. Chodzi zatem o uczciwość w myśleniu i działaniu zarówno w życiu zawodowym, jak i prywatnym. Sprawiedliwość, bezstronność i opanowanie są istotnymi elementami czynności służbowych wykonywanych w różnych sytuacjach. W końcu ocena swojego postępowania umożliwia zachowanie właściwej postawy i samodoskonalenie.

Od policjanta jako funkcjonariusza publicznego wymaga się więcej niż od obywatela życia społecznego. Specyfika służby, a także odpowiedzial-

¹⁵ Cz. Purowski, *Dylematy moralno-etyczne w pracy policjanta*, Słupsk 1998, s. 9.

ność za kształtowanie poczucia bezpieczeństwa, tradycja zawodowa, hierarchiczność służbowa, tradycja społecznej akceptacji zawodu policjanta, pożądane cechy osobowościowe, umiejętności interkomunikacyjne, warunki wewnętrzne policji i zewnętrzne, czyli ogólna sytuacja w kraju, uprawnienia i płynące z wykonywanego zawodu powinności oraz jego społeczna ranga wymagają określonych zachowań, które zawarte są w etyce zawodowej funkcjonariusza policji.

Etyka zawodowa oznacza zgodność postępowania osoby reprezentującej zawód z tą częścią norm moralnych, czyli powszechnie akceptowanych w danym czasie i środowisku reguł zachowania, które dotyczą wykonywania określonego zawodu. Również jest to zespół zasad i norm określających, jak z moralnego punktu widzenia powinni zachowywać się przedstawiciele danego zawodu. Ogólnie mówiąc, są to normy moralne, które powinny obowiązywać przedstawicieli danego zawodu, skonkretyzowane i wyszczególnione z ogólnych norm funkcjonujących w określonym społeczeństwie w celu dostosowania ich do grupy zawodowej.

Etyka zawodowa ma swoje uzasadnienie, a nawet jest niezbędna w uporządkowaniu określonych postaw etycznych, istotnych i cenionych wartości społecznych. Natomiast określając funkcje etyki zawodowej, musimy zwracać uwagę na relacje społeczne danych grup zawodowych, na regulację odpowiednich stosunków interpersonalnych, na zachowania się poszczególnych przedstawicieli zawodu w społeczeństwie. Spisane zasady, normy, oceny, wartości etyczne danego zawodu tworzą kodeks zawodowy lub normy w odniesieniu do konkretnego zawodu. Zasady etyki zawodowej (por. załączniki) wskazują na określone zachowania, biorąc pod uwagę specyfikę zawodu i jednocześnie wytyczając etos zawodowy policjanta.

Etyka zawodowa policjanta ułatwia sprawne wykonywanie zawodu oraz przestrzega przed pewnymi specyficznymi pokusami, o jakie szczególnie łatwo w tym zawodzie. Uwrażliwia policjanta na ludzką krzywdę, odnosząc się do samej istoty człowieczeństwa poprzez pryzmat poszanowania godności osobowej.

Policjant z racji swego zawodu często ma do czynienia z ludźmi z marginesu społecznego i przeprowadzając interwencję, działa w sytuacji pa-

tologii społecznej. Pojawia się tu niebezpieczeństwo, że będzie traktował ludzi jako gorszych, jako wrogów porządku publicznego. Przeciwniej stronie łatwiej odmawia się praw. Grozi to zubożeniem na ludzkie tragedie. Tymczasem człowiek przez zejście na złą drogę czy fakt popełnienia przestępstwa nie traci godności ludzkiej. Policjant, który ponadto dysponuje środkami przymusu bezpośredniego, musi unikać wykorzystywania swej przewagi nad ludźmi, poniżania ich, okazywania im pogardy, zastraszania, poniżania czy stosowania jakichkolwiek form samosądu, nie mówiąc już o stosowaniu tortur. Respekt wobec osoby ludzkiej wyraża się przede wszystkim przez stosunek do najsłabszych. Człowiek ma prawo do poszanowania swej godności, nawet wtedy, kiedy wszedł w konflikt z prawem i naruszył zasady współżycia międzyludzkiego. Trzeba tu wymienić przede wszystkim interesantów, świadków i poszkodowanych, ale i sprawców. Najczęstszymi sytuacjami, w których godność ludzka może być naruszona, są: legitymowanie (zostaje wówczas naruszona anonimowość legitymowanego, dlatego przy tej czynności policjant powinien zachowywać się wyjątkowo uprzejmie), udzielanie pouczenia (szczególnej delikatności potrzeba, gdy młody wiekiem policjant poucza osobę starszą) i przesłuchiwanie (naruszeniem godności będą wszelkie próby poniżania, odwoływania się do siły, groźby, obrażanie, ironia i wytykanie ułomności), zatrzymanie (jest do bardzo dokuczliwa okoliczność pozbawienia wolności). We wszystkich tych sytuacjach policjant powinien postępować tak, jak sam chciałby być traktowany w podobnych okolicznościach.

Istota relacji służbowych kształtuje się na dwóch zasadniczych poziomach: policjant a inny policjant oraz policjant a przełożony. Wzajemne poszanowanie w tych relacjach sprowadza się zaś do rzetelnie pojętej solidarności zawodowej, wzajemnej pomocy, poszanowania hierarchii służbowej, a także wypełniania powinności spoczywających na przełożonych w stosunku do podwładnych i podwładnych wobec przełożonych.

Działalność zawodowa każdego policjanta ma głównie charakter zespolowy. Z tego względu wzajemne zaufanie – zarówno do partnera w służbie, jak i przełożonego – jest konieczne, by nie tylko właściwie wykonywać zawód i pełnić swoje powinności, lecz także ze względu na towarzyszące

służbie niebezpieczeństwo. U podstaw takiej postawy musi znaleźć się wzajemny szacunek jako wyznacznik zachowań etycznych.

Sprawne wykonywanie poleceń służbowych łączy się z poszanowaniem przez policjantów zasad prawa określających istotę stosunku służbowego i wpływa na skuteczność działań policji.

Załącznik nr 1

Zasady postępowania policjanta

Już w r. 1938 Komendant Główny Policji Państwowej przedstawił 14 zasad postępowania policjanta, które jak się wydaje, wciąż pozostają aktualne i dla współczesnego policjanta są również cenne. Warto je zatem poznać, określają one bowiem etyczne powinności policjanta.

- I. Honor i Ojczyzna – oto hasła, którymi w życiu Twoim masz się kierować.
- II. Ojczyzna powierzyła Ci broń i oczekuje, że będziesz Jej godny.
- III. Ojczyzna powierzyła Ci wyjątkowe prawa. Tych praw nie nadużywaj, gdyż nie są one przywilejem, lecz obowiązkiem, który sumiennie wypełniasz w służbie Narodu.
- IV. Przestępstwo jest nieszczęściem. Zachowaj się wobec niego z powagą i ludzkością.
- V. Pomóż temu, kto Twej pomocy potrzebuje i obchodź się ze wszystkimi tak, jak byś chciał, by się z Tobą obchodzono.
- VI. Bądź odważny, sumienny, ostrożny i nie zawieź nigdy zaufania przełożonego. Nadużycie zaufania jest hańbą. Mów prawdę, gdyż kłamstwo jest tchórzostwem.
- VII. Pamiętaj, że nosisz mundur. Jak Cię widzą, tak Cię piszą. Bądź więc zawsze schludnie i czysto ubrany i nie zaniedbuj wyglądu zewnętrznego.
- VIII. Żyj skromnie, zachowasz przez to niezależność. Nie przyjmuj żadnych podarunków, gdyż to zobowiązuje. Jako policjant nie

możesz mieć zobowiązań. Życie ponad stan jest hańbą i prowadzi do nieszczęścia. Pijaństwo zabierze Ci ludzką godność, staniesz się pośmiewiskiem rodaków i zasłużysz na pogardę dzieci.

- IX. Pamiętaj, że Cię podsłuchują, więc nie mów publicznie o sprawach służbowych. Zachowaj umiar w mowie.
- X. Bądź w życiu i służbie sprawiedliwy.
- XI. W wystąpieniach przeciw wrogom Ojczyzny bądź bezwzględny, pamiętaj jednak, że dobry żołnierz gardzi okrucieństwem.
- XII. Rozkazów przełożonych słuchaj bezwzględnie, bądź wzorem dla podwładnych, którzy Cię pilnie obserwują. Jeśli żądasz od innych, by byli dobrymi kolegami, pamiętaj sam o koleżeństwie.
- XIII. Miej pogardę dla pochlebców.
- XIV. Pamiętaj, że jesteś żołnierzem. Nie zaniedbuj ćwiczyć się w żołnierskiej sprawności i ucz się ciągle, pamiętając o tym, że obywatele widzą w Tobie człowieka, który musi wiedzieć wszystko.

Załącznik nr 2

Zarządzenie nr 805/03 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 r.

ZASADY ETYKI ZAWODOWEJ POLICJANTA

§ 1

1. Zasady etyki zawodowej policjanta wynikają z ogólnych wartości i norm moralnych uwzględniających specyfikę zawodu policjanta.
2. Obowiązkiem policjanta jest przestrzeganie zasad etyki zawodowej.

§ 2

W sytuacjach nieuregulowanych przepisami prawa lub nieujętych w niniejszych zasadach etyki zawodowej policjant powinien kierować się zasadami współżycia społecznego i postępować tak, aby jego działania mo-

gły być przykładem praworządności i prowadziły do pogłębiania społecznego zaufania do Policji.

§ 3

Policjant powinien wykonywać czynności służbowe według najlepszej woli i wiedzy, z należytą uczciwością, rzetelnością, wykazując się odpowiedzialnością, odwagą i ofiarnością.

§ 4

Policjant we wszystkich swoich działaniach ma obowiązek poszanowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka, w szczególności wyrażający się w:

- 1) respektowaniu prawa każdego człowieka do życia,
- 2) zakazie inicjowania, stosowania lub tolerowania tortur bądź niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania.

§ 5

Policjant podejmując decyzję o użyciu broni palnej lub zastosowaniu środków przymusu bezpośredniego, powinien zachować szczególną rozwagę i stale mieć na uwadze charakter tych środków.

§ 6

Postępowanie policjanta w kontaktach z ludźmi powinna cechować życzliwość oraz bezstronność wykluczająca uprzedzenia rasowe, narodowościowe, wyznaniowe, polityczne, światopoglądowe lub wynikające z innych przyczyn.

§ 7

Policjant powinien przestrzegać zasad poprawnego zachowania, kultury osobistej i dbać o schludny wygląd.

§ 8

Wykonując zadania służbowe, policjant powinien dostosować swoje zachowanie do sytuacji i cech osób uczestniczących w zdarzeniu, w szczególności wieku, płci, narodowości i wyznania, a także uwzględnić uzasadnione potrzeby tych osób.

§ 9

W trakcie wykonywania czynności służbowych policjant powinien zachować szczególną wrażliwość i takt w stosunku do ofiar przestępstwa lub innego zdarzenia, udzielić im możliwie wszechstronnej pomocy, a także dbać o zachowanie dyskrecji.

§ 10

Zawiadamiając osobę o zamachu na jej dobra lub przekazując najbliższej rodzinie wiadomość dotyczącą osoby bliskiej, która stała się ofiarą przestępstwa lub innego zdarzenia, policjant powinien zachować takt.

§ 11

Policjant jako funkcjonariusz publiczny powinien wystrzegać się korupcji w każdej postaci oraz zwalczać wszelkie jej przejawy.

§ 12

Policjant nie może wykorzystywać swojego zawodu do celów prywatnych, a w szczególności nie może wykorzystywać informacji uzyskanych w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych ani uzyskiwać informacji do tych celów przy użyciu służbowych metod.

§ 13

Policjant powinien zachować dyskrecję w odniesieniu do informacji mogących zaszkodzić społecznie pojętemu dobru służby lub dobremu imieniu osób uczestniczących w czynnościach podejmowanych przez policjanta.

§ 14

Stosunek policjanta do innych policjantów powinien być oparty na przestrzeganiu zasad poprawnego zachowania, poszanowania godności, a także tolerancji w zakresie nie naruszającym porządku prawnego.

§ 15

Policjant powinien w miarę możliwości udzielać pomocy innym policjantom w realizacji zadań służbowych oraz wspierać w rozwiązywaniu ich problemów osobistych.

§ 16

Przełożony powinien dawać podwładnym przykład nienagannego zachowania, w szczególności nie powinien nadużywać stanowiska, funkcji, stopnia policyjnego w celu poniżania podległego policjanta.

§ 17

Przełożony powinien zapewnić podległym policjantom właściwe warunki wykonywania zadań i rozwoju zawodowego oraz dbać o atmosferę pracy i dobre stosunki międzyludzkie.

§ 18

Kierując działaniami podległych policjantów, przełożony powinien wydawać jasne i zrozumiałe polecenia oraz inspirować i motywować ich do działania.

§ 19

Przełożony oceniając podległych policjantów, jest zobowiązany kierować się jasno określonymi i znanymi im kryteriami oraz sprawiedliwością i obiektywizmem.

§ 20

Przełożony powinien wysłuchać podwładnego w sprawach zawodowych i osobistych oraz udzielić mu wsparcia bądź pomocy z zachowaniem dyskrecji.

§ 21

Policjant powinien rzetelnie wykonywać polecenia przełożonego oraz odnosić się do niego z szacunkiem.

§ 22

Policjant powinien stale doskonalić i uzupełniać swoją wiedzę oraz umiejętności zawodowe, a także dbać o swoją sprawność fizyczną.

§ 23

Policjant powinien dbać o społeczny wizerunek Policji jako formacji, w której służy, i podejmować działania służące budowaniu zaufania do niej.

§ 24

Policjant nie powinien akceptować, tolerować ani lekceważyć zachowań policjantów naruszających prawo lub zasady etyki zawodowej.

Załącznik nr 3

Deklaracja o Policji Rady Europy z 1979 r.

Deklaracja składa się z trzech działów, pierwszy dotyczy etyki zawodowej:

1. Funkcjonariusz policji wypełnia obowiązki nałożone nań przez prawo, ochraniając współobywateli oraz społeczność przed przemocą, grabieżą i innymi szkodliwymi czynami określonymi przez prawo.
2. Funkcjonariusz policji powinien charakteryzować się uczciwością, bezstronnością i godnością. W szczególności powinien się wystrzeżać wszelkiej korupcji i surowo zwalczać to zjawisko.
3. Tryb doraźny wykonania wyroku, tortury inne formy niehumanitarnego bądź poniżającego traktowania czy karania są niedozwolone bez

względu na okoliczności. Funkcjonariusz policji jest zobowiązany do nieposłuszeństwa lub niewypełnienia rozkazu czy polecenia, jeśli bezprawność tego rozkazu lub polecenia jest lub powinna być mu znana.

4. Funkcjonariusz policji wykonuje rozkazy wydane w sposób zgodny z przepisami przez swego zwierzchnika; powinien jednak powstrzymać się od wykonania jakiegokolwiek rozkazu, którego bezprawność jest lub powinna być mu znana.
5. Funkcjonariusz policji jest zobowiązany zwalczać naruszenia prawa. Jeśli zagrażające naruszenie prawa mogłoby wywołać szkodę natychmiastową lub nieodwracalną bądź znacznych rozmiarów, funkcjonariusz powinien niezwłocznie podjąć działania, aby – w granicach swych możliwości – jak najskuteczniej mu zapobiec.
6. Jeśli nie istnieje niebezpieczeństwo szkody natychmiastowej lub nieodwracalnej bądź znacznych rozmiarów, funkcjonariusz policji jest zobowiązany podjąć próbę zapobieżenia skutkom lub ponownemu naruszeniu prawa, informując o nim swych zwierzchników. Jeśli postępowanie takie nie wywoła zamierzonych skutków, funkcjonariusz może zwrócić się do władz wyższych.
7. Zakazuje się podejmowania jakichkolwiek działań karnych bądź dyscyplinarnych wobec funkcjonariusza policji, który odmówi wykonania niezgodnego z prawem rozkazu.
8. Zakazuje się funkcjonariuszom policji udziału w śledzeniu, zatrzymywaniu, strzeżeniu bądź konwojowaniu osób, na których nie ciąży podejrzenie o czyn sprzeczny z prawem, a które są przeszukiwane, zatrzymane lub oskarżone z powodu swej przynależności rasowej, wyznania lub przekonań politycznych.
9. Funkcjonariusz policji ponosi osobistą odpowiedzialność za swe działania sprzeczne z prawem oraz za takżeż czyny polegające na działaniu bądź zaniechaniu, których popełnienie nakazał.
10. Niezbędne jest ustanowienie jasnej hierarchii podporządkowania. Ustalenie, który ze zwierzchników ponosi ostateczną odpowie-

działność za czyny funkcjonariusza policji polegające na działaniu bądź zaniechaniu, powinno być możliwe w każdej sytuacji.

11. Ustawodawca musi stworzyć system gwarancji i prawnych środków zadośćuczynienia za wszelkie szkody wynikłe z działań policji.
12. Podczas pełnienia obowiązków funkcjonariusz policji powinien wykazać zdecydowanie niezbędne do osiągnięcia celu wymaganego bądź dopuszczonego przez prawo; zakazuje się jednakże użycia siły w stopniu większym niż jest to konieczne.
13. Funkcjonariusze policji powinni otrzymać jasne i precyzyjne instrukcje co do sposobu i okoliczności używania broni.
14. Funkcjonariusz policji, który zatrzymał osobę wymagającą opieki medycznej, zapewnia jej taką opiekę służb medycznych, a także, w miarę potrzeby, podejmuje kroki w celu ochrony życia i zdrowia osoby zatrzymanej. Kieruje się zaleceniami lekarzy i innego wykwalifikowanego personelu medycznego, jeśli zatrzymany zostanie objęty opieką medyczną.
15. Funkcjonariusz policji utrzymuje w tajemnicy wszystkie sprawy natury poufnej, o jakich poweźmie wiadomość, chyba że wykonywanie obowiązków bądź przepisy prawa nakazują inne postępowanie.
16. Funkcjonariusz policji, który stosuje się do przepisów tej Deklaracji, powinien uzyskać czynne moralne i fizyczne wsparcie społeczności, której służy.

W drugiej części deklaracji zawarto następującą treść:

1. Policja jest jedną ze służb publicznych ustanowionych przez prawo, której zadania obejmują utrzymanie porządku i stosowanie prawa.
2. Do policji może wstąpić każdy obywatel, który odpowiada obowiązującym wymaganiom.
3. Funkcjonariusz policji powinien uzyskać wszechstronne wykształcenie ogólne, odbyć szkolenie zawodowe oraz praktykę w zawodzie, a także zdobyć niezbędną wiedzę o problemach społecznych, wol-

nościach demokratycznych, prawach człowieka, a w szczególności z zakresu Europejskiej konwencji praw człowieka.

4. Funkcjonariusz policji musi wykonywać swe obowiązki w takich warunkach zawodowych, psychologicznych i materialnych, aby stanowiły one ochronę jego uczciwości, bezstronności i godności.
5. Funkcjonariusz policji ma prawo do słusznego wynagrodzenia, przy czym należy uwzględnić szczególne aspekty jego pracy, takie jak zwiększone ryzyko i obowiązki oraz jej nienormowany czas pracy.
6. Funkcjonariusze policji powinni mieć swobodę decyzji co do tworzenia organizacji zawodowych, wstępowania do nich i czynnego w nich działania. Mogą także odgrywać czynną rolę w innych organizacjach.
7. Reprezentatywna organizacja zawodowa funkcjonariuszy policji ma następujące prawa:
 - udziału w negocjacjach dotyczących statusu zawodowego funkcjonariuszy policji;
 - udzielania konsultacji w sprawie zarządzania jednostkami organizacyjnymi policji;
 - wszczynania postępowania w interesie grupy funkcjonariuszy lub danego funkcjonariusza policji.
8. Przynależność do organizacji zawodowej funkcjonariuszy policji oraz czynny udział w jej w działalności nie może przynosić uszczerbku funkcjonariuszowi.
9. W razie postępowania dyscyplinarnego bądź karnego przeciwko funkcjonariuszowi policji, funkcjonariusz ten ma prawo zostać wysłuchany oraz ma prawo do obrony przez adwokata. Wyrok w sprawie powinien zapaść możliwie szybko. Funkcjonariusz może także korzystać z pomocy organizacji zawodowej, do której należy.
10. Funkcjonariusz, wobec którego zastosowano środki dyscyplinarne bądź sankcje karne, ma prawo odwołania się do niezależnego i bezstronnego organu bądź sądu.

11. Funkcjonariusz policji stojący przed sądem lub trybunałem ma takie same prawa jak ogół obywateli.

Ostatnia część Deklaracji o Policji zatytułowana Wojna i inne rodzaje stanu wyjątkowego – okupacja kraju przez siłę obcą poucza, iż podczas wojny czy okupacji policjant nadal realizuje swoje zadania w interesie ludności cywilnej. Tak więc funkcjonariusz policji chroni osoby i mienie, dba o bezpieczeństwo i porządek publiczny. Jednocześnie powinien wyraźnie zdystansować się od okupujących kraj.

Podczas wojny lub nieprzyjacielskiej okupacji funkcjonariusz policji nadal pełni swe zadania ochrony osób i mienia w interesie ludności cywilnej.

Podczas okupacji kraju funkcjonariuszowi policji zabrania się:

- uczestniczenia w działaniach podejmowanych przeciwko członkom ruchu oporu;
- brania udziału w stosowaniu środków służących wykorzystywaniu ludności do celów militarnych i ochrony urządzeń wojskowych.

Załącznik nr 4

Kodeks postępowania funkcjonariuszy porządku prawnego Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych z 1979 r.

ARTYKUŁ 1

Funkcjonariusze porządku prawnego wykonują swoje obowiązki wynikające z ustaw, służąc społeczeństwu i chroniąc wszystkich ludzi przed czynami bezprawnymi, zgodnie z wymaganym w tym zawodzie wysokim poczuciem odpowiedzialności.

ARTYKUŁ 2

Funkcjonariusze porządku prawnego w toku wykonywania swych obowiązków służbowych szanują i chronią godność wszystkich ludzi oraz przestrzegają ich praw i dbają o nie.

ARTYKUŁ 3

Funkcjonariusze porządku prawnego mogą użyć siły wyłącznie w wypadku absolutnej konieczności i tylko w granicach niezbędnych do wypełnienia swego obowiązku.

ARTYKUŁ 4

Z poufnych informacji posiadanych przez funkcjonariuszy porządku prawnego korzysta się z zachowaniem dyskrecji, chyba że ściśle określone zadania lub potrzeby wymiaru sprawiedliwości pozwalają postąpić inaczej.

ARTYKUŁ 5

Żaden funkcjonariusz porządku prawnego nie może stosować, prowokować ani tolerować jakichkolwiek tortur lub innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego postępowania albo karania, nie może on także powoływać się na rozkazy przełożonych lub wyjątkowe okoliczności, takie jak: stan wojenny czy zagrożenie wojną, zagrożenie bezpieczeństwa wewnętrznego, wewnętrzne zamieszki polityczne ani na jakikolwiek inny stan zagrożenia publicznego, jako usprawiedliwienie stosowania tortur lub inne okrutne, nieludzkie bądź poniżające postępowanie albo karanie.

ARTYKUŁ 6

Funkcjonariusze porządku prawnego zapewnią osobom pozbawionym wolności pełną ochronę zdrowia, a w szczególności podejmą natychmiastowe działania w celu zapewnienia opieki medycznej zawsze, ilekroć będzie potrzeba.

ARTYKUŁ 7

Funkcjonariuszom porządku prawnego nie wolno dopuszczać się jakichkolwiek czynów korupcyjnych. Mają oni obowiązek stanowczego przeciwstawienia się takim czynom i ich zwalczania.

ARTYKUŁ 8

Funkcjonariusze porządku prawnego mają obowiązek przestrzegać ustaw i niniejszego Kodeksu. Mają oni również obowiązek stanowczo się przeciwstawiać jakimkolwiek ich pogwałceniu. Funkcjonariusze porządku publicznego, którzy mają powody przypuszczać, że przepisy niniejszego Kodeksu zostały lub mogą być pogwałcone, zawiadamiają o tym swoje władze i – jeśli to będzie konieczne – inne właściwe władze lub organy, które mają prawo kontrolować takie czyny lub im zapobiegać.

Bibliografia

- Czerniakiewicz J. (pod red.), Wybrane zagadnienia etyki policji, Szczytno 1997.
- Encyklopedia popularna PWN, Warszawa 1994.
- Jedynak S. (pod red.), Mały słownik etyczny, Bydgoszcz 1994.
- Kopaliński W., Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych, Warszawa 1978.
- Ossowska M., Normy moralne. Próba systematyzacji, Warszawa 2000.
- Ostasz L., Ku etyce uniwersalistycznej, Olsztyn 1999.
- Purowski Cz., Dylematy etyczno-moralne w pracy policjanta, Słupsk 1998.
- Singera P. (pod red.), Przewodnik po etyce, Warszawa 2000.
- Stefański M., Portret własny policjanta, czyli dylematy etycznych postaw, Słupsk 1996.
- Stefański M., Etyka zawodowa policjanta, Słupsk 1996.
- Werwicki M., Psychologia praktyczna w pracy policjanta, cz. IV. Konflikty norm moralnych w pracy policjanta, Słupsk 1999.

Akty prawne krajowe

Zarządzenie nr 805/03 Komendanta Głównego Policji z dnia 31.12.2003 r.
w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta”.

Akty prawne międzynarodowe

Deklaracja o Policji, Rezolucja 690 Zgromadzenia Parlamentarnego Rady
Europy, 1979.

Kodeks Postępowania Funkcjonariuszy Porządku Prawnego, Rezolucja
34/169 Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych, 1979.

Anetta Jaworska

Prewencja zagrożeń społecznych w percepcji społeczności lokalnej

1. Wprowadzenie

Naukową refleksję nad społeczną oceną bezpieczeństwa publicznego w środowisku lokalnym rozpoczęłam w roku 2006, podejmując się diagnozy odczuć związanych z zagrożeniami na terenie miasta Słupska. Badania te, oprócz roli diagnostycznej stały się jednak zaczątkiem istotnych działań słupskiej policji, przyczyniających się zarówno do podwyższenia społecznego zaufania do pracy funkcjonariuszy policji, jak i wzrostu realnego i subiektywnego poczucia bezpieczeństwa na terenie miasta. Istotnym czynnikiem, motywującym do dalszego wysiłku badawczego stał się także fakt głębokiego zainteresowania badaniami, innych (poza policją) podmiotów współodpowiedzialnych za tworzenia bezpieczeństwa na terenie miasta, a także tych, które z taką działalnością wydają się nie mieć wiele wspólnego. Uwspólnotowanie wysiłków nad poprawą bezpieczeństwa w społeczności Słupska polega na zaangażowaniu się w działania prewencyjne i diagnostyczne obok Komendy Miejskiej Policji w Słupsku, Szkoły Policji w Słupsku, Stowarzyszenia „Bezpieczny Region Słupski”, Urzędu Miejskiego w Słupsku i Akademii Pomorskiej w Słupsku, także Kościoła (parafii na terenie całego miasta), spółdzielni mieszkaniowych, dziennikarzy prasowych, radiowych i telewizyjnych oraz Miejskiego Zakładu Komunikacji. Zainteresowanie badaniami i propagowanie idei

kształtowania bezpieczeństwa w oparciu o działania wspólnotowe, wydaje się w istotny sposób przyczyniać do systematycznej poprawy poczucia bezpieczeństwa na terenie miasta i ograniczania skali zagrożeń społecznych. Fakt efektywnego wykorzystywania badań w praktyce prewencyjnej wydaje się zatem wystarczającym powodem kontynuowania badawczej eksploracji zagadnień związanych z prewencją kryminalną. Inicjatywy podjęte przez słujską policję w celu poprawy bezpieczeństwa po pierwszym etapie badań zostały opisane w opracowaniu dotyczącym społecznej diagnozy bezpieczeństwa z roku 2007¹.

Podsumowując wnioski po realizacji drugiego etapu badań na temat „Poczucia bezpieczeństwa publicznego i oceny pracy Policji w percepcji mieszkańców Słupska”, w Komendzie Miejskiej Policji w Słupsku, wzorem lat ubiegłych powołano zespół zajmujący się ich oceną oraz inicjowaniem przedsięwzięć mających na celu podtrzymanie wzrostowej tendencji poczucia bezpieczeństwa mieszkańców miasta oraz oceny pracy Policji. Część tych przedsięwzięć, w związku z powtarzalnością niektórych wniosków, jest kontynuacją działań z lat ubiegłych i inspirowuje policję do poprawy realnego stanu bezpieczeństwa na terenie Słupska.

Poniżej prezentuję postulowane i praktyczne rozwiązania, jakie Komenda Miejska Policji w Słupsku zastosowała w roku 2008²:

- 1) W zakresie zwiększenia nadzoru policji w poszczególnych rejonach miasta:
 - Służby patrolowo – interwencyjne w większej ilości planowane są na III zmianę.
 - Zwiększona została liczba patroli pieszych.
 - Zwiększona została także liczba wspólnych patroli funkcjonariuszy KMP ze słuchaczami Szkoły Policji w Słupsku. Patrole te

¹ A. Jaworska, *Prewencja przestępczości i bezpieczeństwo publiczne – diagnoza społeczna* [w:] G. Durka, M. Stefański (red.), *Poczucie bezpieczeństwa publicznego i ocena pracy policji w percepcji mieszkańców Słupska*, Wyd. AP, Słupsk 2008, s.33–68

² Rozwiązania te prezentuję na podstawie sprawozdania z działań policji, sporządzonego przez sierżanta Roberta Czerwińskiego

planowane są między innymi z uwzględnieniem osiedli domków jednorodzinnych.

W 2007 roku przeprowadzono 405 wspólnych patroli, natomiast w roku 2008 było ich już 1164.

- Wystąpiono do Urzędu Miasta w Słupsku o sfinansowanie płatnych służb policyjnych, które są kierowane w rejony szczególnie zagrożone, w tym w rejony starego budownictwa. Służby zaplanowano i zrealizowano w porach wieczorowo-nocnych. Ogółem w roku 2008 głównie w okresie letnim przeprowadzono ich 167.
 - W celu udrożnienia głównych arterii miasta głównie w godzinach 7–8 oraz 15–17, tam gdzie odbywa się najbardziej nasilone natężenie ruchu związane z przemieszczaniem się osób do i z pracy, planowane są służby policjantów Sekcji Ruchu Drogowego KMP Słupsk. Policjanci kierują ruchem, reagują na wszelkie naruszenia porządku publicznego.
- 2) W zakresie obaw związanych z agresywnymi zaczepkami, napadami, włamaniami i wandalizmem oraz zachowaniami nie mającymi charakteru kryminalnego, lecz ruszającymi porządek w mieście (wulgarność, nadużywanie alkoholu, zakłócanie ciszy nocnej, żebractwo):
- Zobligowano policjantów do bezwzględnego ujawniania sprawców wykroczeń porządkowych i alkoholowych oraz wulgarnych zachowań. W 2008 r ogółem przeciwk o przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości (art. 43 ust. 1 i 2) nałożono 7082 MKK Mandatów Karnych Kredytowanych, pouczone 1070 osób, natomiast z grupy wykroczeń porządkowych nałożono 7197 MKK, a pouczone 8355 osób.
 - Patrole piesze zadaniowane są do sprawdzania klatek schodowych i innych miejsc grupowania się młodzieży oraz bezwzględnego podejmowania wobec tych osób czynności policyjnych.
 - Nasilono działania profilaktyczne i represyjne wobec osób nieletnich spożywających alkohol.

- Na podstawie postanowień Sądu w sprawach w kierunku art. 43 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi do właściwych terenowo władz kierowane są wnioski o cofnięcie koncesji na sprzedaż alkoholu. W 2008 roku skierowano 8 wniosków.
- Osoby spożywające alkohol represjonowane są w postępowaniu mandatowym lub sporządzane są wnioski do Sądu Grodzkiego.

Osoby będące pod wpływem alkoholu w koniecznych przypadkach (stwarzanie zagrożenia dla siebie i innych, powodowanie zgorzenia w miejscu publicznym itp.) przewożone są do Izby Wyrzeźwień lub miejsca zamieszkania. I tak w 2008 roku policjanci KMP w Słupsku doprowadzili do izby wyrzeźwień:– 4415 osoby (wg danych 2007 rok – 4456), w tym: kobiet 414; nieletnich – 33

W celu wyrzeźwienia doprowadzono do Policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych (tzw. PPDOZ) ogółem – 586 (wg danych 2007 rok-783), w tym: kobiet – 7, nieletnich – 0

Odwieziono do miejsc zamieszkania osób nietrzeźwych ogółem – 515 osób (wg danych na 2007 rok – 205)

- Zobligowano policjantów do bezwzględnego represjonowania sprawców wykroczeń porządkowych i alkoholowych oraz wulgarnych zachowań, niszczenia mienia i aktów wandalizmu.
- 3) W zakresie zwiększenia patroli policyjnych w rejonach domków jednorodzinnych:
- W planowaniu służb patrolowych uwzględnia się dzielnice i osiedla domków jednorodzinnych.
 - Podczas praktyk słuchaczy Szkoły Policji w Słupsku, planuje się patrole piesze w godzinach popołudniowych także w rejonach osiedli domków jednorodzinnych.
- 4) W zakresie zwiększenia kontroli miejsc szczególnie zagrożonych (parków, podwórek, klatek schodowych) oraz prowadzenia działań informacyjnych dla mieszkańców miasta:
- Zbierane są informacje o istnieniu miejsc zagrożonych.

- Prowadzone są analizy i na ich podstawie planowane są służby oraz stosownie do sytuacji zadaniowani (stale bądź doraźnie) policjanci.
 - Oficer prasowy nawiązuje regularny kontakt z lokalnymi mediami (prasa i TV) celem rozpowszechniania informacji o zagrożeniach i sposobach obrony przed przestępczością.
- 5) W zakresie zwiększenia znajomości i dostępności do dzielnicowego:
- Wystąpiono do Stowarzyszenia Bezpieczny Region Słupski o sfinansowanie wydruku wizytówek dla dzielnicowych. Podczas obchodów dzielnicowi wręczają wizytówki mieszkańcom Słupska (założenie jest takie aby dzielnicowy dotarł do jak największej ilości mieszkańców w Słupsku).
 - Zaktualizowano ulotkę o dzielnicowym i rejonie przez niego obsługiwanym oraz opracowano nowe sposoby dotarcia do szerszej grupy mieszkańców – opracowano naklejkę, z informacją o dzielnicowym i rejonie przez niego obsługiwanym. Są one umieszczane są na klatkach schodowych i miejscach użyteczności publicznej tj. gablotki parafialne, przychodnie zdrowia, sklepy.
 - Wystąpiono do Urzędu Miasta w Słupsku o sfinansowanie zakupu dla dzielnicowych telefonów z funkcją automatycznej sekretarki – wniosek zrealizowano. Numery telefoniczne podane są do publicznej wiadomości.
 - Informacja o dzielnicowym i rejonie przez niego obsługiwanym znajduje się także na stronie internetowej słupskiej komendy.
 - Upowszechniono wizerunek dzielnicowego poprzez kontynuację współpracy z lokalnymi mediami . Poprzez media: gazetę ”Głos Pomorza” w Słupsku oraz Radio „Koszalin”. przekazywano informację min. o organizowanych przez Policję akcjach typu: znakowanie rowerów lub organizowanych spotkaniach z lokalną społecznością. Celem tych spotkań jest omówienie problemów występujących na danym, terenie oraz sposobu ich rozwiązania, a także podniesienie świadomości na temat zagrożeń, jakie występują i jak się przed nimi chronić. Łącznie w 2008 r. dzielni-

cowi ze Słupska przeprowadzili 164 spotkania z lokalną społecznością.

- 6) W zakresie oczekiwań związanych z szybkim reagowaniem policji na interwencję oraz poważnym traktowaniem zgłoszeń:
 - Zwiększono nadzór nad usprawnieniem sposobu przyjmowania interesantów przez służbę dyżurną, przede wszystkim osób chcących złożyć zawiadomienie o przestępstwie czy wykroczeniu oraz realizację interwencji przez policjantów.
 - Codziennie odbywają się odprawy służby dyżurnej z kierownictwem KMP, na których omawiane są bieżące wydarzenia oraz podejmowane przez służbę dyżurną decyzje i przedsięwzięcia. Korygowane są błędy i niedociągnięcia służby dyżurnej oraz procedury pozwalające na podniesienie jakości obsługi interesanta.
 - Wprowadzono Elektroniczną Książkę Służby Dyżurnej, której jednym z założeń jest monitorowanie czasu reakcji na przyjmowane od obywateli zgłoszenie i reakcja na zgłoszone interwencje. Służba dyżurna KMP i podległych Komisariatów została przeszkolona z obsługi tego systemu EKSD co umożliwiło płynne przejście z prowadzenia dokumentacji papierowej do dokumentowania czynności w formie elektronicznej na przełomie czerwca i lipca 2008 r.
 - W lutym 2009 r. w Budyńku „D” Komendy Miejskiej Policji w Słupsku uruchomione zostanie nowoczesne „Zintegrowane Stanowisko Kierowania KMP w Słupsku”.
 - W dawnej dyżurce KMP Słupsk powstanie Stanowisko Kierowania Komisariatem Policji II w Słupsku. Tym samym zwiększy się ilość funkcjonariuszy obsługujących telefon alarmowy 997 i 112 co realnie powinno wpłynąć na jakość obsługi interesanta, a także skrócenie czasu reakcji na zgłoszenie interesanta.
- 7) W zakresie uściślenia współpracy policji ze szkołami w zakresie działań prewencyjnych:
 - Zintensyfikowano działania profilaktyczne w szkołach. Podczas

- spotkań nawiązuje się kontakty z pedagogami tych placówek celem zdiagnozowania ewentualnych problemów i sygnałów.
- Policjanci zapraszani są przez słujskie szkoły do udziału w różnego rodzaju szkolnych uroczystościach, gdzie niejednokrotnie uczestniczą w charakterze współuczestników. W ramach prowadzonej w szkołach profilaktyki negatywnych zachowań dzieci i młodzieży, policjanci KMP w Słupsku informują zarówno uczniów, jak i ich rodziców o odpowiedzialności prawnej za popełnianie czynów karalnych oraz za zachowania świadczące o demoralizacji. Łącznie w roku 2008 przeprowadzono 353 spotkania z młodzieżą szkolną i rodzicami.
 - Mając na uwadze powyżej stwierdzone wnioski, w roku 2008 celem zwiększenia skuteczności ochrony szkół funkcjonariusze KMP w Słupsku w ramach służby obchodowej jak i patrolowej wykonywali zadania doraźne związane z bezpieczeństwem w szkole i na terenie do niej przyległym. Zainicjowano w 2008 roku działania pod nazwą „PATROL SZKOLNY”, którego głównym zadaniem jest zwiększenie skuteczności ochrony szkół oraz terenów przyszkolnych przed niszczeniem mienia, zwłaszcza w godzinach popołudniowych.

2. Prewencja kryminalna

Zapobieganie przestępczości nie jest domeną czasów współczesnych. Już we wspólnotach pierwotnych ochrona przed niebezpieczeństwem polegała na zamykaniu wejścia do jaskiń kamiennymi głazami. Głównym celem każdego prawodawstwa jest podejmowanie działań służących przeciwdziałaniu przestępczości, a nie surowe karanie przestępców³, co niestety nie zawsze odzwierciedla się w społecznych realiach naszego kraju, w którym

³ A. Urban, *Prewencja kryminalna (zbiór wykładów dla studentów)*. Wyd. WSzP w Szczytnie, Szczytno 2006

dominującym postulatem znacznej części społeczeństwa i prawodawców jest zaostrzanie sankcji karnych.

Szef policji londyńskiej Robert Pell⁴, już w roku 1829 podał zasady skutecznego działania policyjnego, wśród których znalazły się między innymi:

- za misję policji uznano zapobieganie przestępczości;
- wypełnianie przez policję swoich zadań jest w znacznym stopniu uzależnione od jej zdolności do zdobycia szacunku społecznego;
- potrzeba rozwiązań siłowych stosowanych przez policję jest tym mniejsza, im większa jest współpraca pomiędzy policją a społeczeństwem;
- zdobycie uznania społecznego jest uzależnione od zdolności policji do udzielania obywatelom wsparcia, bez względu na ich pochodzenie społeczne czy przynależność rasową;
- policja jest zobowiązana do utrzymywania stosunków ze społeczeństwem, opartych na zasadzie, że policja to społeczeństwo, a społeczeństwo, to policja;
- policja nie powinna nigdy przekraczać swych uprawnień ani wyręczać innych ogniw wymiaru sprawiedliwości;
- skuteczność działań policji powinna być mierzona zmniejszaniem się liczby przestępstw, a nie skutecznością interwencji po fakcie popełnienia przestępstwa.

Biorąc pod uwagę to ostatnie kryterium to, w prawdzie w ostatnich latach rejestruje się ogólny spadek przestępczości, jednak, co najbardziej niepokoi, systematycznie zwiększa się liczba przestępstw popełnianych przez nieletnich i drastycznie wzrasta ich ciężar gatunkowy. Oczywiście, to nie policja jest jedynie odpowiedzialna za ten stan rzeczy, jednak do inicjatyw przez nią podejmowanych powinno należeć zintensyfikowanie współpracy ze środowiskami wychowawczymi – zarówno szkołą, jaki i placówkami opiekuńczo-wychowawczymi (placówkami wsparcia dzien-

⁴ za: P. Mułyk, *Poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców Słupska*, Praca magisterska napisana pod kierunkiem A. Jaworskiej, Słupsk 2008, materiały niepublikowane

nego, interwencyjnymi, rodzinnymi, socjalizacyjnymi i resocjalizacyjnymi). Współpraca ta powinna się opierać nie tylko na funkcji nadzoru i ochrony, ale wytwarzaniu atmosfery zaufania i życzliwości, nawet tam, gdzie demoralizacja młodych ludzi przybiera znaczące rozmiary. Należy bowiem pamiętać, że to nie dzieci i młodzież kształtują świat pełen zagrożeń i agresji, a jedynie w najlepszy dla siebie sposób uczą się, jak w tym świecie przetrwać. Młodzież bowiem nie jest ani dobra ani zła, a zawsze taka, na jaką zasłużyło pokolenie, które ją wychowało.

W zakresie działań podejmowanych przez polską policję, na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat zaszły znaczące przemiany – od reakcji zmierzających do szybkiego ujęcia sprawców przestępstw, ukierunkowała ona swoje postępowanie na prewencję zachowań dewiacyjnych. Działania prewencyjne mogą się przejawiać w kilku płaszczyznach, wśród których najmniej skutecznym wydaje mi się – zaostrenie kar, które potencjalnie miałyby odstraszać od popełniania przestępstw. Złudność przekonania o skuteczności tego typu działań, łatwo udowodnić odwołując się do historii systemów penalnych, w których nawet tak drastyczne kary jak zakopywanie żywcem i odcinanie kończyn (i oczywiście znacznie więcej o wiele wymyślniejszych tortur) nie były w stanie powstrzymać przed przestępstwem. Już znacznie skuteczniejsza wydaje się być nieuchronność kary – skuteczne ujmowanie i szybkie egzekwowanie kary za naruszenie prawa. Wśród metod interwencji prewencyjnej znajdują się ponadto: edukowanie ofiar w zakresie dbałości o bezpieczeństwo (wiadomo z wiktymologii, że znaczny udział w akcie przestępstwa posiada sama ofiara). Edukacja w zakresie bezpieczeństwa, to także informowanie społeczeństwa o miejscach i sytuacjach szczególnie zagrożonych i uczulanie na potencjalną możliwość stania się ofiarą np. kieszonkowca w zatłoczonym autobusie. Taką formą prewencji jest między innymi rozwieszanie w słupskich autobusach ulotek z hasłem „stop kieszonkowcom”, przypominających pasażerom o konieczności chronienia samych siebie. Inną postacią profilaktyki przestępczości jest zabezpieczanie potencjalnych miejsc przestępstwa, co może przejawiać się dostatecznym oświetleniem terenu lub częstą kontrolą policji miejsc zagrożonych.

Koncepcje prewencji kryminalnej, opartą na modelu integracyjno-interaktywnym zaprezentował R.Northoff⁵. Wyróżnił on opartą na współczesnych wynikach badań kryminologicznych, prewencję:

- A) Pierwszorzędową – ukierunkowaną na zatrzymanie etiologicznych czynników przestępczości. Obejmuje ona grupy ludności szczególnie narażone na wejście na drogę przestępczości (mniejszości narodowe, młodzież ze środowisk zagrożonych patologią), a w jej ramach znajduje się między innymi pomoc socjalna. W prewencji tej zwraca się uwagę na prawidłowość czynników socjalizujących (rodzinę, szkołę, grupy rówieśnicze). Jej formy obejmują projekty związane ze spędzaniem wolnego czasu, treningu zapobiegania agresji, treningi społeczne itp. Istotną kwestią są tu także czynniki makrospołeczne, takie jak bezrobocie, bezdomność, wadliwe funkcjonowanie mediów. Prewencja przestępczości odwołuje się zatem do szerokich kontekstów społecznych, których zadaniem jest poprawa statusu bytowego całego społeczeństwa i jego ogólny rozwój moralny.
- B) Drugorzędową – mającą na celu ograniczanie ryzyka przestępczości. Polega ona głównie na doradztwie, ale także odstraszeniu. W jej zakres wchodzi; techniczne zabezpieczenia obiektów, monitoring telewizyjny, obecność patroli policji w miejscach zagrożonych, reorganizacja niebezpiecznej przestrzeni itp. Prewencja drugorzędowa to także wsparcie dla powstawania ośrodków terapii odwykowej i programy dla potencjalnych grup ofiar.
- C) Trzeciorzędową – której zadaniem jest przeciwdziałanie recydywie. Ważną kwestią w tego typu działalności jest – nie zaostrzanie, lecz ograniczanie sankcji izolacyjnych, a w ich miejsce wprowadzanie instytucji mediacji⁶, ugody sprawcy z ofiarą, a w przypadku kar izolacyjnych – wprowadzanie projektów integrujących więźniów ze

⁵ za: T.Cielecki, *Prewencja kryminalna. Studium z profilaktyki kryminologicznej*, Opole 2004

⁶ Zob.np.: A. Rękas, *Mediacja w polskim prawie karnym i nieletnich – zagadnienia prawne i praktyczne*, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” nr 60/2008, Warszawa, s.85–112

społecznością lokalną poprzez kulturę⁷ lub pracę społecznie użyteczną⁸. Niezbywalną kwestią prewencji trzeciorzędowej jest pomoc postpenitencjarna osobom opuszczającym zakłady karne. Najistotniejszą kwestią jest jednak przeobrażenie społecznego (i prawnego) myślenia w kierunku wprowadzenia kar alternatywnych wobec kary pozbawienia wolności w postaci kar probacyjnych⁹ i wolnościowych programów resocjalizacyjnych.

3. Problematyka i metody badań

Problematyka badacza obejmuje zakres podmiotowych aspektów poczucia bezpieczeństwa publicznego społeczności lokalnych na terenie Słupska oraz subiektywnej oceny pracy policji w percepcji mieszkańców miasta. Celem badań jest przede wszystkim ich wymiar praktyczny, zmierzający do wzrostu realnego bezpieczeństwa i poprawy wizerunku policji, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej w zakresie konieczności uwspólnotowania działań w zakresie działań na rzecz eliminacji zagrożeń społecznych w lokalnym miejscu zamieszkania. Główny problem badawczy zawiera się w pytaniach:

- 1) Jaki jest poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Słupska?
- 2) Jaka jest ocena pracy słupskiej policji w percepcji mieszkańców?
- 3) Jaki jest deklarowany poziom współpracy społeczności Słupska z funkcjonariuszami policji w zakresie wspólnej dbałości o bezpieczeństwo?
- 4) Jakie zagrożenia społeczne stanowią najbardziej dotkliwy czynnik zakłócający poczucie bezpieczeństwa w odbiorze społecznym?

⁷ Zob.:A. Jaworska, *Readaptacyjna wartość sztuki w zakładach karnych*, Słupsk 2008

⁸ Zob.m.in. A.Jaworska, *Metody oddziaływań w polskim modelu penitencjarnym* [w:] A. Jaworska (red.) *Kryminologia i kara kryminalna*, Kraków 2008, s.91–142

⁹ Zob.:A. Baładynowicz, *Probacja. Resocjalizacja z udziałem społeczeństwa*, Warszawa 2006

Określone w badaniach zmienne zależne obejmują zatem: poczucie bezpieczeństwa, ocenę pracy policji w zakresie kompetencji zawodowych, umiejętności interpersonalnych, kultury osobistej, działań pomocowych na rzecz społeczeństwa oraz ogólnej dbałości o bezpieczeństwo, a także współpracę społeczeństwa z organami policji i zagrożenia występujące na terenie miasta. Wśród określonych zmiennych niezależnych znajdują się: rejon zamieszkania (dzielnica miasta), wiek, płeć, wykonywany zawód, status społeczny i wykształcenie respondentów.

W bieżącym roku jako metodę badań wykorzystano: sondaż diagnostyczny przeprowadzony techniką ankiety (z treścią kwestionariusza można się zapoznać w poprzedniej publikacji obejmującej badaną problematykę¹⁰).

4. Organizacja badań

Rozpoczęcie badań było poprzedzone intensywną akcją informacyjną, przeprowadzoną na terenie Słupska. W tym celu badania zostały nagłośnione w lokalnych mediach (radio, prasa i telewizja) oraz dzięki zaangażowaniu słupskiego MZK w środkach transportu miejskiego. Kampania informacyjna była prowadzona także przez spółdzielnie mieszkaniowe oraz wszystkie słupskie parafie.

Przykładem lat ubiegłych, miasto zostało podzielone na sektory, odpowiadające ogólnemu standardowi zabudowy. Były to odpowiednio rejony: śródmieścia (SR); starego budownictwa (SB), osiedla mieszkaniowe, tzw. „blokowiska” (OM) oraz domki jednorodzinne (DJ). Ponieważ założeniem badaczy było uzyskanie opinii około jednego procenta mieszkańców, na każdej z zamieszkałych ulic wytypowano odpowiednią liczbę respondentów, tak że np. na ulicy Jodłowej (usytuowanej w obrębie domków jednorodzinnych), zamieszkałej przez 220 osób, liczbę respondentów ustalono

¹⁰ Zob.: A. Jaworska, M. Stefański, *Poczucie bezpieczeństwa publicznego i ocena pracy policji w percepcji mieszkańców Słupska*, Słupsk 2007, s.58–60

na zaledwie dwóch, natomiast na ulicy Wojska Polskiego (śródmieście), zamieszkałej przez 1099 osób, wyznaczono do badań liczbę 20 mieszkańców. Konsekwentnie z przyjętym wzorem poczyniono z każdą ulicą w mieście. Taka procedura była niezbędna dla uzyskania równomiernych proporcji opinii mieszkańców zamieszkujących każdy zakątek miasta. Informacje o zaludnieniu poszczególnych ulic uzyskano dzięki zaangażowaniu w badania Urzędu Miasta Słupska.

W dniach 1–14 grudnia 2009 roku do badań sondażowych z ramienia Akademii Pomorskiej przystąpiło 59 studentów, IV roku Pedagogiki o specjalności: Praca Socjalna z Terapią Społeczną. Nadzór merytoryczny nad ankietami sprawowała autorka tego rozdziału. Dbałość o ich bezpieczeństwo zapewniła Komenda Miejska Policji w Słupsku, w dniach przebiegu badań intensyfikując patrole policji w odwiedzanych przez studentów rejonach miasta oraz pełniąc telefoniczny dyżur pod bezpośrednio dostępnym dla studentów numerem telefonu. Procedura ta miała na celu ochronę ankietów odwiedzających bezpośrednio w domach respondentów nawet niechętnie uczęszczane przez ogół mieszkańców rejonu miasta. Wybór odwiedzanego mieszkania odbywał się w sposób nie tendencyjny. Należy przy tym zaznaczyć, że najchętniej brali udział w badaniach mieszkańcy osiedli mieszkaniowych, najtrudniej natomiast było zdobyć opinię osób zamieszkujących rejonu starego budownictwa.

5. Charakterystyka badanej populacji

W roku 2008 badaniami sondażowymi objęto grupę 818 dorosłych słupszczyzan, zamieszkujących różne rejonu miasta. Dane liczbowe, zawarte w zamieszczonych w tym rozdziale tabelach nie zawsze odpowiadają pełnej liczbie respondentów, ponieważ niektórzy z nich pomijali odpowiedzi na niektóre z pytań lub udzieli odpowiedzi w sposób uniemożliwiających ich zakodowanie. Na dzień 30 grudnia 2008 roku, liczba stałych mieszkańców Słupska wynosiła 95115 osób, w tym osoby do osiemnastego roku życia, nie biorące udziału w sondażu. Liczba ogółu respondentów, przekracza

zatem planowany 1% dorosłych mieszkańców miasta, a pojedyncze braki w odpowiedziach nie zmieniają statystycznej rzetelności badań.

W tabelach 1 i 2, zaprezentowano charakterystykę badanych pod względem danych formalnych, takich jak płeć, wiek, wykształcenie, aktywność zawodowa i sytuacja materialna. Wśród respondentów przeważały kobiety, stanowiące prawie 59% ankietowanych. Tendencja do większej otwartości kobiet w zakresie udziału w badaniach sondażowych, przeprowadzanych na terenie Słupska utrzymuje się od początku badań zainicjowanych w roku 2006. W roku 2006, w ankiecie wzięło udział 61%, a w roku 2007–57% kobiet. Ta odmienność w zakresie chęci i charakteru współpracy kobiet będzie także widoczna w innych, zaprezentowanych w tym opracowaniu wynikach badań. Pod względem wieku, dominującą grupą respondentów były osoby pomiędzy 41 a 65 rokiem życia. Odsetek tych osób biorących udział w badaniach wyniósł 40%, co w przybliżeniu odpowiada latom ubiegłym. Trend ten wydaje się mieć istotny związek ze starzeniem się społeczności Słupska. Ogólnie, wśród respondentów do 40 roku życia znalazło nieco ponad 40% ogółu badanych, co w sposób niewiele odbiegający od lat poprzednich stanowi trwałą tendencję¹¹. W zakresie wykształcenia, najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem średnim (prawie 39%), a w dalszej kolejności z wykształceniem wyższym (I i II stopnia) – 24,5% oraz zawodowym – ponad 19%. W porównaniu do lat ubiegłych – większy odsetek badanych posiada wykształcenie wyższe, którym w roku 2006 dokumentowało się 23,4%, a w roku 2007–19,3% ankietowanych. Więcej osób odznacza się jednak także wykształceniem podstawowym, które posiadało w roku 2006–7,5%, w roku 2007–9%, a w roku 2008–11,6% badanych.

¹¹ zob.: A. Jaworska, *Prewencja przestępczości i bezpieczeństwo publiczne – diagnoza społeczna*, [w:] G. Durka, M. Stefański (red.), *Poczucie bezpieczeństwa publicznego i ocena pracy policji w percepcji mieszkańców Słupska 2*, Słupsk 2008, s.33–66; A. Jaworska, M. Stefański, *Poczucie bezpieczeństwa publicznego...* dz.cyt.,s.63

Tabela 1: Struktura badanych pod względem danych formalnych

Rodzaj zmiennej	Charakter zmiennej	Ogólna liczba	
		N	%
Płeć	kobieta	481	58,8
	mężczyzna	313	38,3
	braki odpowiedzi	24	2,9
	SUMA	818	100
Wiek	< 25 lat	140	17,1
	25–40 lat	189	23,1
	41–65 lat	327	40,0
	> 65 lat	152	18,6
	braki odpowiedzi	10	1,2
	SUMA	818	100
wykształcenie	podstawowe	95	11,6
	gimnazjum	15	1,8
	zawodowe	159	19,4
	średnie	317	38,8
	policealne	25	3,1
	wyższe I stopnia	33	4,0
	wyższe II stopnia	168	20,5
	braki odpowiedzi	6	0,7
	SUMA	818	100

Charakterystyka badanej grupy obejmuje także rodzaj aktywności zawodowej respondentów (zob.: tab. 2). Największa ilość badanych, to osoby pozostające na rencie lub emeryturze. Stanowią oni 35,8% wszystkich ankietowanych. Kolejną grupę stanowią pracownicy najemni – 18,8%. Najmniej jest wśród badanych osób prowadzących gospodarstwo domowe (4%), a także własną działalność gospodarczą (5,4%). Podobnie, jak liczba osób uczących się (12,8%) i bezrobotnych (10,9%), dane te nie różnią

się w istotny sposób, od tych uzyskanych w latach ubiegłych. W zakresie sytuacji materialnej – największa grupa badanych deklaruje przecięty poziom egzystencji materialnej (48,5%), a w dalszej kolejności dobry (prawie 35%). W sytuacji trudnej i bardzo trudnej znajduje się 10,8% ankietowanych, co różnicuje badaną grupę w porównaniu do lat ubiegłych, w których trudne warunki materialne deklarowało odpowiednio: 2006–13,5%; 2007–14,1% respondentów. Ta deklaracja badanych, w dobie ogólnowiatowego kryzysu ekonomicznego ostatnich miesięcy budzi uzasadnione zadowolenie w zakresie odczuwanej przez słupszczan jakości życia w wymiarze materialnym.

Tabela 2: Struktura badanych pod względem statusu życiowego

Rodzaj zmiennej	Charakter zmiennej	Ogólna liczba	
		N	%
Aktywność zawodowa	pracownik najemny	154	18,8
	pracownik sfery budżetowej	88	10,8
	działalność gospodarcza	44	5,4
	uczeń /student	105	12,8
	bezrobotny	89	10,9
	emeryt/ rencista	293	35,8
	gospodarstwo domowe	33	4,0
	braki	12	1,5
	SUMA	818	100
Sytuacja materialna	bardzo dobra	29	3,5
	dobra	284	34,7
	przeciętna	397	48,5
	trudna	71	8,7
	bardzo trudna	17	2,1
	braki	20	2,4
		SUMA	818

6. Poczucie bezpieczeństwa na terenie miasta

Zapewnienie bezpieczeństwa jest jednym z podstawowych zadań państwa. Ono też organizuje instytucje powołane do ochrony i utrzymania ładu oraz porządku publicznego, wśród których policja zajmuje czołowe miejsce. Do podstawowych zadań policji, jako organu administracji rządowej należy¹²:

1. Ochrona zdrowia i życia obywateli przed bezprawnymi zamachami na te dobra.
2. Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym również zapewnienie spokoju w miejscach publicznych, w środkach komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania.
3. Inicjowanie i organizowanie działań, mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z instytucjami państwowymi, samorządowymi i społecznymi.
4. Wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie sprawców tych czynów.
5. Kontrola przestrzegania przepisów porządkowych oaz administracyjnych.
6. Realizowanie poleceń sadu, prokuratury, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego.
7. Współdziałanie z Policjami innych państw.

Wskutek gatunkowej zmiany charakteru przestępczości, godzącej w drastyczny sposób w życie i zdrowie ludzkie oraz pojawienia się od niespotykanych dotąd przestępstw (rozbojów na drogach publicznych, kradzieży samochodów, uprowadzeń osób i ładunków, wymuszeń przy użyciu broni, wymuszeń haraczu i terroru kryminalnego) poczucie bezpieczeństwa obywateli w ostatnich kilkunastu latach uległo znacznemu obniżeniu¹³.

¹² Ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 Dz.U.z 1990 r. nr 30,poz.179

¹³ Zob.: K. Sławik, *Współczesna przestępczość. Problemy prawno karne, kryminalistyczne i kryminologiczne*. Szczecin 1996

Skuteczna działalność policji w znacznej mierze jest warunkowana znajomością opinii publicznej, głównie jej nastrojów społecznych, chęci współpracy i preferowanych działań policji. Znajomość opinii publicznej ma za zadanie wspomagać racjonalność decyzji podejmowanych przez policję oraz nakreślać pożądane społecznie kierunki działań prewencyjnych. Realizacja perspektywistycznych zadań powinna opierać się na społecznych odczuciach związanych z rolą, jaką społeczeństwo, a nie tylko organy władzy wyznaczają policji. Kierując się tymi przesłankami, po raz kolejny przystępuję do analizy poczucia bezpieczeństwa publicznego związanego z realizowaniem działań policyjnych na terenie Słupska.

W tabelach 3 i 4 zawarto analizę proporcji obejmującą subiektywne poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców Słupska, w zależności od pory doby, z podziałem na poszczególne rejony zamieszkania respondentów.

W ocenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Słupska zaznaczają się wyraźne różnice w jego ocenie w zależności od pory doby. W ciągu dnia, ponad 51% respondentów deklaruje wysokie poczucie bezpieczeństwa, co sumowane w poczuciem raczej wysokim, daje rezultat 88,8% słupszczytan czujących się bezpiecznie na terenie miasta. Odsetek ten w znacznym zakresie obniża się jednak po zapadnięciu zmroku. W tym zakresie wysokie i raczej wysokie poczucie bezpieczeństwa deklaruje już tylko 57% badanych. W zakresie interpretacji tego zjawiska odwołuję czytelnika do mojej innych publikacji obejmującej to zagadnienie¹⁴. W ciągu dnia najbardziej bezpiecznie czują się mieszkańcy osiedli domków jednorodzinnych, w których własne poczucie bezpieczeństwa na poziomie wysokim i raczej wysokim ocenia w ciągu dnia aż 96,4% respondentów. W porównaniu z latami ubiegłymi, nastąpił zatem wzrost odczuwanego bezpieczeństwa w ciągu dnia w tych rejonach miasta z 87,3% w roku 2006 i 95.8% w roku 2007¹⁵. Taka zależność występuje także w tych dzielnicach miasta po zapadnięciu zmroku. W latach ubiegłych wysoki i raczej wyso-

¹⁴ A. Jaworska, M. Stefański, *Poczucie bezpieczeństwa publicznego ...dz.cyt.*; A. Jaworska, *Prewencja przestępczości i bezpieczeństwo...dz.cyt.*,s.

¹⁵ Zob.:tamże

Tabela 3: Subiektywne poczucie bezpieczeństwa w poszczególnych rejonach miasta w ciągu dnia

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta								Ogółem	
		SR		OM		SB		DJ			
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Poczucie bezpieczeństwa w ciągu dnia	zdecydowanie wysoki	28	32,2	266	53,0	59	44,7	60	72,3	413	51,4
	raczej wysoki	41	47,1	180	35,9	58	43,9	20	24,1	299	37,2
	przeciętny	14	16,1	38	7,6	5	3,8	2	2,4	59	7,3
	raczej niski	4	4,6	16	3,2	6	4,5	1	1,2	27	3,4
	zdecydowanie niski	0	0,0	2	0,4	4	3,0	0	0,0	6	0,7
	SUMA	83	100	502	100	132	100	83	100	804	100

Tabela 4: Subiektywne poczucie bezpieczeństwa w poszczególnych rejonach miasta po zmierzchu

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta								Ogółem	
		SR		OM		SB		DJ			
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Poczucie bezpieczeństwa po zmierzchu	zdecydowanie wysoki	8	9,1	108	21,3	29	22,0	37	44,6	182	22,5
	raczej wysoki	33	37,5	176	34,8	44	33,3	26	31,3	279	34,5
	przeciętny	15	17,0	102	20,2	11	8,3	10	12,0	138	17,1
	raczej niski	24	27,3	90	17,8	30	22,7	9	10,8	153	18,9
	zdecydowanie niski	8	9,1	30	5,9	18	13,6	1	1,2	57	7,0
	SUMA	88	100	506	100	132	100	83	100	809	100

ki poziom poczucia bezpieczeństwa w tych obszarach miasta oscylował w granicach 63,4–66,6% mieszkańców. W roku bieżącym wyniósł on 76,9% badanych. Na przestrzeni trzech lat rejestruje się zatem systematyczny wzrost poczucia bezpieczeństwa w dzielnicach domków prywatnych. Zamieszkujące tam osoby odznaczają się jednocześnie najwyższym w całej badanej populacji miasta poczuciem bezpieczeństwa, zarówno w ciągu dnia, jak i po zmierzchu.

Ten wzrost jest odnotowany także w zakresie poprawy poczucia bezpieczeństwa w ciągu dnia wśród mieszkańców starego budownictwa. Wysookie i raczej wysokie poczucie bezpieczeństwa w ciągu dnia deklarowało tam w roku 2008 88,6% ankietowanych. W latach ubiegłych odsetek ten wynosił odpowiednio: 78,6% w roku 2006 i 82,2% w roku 2007. Ta zależność nie występuje jednak po zapadnięciu zmroku. W tej porze dnia poczucie bezpieczeństwa mieszkańców starego budownictwa przybiera tendencję malejącą z 66,4% w roku 2006, poprzez 63,4% w roku 2007, by w roku 2008 przybrać odsetek 56,9% mieszkańców. Wydaje się zatem, że o ile działania policji zmierzające do poprawy bezpieczeństwa w tym rejonie odznaczają się dużą efektywnością, wysiłki prewencyjne po zapadnięciu zmroku powinny zostać zintensyfikowane.

Najmniej bezpiecznie na terenie miasta czują się natomiast mieszkańcy śródmieścia, tendencja ta utrzymuje się na przestrzeni trzech lat. Niepokojący jest także odnotowany w tym zakresie stały, utrzymujący się spadek poczucia bezpieczeństwa w tym rejonie w ciągu dnia. W roku 2006 w ciągu dnia czuło się w tym obszarze miasta bezpiecznie 86,6% respondentów, w roku 2007–82,3%, a roku 2008, odsetek ten spadł do 79,3% badanych. Tendencja ta nie występuje jednak po zapadnięciu zmroku, kiedy to, w porównaniu z rokiem ubiegłym udało się uzyskać wzrost poczucia bezpieczeństwa po zmroku o 2,8% – z 43,8% w roku 2007 do 46,6% w roku 2008. W tym rejonie, działania wspólnotowe zmierzające do podniesienia poczucia bezpieczeństwa przynoszą zatem efekt w porze nocnej i wieczornej, jednak zdecydowanie zawodzą w ciągu dnia.

Dość wysokie poczucie bezpieczeństwa w ciągu dnia deklarują mieszkańcy osiedli mieszkaniowych (bloków), wśród których wysoki i raczej

wysoki poziom bezpieczeństwa deklaruje w roku 2008 prawie 89% mieszkańców. Tendencja ta, po niewielkim wzroście w roku 2007 utrzymuje się na stałym poziomie. Systematycznie wzrasta jednak poczucie bezpieczeństwa mieszkańców tego rejonu miasta w ciągu nocy i w porze wieczornej, aby w tym roku 2008 przybrać wartość 56,1% ankietowanych mieszkańców osiedli mieszkaniowych.

Tabela 5: Subiektywne poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Słupska na przestrzeni trzech lat

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców											
		W ciągu dnia						Po zmierzchu					
		2006		2007		2008		2006		2007		2008	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Poczucie bezpieczeństwa	zdecydowanie wysoki	360	41,7	439	45,0	413	51,4	140	16,2	186	18,9	182	22,5
	raczej wysoki	389	45,1	430	44,1	299	37,2	312	36,2	342	34,7	279	34,5
	przeciętny	54	6,2	62	6,3	59	7,3	162	18,8	159	16,1	138	17,1
	raczej niski	43	5,0	26	2,6	27	3,4	140	16,2	160	16,2	153	18,9
	zdecydowanie niski	17	2,0	19	2	6	0,7	109	12,6	138	14,0	57	7,0
	SUMA	863	100	976	100	804	100	863	100	985	100	809	100

Ogólne zestawienie poczucia bezpieczeństwa na przestrzeni ostatnich trzech lat, w ciągu dnia i po zmierzchu zaprezentowano w tabeli 5. W tych badaniach podłużnych, wyraźnie dostrzegalny jest systematyczny wzrost wysokiego poczucia bezpieczeństwa na terenie całego miasta. Zdecydowanie wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa w ciągu dnia systematycznie wzrasta od roku 2006 z 41,7%, poprzez 45% w roku 2007 do 51,4% ogółu mieszkańców w roku 2008. Jednocześnie maleje niskie i raczej niskie poczucie bezpieczeństwa od 7% w roku 2006, poprzez 4,6% w roku 2007, do 4,1% w roku 2008. Należy przy tym ponownie podkreślić, że do takiego wzrostu podmiotowego poczucia bezpieczeństwa w ciągu dnia przyczynili

się przede wszystkim mieszkańcy domków jednorodzinnych oraz starego budownictwa, gdzie w tej porze doby, bezpieczeństwo odczuwane przez mieszkańców uzyskało widoczną tendencję wzrostową. Ogólne poczucie bezpieczeństwa na terenie miasta wykazuje także systematyczny wzrost po zapadnięciu zmroku. W roku 2006 zdecydowanie wysokim i wysokim poczuciem bezpieczeństwa w porze wieczornej i nocnej odznaczało się 52,4%, w roku 2007–53,6%, a w roku 2008–57% ankietowanych słupszczan. Odsetek osób o zdecydowanie niskim i niskim poczuciu bezpieczeństwa zmalał natomiast z 28,8% w roku 2006, poprzez 30,2% w roku 2007 do 25,9% w roku 2008. Znowu należy podkreślić, że ten wzrost realnego poczucia bezpieczeństwa po zmroku został osiągnięty przede wszystkim dzięki zwiększającemu się systematycznie poczuciu bezpieczeństwa na obszarach domków jednorodzinnych oraz pewnej tendencji wzrostowej w śródmieściu.

Reasumując:

- Na przestrzeni ostatnich trzech lat następuje systematyczny wzrost poczucia bezpieczeństwa na terenie miasta, zarówno w ciągu dnia, jak i po zmierzchu. Ten ogólny wzrost został osiągnięty głównie dzięki zwiększającemu się bezpieczeństwu w rejonach domków jednorodzinnych, a tendencja ta nie obejmuje w równym zakresie wszystkich obszarów miasta.
- Najbardziej bezpiecznie na terenie miasta czują się mieszkańcy domków jednorodzinnych, wśród których w ciągu dnia bezpiecznie czuje się 96,4%, a po zmierzchu 76,9% badanych
- W tych rejonach miasta poczucie bezpieczeństwa zarówno w ciągu dnia, jak i po zapadnięciu zmroku w przeciągu ostatnich trzech lat przybiera tendencję rosnącą.
- Kolejną grupą osób czująca się na terenie miasta najbardziej bezpiecznie są mieszkańcy osiedli mieszkaniowych, gdzie w ciągu dnia czuje się bezpiecznie 89%, a po zmroku 56,1% ankietowanych. Wyniki te utrzymują się na podobnym, w porównaniu do lat ubiegłych poziomie.
- Wśród mieszkańców starego budownictwa bezpiecznie czuje się w ciągu dnia 88,6%, a w ciągu nocy i wieczorem 56,9% responden-

- tów. W tym rejonie miasta poczucie bezpieczeństwa na przestrzeni ostatnich lat zdecydowanie wzrasta w ciągu dnia, jednak po zapadnięciu zmroku przybiera stałą tendencję malejącą.
- Najmniej bezpiecznie czują się w Słupsku mieszkańcy śródmieścia, którzy deklarują wysokie lub raczej wysokie poczucie bezpieczeństwa w ciągu dnia w odsetku 79,3%, a po zmroku 46,6%. W obszarze tym poczucie bezpieczeństwa przybiera tendencję wzrostową po zmierzchu, jednak systematycznie maleje w ciągu dnia.
 - Działania prewencyjne w zakresie wzrostu poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Słupska, przynoszą zatem wyraźny efekt w rejonach domków jednorodzinnych. Wyraźnie sprawdzają się także w zakresie poprawy bezpieczeństwa w ciągu dnia w rejonach starego budownictwa, a po zmierzchu w rejonach śródmieścia. Wyraźnie jednak podejmowane przez policję działania nie odnoszą skutku: po zapadnięciu zmroku w rejonach starego budownictwa, ani w ciągu dnia w obszarze śródmieścia.

Analiza proporcji obejmowała także subiektywny poziom poczucia bezpieczeństwa w zależności od płci mieszkańców Słupska. W tym aspekcie należy zauważyć, że zarówno w ciągu dnia, jak i po zapadnięciu zmroku zdecydowanie bardziej bezpiecznie czują się mężczyźni. W ciągu dnia zdecydowanie wysokie poczucie bezpieczeństwa deklaruje 53,9% badanych mężczyzn i 49,7% kobiet. W tym zakresie zdecydowanie wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa zarówno wśród mężczyzn jak i kobiet w ciągu dnia uległ poprawie w porównaniu z rokiem 2007. Ogólnie wysokie i raczej wysokie poczucie bezpieczeństwa w dzień deklaruje 91,3% mężczyzn oraz 86,5% kobiet. Wysokie poczucie bezpieczeństwa kobiet zmalało w porównaniu z rokiem ubiegłym o 2,4%. Niskie i raczej niskie poczucie bezpieczeństwa odczuwa natomiast 5,2% kobiet (więcej o 0,9% niż w roku 2007) oraz 2,2% mężczyzn (o 3% mniej niż przed rokiem). Jeszcze większe różnice w zakresie odczuwania własnego bezpieczeństwa wśród kobiet i mężczyzn biorących udział w badaniach na terenie Słupska zaznaczają się po zapadnięciu zmroku. Wysokie i raczej wysokie poczucie bezpieczeństwa w godzinach wieczornych i nocnych, deklaruje 65,4%

Tabela 6: Subiektywne poczucie bezpieczeństwa w zależności od płci

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Płeć			
		mężczyzna		Kobieta	
		N	%	N	%
Poczucie bezpieczeństwa w ciągu dnia	zdecydowanie wysoki	167	53,9	237	49,7
	raczej wysoki	116	37,4	176	36,9
	przeciętny	20	6,5	39	8,2
	raczej niski	6	1,9	21	4,4
	zdecydowanie niski	1	0,3	4	0,8
	SUMA	310	100	477	100
Poczucie bezpieczeństwa po zmerczeniu	zdecydowanie wysoki	91	29,2	88	18,3
	raczej wysoki	113	36,2	156	32,5
	przeciętny	36	11,5	101	21,0
	raczej niski	55	17,6	98	20,4
	zdecydowanie niski	17	5,4	37	7,7
	SUMA	312	100	480	100

Tabela 7: Płeć, wiek, wykształcenie badanych a poczucie bezpieczeństwa

Rodzaj zmiennej	Charakter zmiennej	Poziom poczucia bezpieczeństwa		Wynik t Studenta	Poziom istotności
		M	SD		
Płeć	kobieta	2,80	0,87	2,50	ni
	mężczyzna	2,97	0,89		
Wiek	< 40 lat	3,03	0,79	-2,43	ni
	41 lat <	2,86	0,98		
Wykształcenie	podstawowe – zawodowe	2,58	0,93	4,39	ni
	średnie – wyższe	2,88	0,89		

mężczyzn i tylko 50,8% kobiet. Analiza statystyczna obejmująca różnice w zakresie odczuwanego bezpieczeństwa pomiędzy kobietami i mężczyznami (zobacz tabela 7) nie wykazuje w tym zakresie istotnych różnic mierzonych testem t Studenta. Jednak wyraźnie uwidaczniają się tu różnice proporcji w zakresie podmiotowego odczuwania bezpieczeństwa w zależności od płci badanych osób. Ten stan rzeczy utrzymuje się na przestrzeni ostatnich lat. Wydaje się, że znaczenie w tym zakresie ma specyficzna konstrukcja osobowości kobiet oraz ich predyspozycje fizyczne, z natury przesądzające o ich mniejszej zdolności do obrony przed zagrożeniami. Być może, wartą rozpatrzenia inicjatywą byłoby wprowadzenie na terenie miasta kursów samoobrony dla kobiet organizowanych we współpracy policji z klubami sportowymi, podwyższających zarówno ich zdolność do samoobrony, jak i subiektywne poczucie zdolności do porażenia siebie w sytuacji zagrożenia. Rozważenie finansowania takiej inicjatywy, mogącej w znacznym zakresie zwiększyć poczucie bezpieczeństwa wśród kobiet należałoby skierować do władz miasta i stowarzyszeń regionalnych, powołanych do kształtowania poczucia bezpieczeństwa w społeczności lokalnej.

Na poziomie analizy proporcji należy także odnotować, że bardziej bezpiecznie terenie miasta czują się osoby młode – do 40 rok życia. Istnieje odwrotna zależność pomiędzy wiekiem respondentów a odczuwanym przez nich bezpieczeństwem. Wraz z rosnącym wiekiem, poczucie bezpieczeństwa przybiera tendencję malejącą. Różnice te zostały odnotowane jedynie na poziomie analizy procentowej, nie są jednak istotne pod względem statystycznym (zobacz tabela 7). Podobna istotność nie występuje także pomiędzy poczuciem bezpieczeństwa a wykształceniem badanych osób, choć należy wspomnieć, że w danych procentowych, większym poczuciem bezpieczeństwa odznaczają się osoby z wykształceniem wyższym i średnim.

W obliczu przytoczonych danych, można zatem uznać, że grupą osób czujących się najbezpieczniej na terenie miasta są mężczyźni do 40 roku życia, posiadających co najmniej wykształcenie średnie i zamieszkujący domki jednorodzinne. Natomiast wśród osób o najniższym poczuciu bez-

pieczeństwa przeważają kobiety po 40 roku życia z wykształceniem podstawowym lub zawodowym, zamieszkujące rejony śródmieścia.

Badania na terenie miasta obejmowały także zmienne dotyczące zagrożeń najczęściej percypowanych przez respondentów przez mieszkańców Słupska. Dane zawarte w tabeli 8 obejmują rodzaje zagrożeń, jakich najbardziej obawiali się obywatele w ciągu ostatnich trzech lat oraz zagrożenia, jakich stali się świadkami lub ofiarami.

W zestawieniu z latami ubiegłymi mieszkańcy Słupska w znacznym stopniu przestali się obawiać włamania do mieszkań. Zagrożenie to stanowiło powód do obaw 36% respondentów w roku 2006, 29% w roku 2007 i już tylko 17% w roku 2008. Zmalał także odsetek obaw związanych z wandalizmem, który stanowił powód do poczucia zagrożenia dla 25% osób w roku 2006, a w roku 2008 zmalał do 19% ankietowanych. Ważny do zaakcentowania jest także spadek poczucia zagrożenia związany z brawurą jazdą kierowców. Obecnie stanowi ona powód do poczucia zagrożenia dla 15% badanych, podczas gdy w roku poprzednim, nieostrożnej jazdy kierowców na terenie Słupska obawiało się 21% ankietowanych. Na obszarze miasta występują jednak obawy, których nasilenie wyraźnie wzrasta na przestrzeni ostatnich lat. Jest to przede wszystkim poczucie zagrożenia związane z agresywnymi zaczepkami, których obecnie obawia się 44% respondentów. Odsetek ten w poprzednich latach oscylował w granicach 36–38%. Zwiększyło się także poczucie zagrożenia związane z groźbą pobicia, które z poziomu 14–16% wzrosło do 23% badanych. Odczucia mieszkańców w zakresie pozostałych zagrożeń pozostają na niezmiennym w istotny sposób poziomie, a ewentualne różnice należy postrzegać jako przyjęty w badaniach błąd statystyczny. W roku 2008 mieszkańcy Słupska, podobnie jak w latach poprzednich, najbardziej obawiają się zatem: agresywnych zaczepek (44%), włamań do samochodu (31%), napadów rozbojów (26%), włamań do piwnic (24%) oraz pobicia siebie lub pobicia swoich bliskich (23%). Najmniejsze obawy budzi natomiast handel narkotykami (6%).

Tabela 8: Rodzaje zagrożeń naruszających poczucie bezpieczeństwa na przestrzeni trzech lat

Charakter zmiennej	Rodzaj zagrożenia	Analizowany rok (ogółem)					
		2006		2007		2008	
		N	%	N	%	N	%
Subiektywne poczucie zagrożenia	Włamania do mieszkania	313	36	283	29	139	17
	Włamania do samochodu	269	31	258	26	249	30
	Włamania do piwnicy	225	26	244	25	192	24
	Napady / rozboje	241	28	261	26	215	26
	Agresywne zaczepki	326	38	354	36	354	44
	Pobicie/pobicie bliskich	136	16	137	14	183	23
	Zachowania nieobyczajne	42	5	37	3,7	70	8,6
	Drobne kradzieże	75	9	98	9,9	70	8,6
	Wandalizm / niszczenie mienia	218	25	253	26	155	19
	Handel narkotykami	93	11	61	6,2	50	6,2
	Brawurowa jazda kierowców	139	16	206	21	120	15
	Awanturnictwo sąsiadów	36	4	87	8,8	70	8,6
Nieobecność zagrożenia	69	8	90	9,1	51	6,3	
Osobiste doświadczenie zagrożenia	Włamania do mieszkania	20	2,3	9	0,9	5	0,6
	Włamania do samochodu	38	4,4	30	3,0	17	2,1
	Włamania do piwnicy	33	3,8	30	3,0	15	1,8
	Napady / rozboje	15	1,7	17	1,7	5	0,6
	Agresywne zaczepki	40	4,6	38	4	50	6,2
	Pobicie/ pobicie bliskich	20	2,3	19	2	16	2,0
	Zachowania nieobyczajne	19	2,2	8	0,8	11	1,4
	Drobne kradzieże	22	2,6	12	1,2	8	1,0
	Wandalizm / niszczenie mienia	45	5,2	34	3,4	38	4,7
	Handel narkotykami	4	0,5	7	0,7	5	0,6
	Brawurowa jazda kierowców	36	4,2	35	3,5	25	3,1
	Awanturnictwo sąsiadów	27	3,2	32	3,2	9	1,1
Nieobecność zagrożenia	532	62	600	61	653	80	

Tabela 8: cd

Charakter zmiennej	Rodzaj zagrożenia	Analizowany rok (ogółem)					
		2006		2007		2008	
		N	%	N	%	N	%
Bycie świadkiem zagrożenia	Włamania do mieszkania	11	1,3	8	0,8	5	0,6
	Włamania do samochodu	17	2,0	20	2,0	11	1,1
	Włamania do piwnicy	12	1,4	12	1,2	9	0,9
	Napady / rozboje	19	2,2	21	2,1	13	1,2
	Agresywne zaczepki	44	5,1	57	5,8	116	13
	Pobicie/ pobicie bliskich	42	4,9	35	3,5	79	7,6
	Zachowania nieobyczajne	13	1,5	9	0,9	9	0,9
	Drobne kradzieże	18	2,1	17	1,7	43	5,3
	Wandalizm / niszczenie mienia	60	7,0	59	6,0	13	1,6
	Handel narkotykami	22	2,6	10	1,0	100	12
	Brawurową jazdą kierowców	77	8,9	67	6,8	26	3,2
	Awanturnictwo sąsiadów	27	3,2	27	2,7	26	3,2
	Nieobecność zagrożenia	525	61	557	56	502	62

Wyniki badań obejmują także osobiste doświadczenia zagrożeń naruszających w istotny sposób poczucie bezpieczeństwa obywateli miasta (zob.tab.8) Żadnego niebezpieczeństwa nie doświadczyło osobiście aż 80% ankietowanych, co oznacza spadek doświadczanych zagrożeń o 19% w porównaniu z rokiem ubiegłym. Najbardziej dotkliwe w zakresie doświadczania niebezpieczeństwa stały się agresywne zaczepki, których doświadczyło 6% badanych, a więc o 2% więcej niż rok temu. Należy zatem wysnuć przekonanie, że subiektywna obawa spowodowana agresywnymi zaczepkami jest poparta faktycznym wzrostem zagrożeń w tym wymiarze na terenie miasta i stanowi ważny element wymagający intensywnych działań prewencyjnych. Istotnym czynnikiem naruszającym poczucie bezpieczeństwa jest także wandalizm, którego doświadczyło 5% ankietowanych. Odsetek ten jest zbliżony do tego z roku 2006. Najmniej

osób, podobnie jak w latach ubiegłych doświadczyło przestępstw narkotykowych (5 osób) oraz napadu (5 osób) lub włamania do mieszkania (5 osób). Na przestrzeni trzech lat odnotowuje się także malejącą liczbę włamań do piwnic oraz włamań do samochodu.

Podobne tendencje występują w zakresie obserwowania przez respondentów określonych zachowań naruszających ich poczucie bezpieczeństwa. Najwięcej badanych osób stało się w roku 2008 świadkami agresywnych zaczepk Odsetek osób widzących agresywne zaczepki na terenie miasta systematycznie wzrasta na przestrzeni trzech lat, by od 5,1% w roku 2006 wzrosnąć do 13% w roku 2008. Wzrasta także liczba osób będących świadkami pobicia. W latach ubiegłym roku pobicia na terenie miasta były obserwowane przez 3,5% osób, by w roku 2008 osiągnąć odsetek 7,6% badanych. Tendencję wzrostową przybierają również drobne kradzieże, które są obserwowane przez mieszkańców Słupska. Widziało je o 3,3% badanych więcej niż w roku ubiegłym. Aż 100 osób deklaruje, że było świadkiem handlu narkotykami, co stanowi 12% respondentów. Liczba ta znacznie wzrosła w porównaniu z latami ubiegłymi, w których handel narkotykami obserwoowało od 1 do 2,6% badanych. Tak wysoki wzrost obserwowania przestępstw narkotykowych powinien budzić uzasadniony niepokój służb prewencyjnych, zwłaszcza, że wzrost ten jest wzrostem nagłym, a problem ten nie występował w takim nasileniu w latach ubiegłych.

Duże zadowolenie może budzić fakt spadku obserwowania przez Słupszczan brawurowej jazdy kierowców. W porównaniu z latami ubiegłymi, obserwowanie tego zagrożenia systematycznie spada na przestrzeni ostatnich lat, by z poziomu 8,9% spaść do 3,2% osób obserwujących to zjawisko.

Uciążliwość dla mieszkańców Słupska stanowią także nacechowane negatywnie zjawiska społeczne (zo.tab.9), wśród których najbardziej dotkliwym jest chuligaństwo, zakłócające porządek społeczny na terenie miasta zdaniem 51% respondentów. Duży niepokój słupszczan budzą także osoby nadużywające alkohol i zażywające narkotyki, które zakłócają spokój w mieście zdaniem 49% badanych. Problem z nadużywaniem al-

Tabela 9: Negatywne zjawiska społeczne zakłócające porządek publiczny na przestrzeni trzech lat

Rodzaj zjawiska patologicznego	Analizowany rok (ogółem)					
	2006		2007		2008	
	N	%	N	%	N	%
chuligaństwo	438	51	486	49	411	51
nadużywanie alkoholu/ narkotyki	336	39	452	46	396	49
włóczęgostwo / bezdomność	124	14	182	18	125	15
bójki międzysiedlowe	63	7,3	90	9,1	55	7
dewastacja klatek schodowych	250	29	265	27	248	31
wulgarnie zachowania młodzieży	349	40	328	33	392	48
zaczepianie przechodniów	113	13	113	11	121	15
żebractwo	121	14	122	13	103	13
uciążliwość sąsiadów	106	12	87	8,8	87	9
zakłócenia ciszy nocnej	180	21	203	21	170	21

kochołu na terenie Słupska przybrał w opinii ankietowanych tendencję wzrostową na przestrzeni ostatnich trzech lat. Kwestia ta budziła w roku 2006 niepokój 39% badanych, by w roku 2008 osiągnąć odsetek 49% respondentów. Jeszcze znacznieszy wzrost obaw o naruszanie porządku publicznego w mieście jest związany z wulgarnym zachowaniem się młodzieży. Poziomu 33% w roku 2007, to negatywne zjawisko społeczne na terenie Słupska dostrzega aż 48% ankietowanych. O 4% w porównaniu z rokiem ubiegłym wzrósł także odsetek osób skarżących się na zaczepianie przechodniów. Najmniejsze obawy mieszkańców Słupska w dalszym ciągu są związane z bójkami osiedlowymi, które doskwierają 7% badanych oraz uciążliwość sąsiadów, przeszkadzająca 9% respondentów.

Reasumując:

- Największy niepokój mieszkańców Słupska, w roku 2008, podobnie jak w latach ubiegłych wzbudzają: agresywne zaczepki (44%), włamanie do samochodu (31%), napady i rozboje (26%), włamanie do

piwnic (24%) oraz pobicia (23%). Najmniejsze obawy budzi natomiast handel narkotykami (6%).

- Aż 80% ankietowanych oświadcza, że nie doświadczyło osobiście żadnego z zagrożeń naruszających poczucie bezpieczeństwa, co stanowi znaczny wzrost osób nie stających się ofiarami zachowań dewiacyjnych na przestrzeni ostatnich lat.
- W ciągu ostatnich trzech lat wśród obywateli Słupska zmalało poczucie zagrożenia takimi zachowaniami dewiacyjnymi jak: włamania do mieszkań, wandalizm, a przede wszystkim brawurowa jazda kierowców na ulicach miasta. Wśród mieszkańców Słupska nie tylko nastąpił spadek w porównaniu z latami ubiegłymi, poczucia zagrożeniem na drogach, ale także zmniejszyło się w tym zakresie ich osobiste doświadczenie i bycie ich świadkiem.
- Negatywnym zjawiskiem jest wzrost poczucia zagrożenia związany z agresywnymi zaczepkami na terenie miasta. Zaczepki te, są nie tylko powodem subiektywnego poczucia zagrożenia, ale występują realnie. W ciągu ostatniego roku doświadczyło ich oraz było ich świadkami znacznie więcej badanych osób niż w latach ubiegłych, a zatem wydają się stanowić narastający problem mieszkańców Słupska i wymagać intensywnych działań prewencyjnych. Wzrasta także liczba osób będących świadkami pobicia.
- Wzrost naruszania porządku publicznego w mieście obejmuje także zwiększające się zdaniem mieszkańców nadużywanie alkoholu oraz wulgarne zachowanie się młodzieży i zaczepianie przechodniów
- Znaczny niepokój powinien budzić skokowy wzrost osób będących świadkami handlu narkotykami na terenie miasta.

Należy zdawać sobie sprawę, że poziom subiektywnego poczucia bezpieczeństwa człowieka jest uzależniony nie tylko od sprawnego działania i interwencji policji, ale ma swoje podłoże w czynnikach osobowościowych i egzystencjalnych, wśród których istotne miejsce zajmuje poczucie własnej wartości, zdolność do realizacji własnych celów życiowych (i zdolność do ich stawiania), ogólna postawa wobec życia i innych ludzi oraz możliwość i zdolność do nawiązywania konstruktywnych relacji między-

ludzkich. Obniżone poczucie bezpieczeństwa jest zatem determinowane w znacznym stopniu czynnikami niezależnymi od pracy policji, a wpływ na jego poziom, obok przesłanek osobowościowych wywierają także negatywne zjawiska społeczne, których znaczenie w zakresie obniżonego poczucia bezpieczeństwa, w ocenie mieszkańców zaprezentowano w tabeli 10.

Zjawiskiem, które zdaniem słupezczan w największym stopniu determinuje obniżanie się poczucia bezpieczeństwa na terenie miasta jest brak zainteresowania okazywanego dzieciom w rodzinach. Czynniki ten, jako najbardziej istotny w zakresie doprowadzania do patologizacji zachowania

Tabela 10: Czynniki determinujące obniżone poczucie bezpieczeństwa na terenie miasta na przestrzeni trzech lat

Czynniki determinujące obniżenie poczucia bezpieczeństwa	Analizowany rok (ogółem)					
	2006		2007		2008	
	N	%	N	%	N	%
brak pracy	314	36	335	34	225	28
brak właściwego nadzoru policji	294	34	316	32	278	34
zbyt liberalne wychowanie w rodzinie	226	26	287	29	287	35
niekompetencja policji	104	12	129	13	106	13
brak współpracy z policją	231	27	278	28	257	32
ubóstwo	213	25	259	26	156	19
brak zainteresowania z strony rodziców	407	47	440	44	321	40
niewydolność policji	112	13	100	10	91	11
zbyt łagodne prawo karne	320	37	278	28	306	38
środki masowego przekazu	139	16	115	12	166	20
zbyt małą otwartość policji	70	8,1	88	8,9	75	9,2
brak nadzoru ze strony szkoły	94	11	103	10	69	8,5
brak współpracy policji ze szkołą	109	13	129	13	89	11
zbyt surowe wychowanie w rodzinie	18	2,1	22	2,2	29	3,6
nadużywane alkoholu/ narkotyki	293	34	310	31	346	43

jest uznawany niezmiennie od trzech lat. Obok tego czynnika, w roku 2008 mieszkańcy Słupska, za zjawisko prowadzące w największym stopniu do dewiacyjnych form zachowań na terenie miasta uznali nadużywanie alkoholu i narkotyki. Problem ten zaostrzył się w ciągu ostatniego roku, a jego występowanie nakreśliło o 12% respondentów więcej niż w roku ubiegłym. Pragnę zwrócić uwagę, że problem używek (w tym narkotyków) po raz kolejny w tegorocznych badaniach zajmuje znaczące pozycje w ocenie mieszkańców. O 10% osób więcej niż w roku 2007 za brak poczucia bezpieczeństwa obwinia także zbyt łagodne prawo karne. Tendencja ta także przybiera postać wzrostową w zestawieniu z latami ubiegłymi. Znaczna część społeczeństwa (ale także i przedstawiciele prawa) wciąż posiada zatem złudne przekonanie, że zaostrzenie restrykcji karnych może doprowadzić do ograniczania przestępczości. Z dotychczasowych badań kryminologicznych, prowadzonych także przez autorkę tego opracowania, wynika jednak, że neutralizacja zachowań przestępczych i dewiacyjnych w znacznie większym stopniu jest uzależniona od zmiany ogólnie negatywnych zjawisk kulturowych (jak określona przez Zbyszko Melosika – kultura „instant” i komercjalizacja życia) oraz stosowania wychowawczych form karania (takich jak probacja i mediacja), zamiast surowych restrykcji karnych (w tym przede wszystkim kary pozbawienia wolności), zwłaszcza w stosunku do dzieci i młodzieży. Tendencje światowe w tym zakresie, wyraźnie zmierzają do bezwarunkowego ograniczania policyjno-sądowych interwencji w stosunku do nieletnich i w miarę możliwości wykorzystywania normalnych środków wychowawczych. Społeczeństwo Słupska w znacznym stopniu zajmuje jednak stanowisko przeciwne, do stanowiska uzasadnionego paradygmatycznie, a podważającego pozytywną korelację pomiędzy zaostrzeniem kar a spadkiem przestępczości.

Rosnąca na przestrzeni lat świadomość społeczna obejmuje jednak rosnące dostrzeganie przez mieszkańców Słupska, patologizującej roli środków masowego przekazu. O 8% respondentów więcej niż w roku 2007, jest skłonnych przyznawać, że przyczyny dewiacji zachowań społecznych są wyzwalane przez negatywną kulturę medialną, propagującą konsumpcyjny styl życia i rozprzestrzeniająca treści o charakterze agresywnym,

zarówno w formie fikcji (bajki, filmy, gry komputerowe nasycone agresją), jak i faktu (wojny i masakry z całego świata).

Pomimo ogólnoświatowego kryzysu gospodarczego, mieszkańcy Słupska w mniejszym stopniu niż w latach ubiegłych, za obniżanie się poczucia bezpieczeństwa w mieście są skłonni obwiniać także ubóstwo oraz bezrobocie. Odniesienie się do tego zjawiska zawarłam w podrozdziale dotyczących charakterystyki badanej populacji, wskazując za podnoszący się (przynajmniej subiektywnie) poziom jakości życia mieszkańców Słupska. Zjawisko to ma swoje odzwierciedlenie także omawianym tu zakresie.

Wciąż, aż 34% mieszkańców Słupska upatruje obniżanie się poczucia bezpieczeństwa w braku nadzoru ze strony policji. Aż 32% jednak (więcej o 4% niż w latach ubiegłych) dostrzega, że skuteczna praca policji jest uzależniona od chęci współpracy podejmowanej przez obywateli miasta. Wydaje się również, że w pewnym zakresie poprawiła się współpraca policji ze szkołą. Brak tej współpracy dostrzega o 2% respondentów mniej niż w latach ubiegłych.

Reasumując:

- W roku 2008 za czynnik w największym stopniu przyczyniający się do obniżania bezpieczeństwa na terenie miasta, Słupszczanie uznali nadużywanie alkoholu i narkotyków. Ten problem został podkreślony o 12% mieszkańców Słupska więcej niż w roku ubiegłym. Po raz kolejny zatem, mieszkańcy miasta zwrócili uwagę na zjawisko stosowania używek, które wydaje się być zaostrzającym się problemem w społeczności lokalnej.
- Więcej osób niż w latach ubiegłych, w zakresie obniżania się poczucia bezpieczeństwa, dostrzega rolę mediów, co jest zgodne z literaturą naukową podejmującą tą problematykę. Więcej osób jednak, w zakresie poprawy bezpieczeństwa postuluje zaostrzenie restrykcji karnych, co jest przeciwne do światowych tendencji w tym zakresie, zwłaszcza w postępowaniu z nieletnimi.
- Mniejsza ilość respondentów, za czynniki obniżające poczucie bezpieczeństwa w mieście uznaje bezrobocie i ubóstwo, co ma zapewne związek z subiektywnym zwiększaniem się materialnej jakości życia

mieszkańców, omówionej w części charakteryzującej badaną populację. Zjawisko to jest dość zdumiewające w obliczu ogólnościowego kryzysu gospodarczego, który na chwilę obecną wydaje się nie dotyczyć mieszkańców Słupska.

- Na poziomie podobnym jak w latach ubiegłych, obywatele miasta uznają, że obniżanie się poczucia bezpieczeństwa jest związane z brakiem nadzoru ze strony policji. W większym stopniu dostrzegają także, że bezpieczeństwo jest uzależnione od współpracy obywateli z policją. Relatywnej poprawie uległa także zdaniem respondentów współpraca policji ze szkołą zakresie prewencji zachowań dewiacyjnych.

Tabela 11: Częstotliwość patroli policyjnych w poszczególnych rejonach miasta w percepcji mieszkańców

Rodzaj zmiennej	Charakter zmiennej	Rejon miasta								Ogółem	
		SR		OM		SB		DJ		L	%
		L	%	L	%	L	%	L	%		
Częstotliwość patroli policyjnych	codziennie	25	28,1	116	22,8	29	22,0	11	13,1	181	22,3
	co kilka dni	13	14,6	68	13,4	9	6,8	12	14,3	102	12,5
	kilka razy w miesiącu	8	9,0	82	16,1	19	14,4	11	13,1	120	14,8
	okazjonalnie	33	37,1	200	39,4	62	47,0	32	38,1	327	40,2
	wcale	10	11,2	42	8,3	13	9,8	18	21,4	83	10,2
	SUMA	89	100	508	100	132	100	84	100	813	100

Analizie podano także częstotliwość patroli policji w poszczególnych rejonach miasta. Tak jak w ubiegłym roku, z największą częstotliwością patrole policji widywane są w rejonie śródmieścia. Ilość mieszkańców widujących patrole policji w śródmieściu codziennie, przybiera stałą tendencję wzrostową na przestrzeni trzech lat, a w porównaniu z rokiem ubiegłym wzrosła o ponad 3% i wynosi obecnie ponad 28% respondentów. Jeszcze bardziej istotny wzrost codziennego widywania patroli policyjnych

nastąpił także w pozostałych rejonach miasta. W rejonie osiedli mieszkaniowych patrole policyjne są widywane codziennie przez prawie 13% mieszkańców tego rejonu więcej niż w roku 2007, na terenie starego budownictwa przez 10%, a na terenie domków jednorodzinnych przez 9% respondentów więcej. Częstotliwość widywania patrolu policji w miejscu zamieszkania respondentów uległa zatem znacznej poprawie z porównaniu z latami ubiegłymi. Jednocześnie, poza rejonami starego budownictwa nie zmieniła się liczba osób, nie widujących patroli policyjnych w swoim miejscu zamieszkania wcale i oscyluje ona od 11% w rejonach śródmieścia, 8% w obszarze osiedli mieszkaniowych, niecałych 10% w rejonach starego budownictwa (o 7% mniej niż w roku ubiegłym) i wciąż na wysokim poziomie ponad 21% w strefach domków jednorodzinnych. Zaskakujący wydaje się fakt, że o ile znaczna część mieszkańców dostrzega patrole policyjne w swoim miejscu zamieszkania codziennie, o tyle odsetek osób, które nie widują policji w ogóle nie przybiera tendencji malejącej. Wydaje się, że problem ten nie leży zatem w braku patrolowania przez policję określonych dzielnic mieszkalnych, ale w braku obserwowania swojej dzielnicy przez określoną (i stałą od trzech lat) liczbę mieszkańców.

Śledząc częstotliwość patroli policyjnych w percepcji ogólnej liczby ankietowanych mieszkańców Słupska (zob.tab.12) należy odnotować wzrost dostrzegania przez obywateli codziennych patroli policyjnych, aż o 10% w porównaniu z latami ubiegłymi. Wzrost patroli policyjnych widywanych w sumie codziennie lub co kilka dni o 2% ogółu badanych, nie zmienioną liczbę osób widzących patrole policyjne okazjonalnie i mniejszą w porównaniu z latami 2006–2007 o 4–5% liczbę osób nie dostrzegających patrolu policji w swojej dzielnicy w ogóle.

Zwiększona ilość paroli policyjnych na terenie Słupska widoczna jest także w analizie oczekiwań społecznych wysuwanych w stosunku do organów policji (zob.tab.13). Odsetek osób oczekujących zwiększenia patroli policji na terenie miasta zmalał w porównaniu z rokiem ubiegłym o 20%. Ta malejąca tendencja oczekiwań wobec policji jest także dostrzegalna w innych analizowanych aspektach oczekiwań wobec policji. W stopniu znacznym zmalał odsetek osób oczekujących od policji organizowania

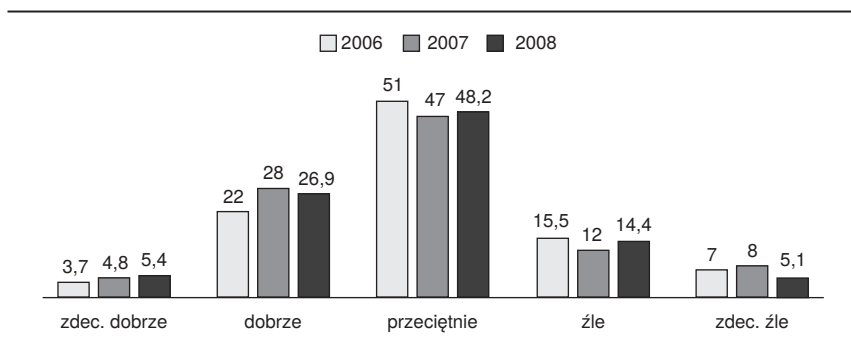
Tabela 12: Częstotliwość patroli policyjnych w percepcji mieszkańców na przestrzeni trzech lat

Częstotliwość patroli policyjnych w mieście	Analizowany rok (ogółem)					
	2006		2007		2008	
	N	%	N	%	N	%
codziennie	177	21	209	21	102	22
co kilka dni	107	12	115	12	181	13
kilka razy w miesiącu	103	12	131	13	120	15
okazjonalnie	341	40	389	40	327	40
wcale	135	15	139	14	83	10
SUMA	863	100	983	100	813	100

Tabela 13: Oczekiwania mieszkańców Słupska w odniesieniu do organów Policji w zakresie dbałości o poprawę bezpieczeństwa publicznego na przestrzeni trzech lat

Oczekiwania społeczne w stosunku do organów policji	Analizowany rok (ogółem)					
	2006		2007		2008	
	N	%	N	%	N	%
zwiększenie ilości patroli policyjnych	387	44,8	532	53,7	542	29,7
organizowanie programów	117	13,6	202	20,4	147	8,1
organizowanie dialogu	118	13,7	199	20,1	176	9,6
działania informujące o zagrożeniach	140	16,2	163	16,5	212	11,6
działania informujące o miejscach	115	13,3	178	18,0	209	11,5
kontrola miejsc szczególnie zagrożonych	471	54,6	557	56,3	523	28,7

Wykres 1: Ogólna ocena pracy policji w zakresie dbałości o bezpieczeństwo w latach 2006–2008 (w %)

programów uczących jak bronić się przed przestępczością, zmalała także potrzeba większej informacji ze strony policji o miejscach szczególnie zagrożonych i zwiększenia przez policję ich kontroli. Można zatem wnioskować, że działania prewencyjne podjęte przez policję (opisane we wprowadzeniu do tego rozdziału) na podstawie dotychczasowych wyników badań, w sposób zadawalający spełniły oczekiwania mieszkańców Słupska. Nadal w największym zakresie oczekują oni od policji zwiększenia ilości patroli i kontroli miejsc szczególnie zagrożonych, ale odsetek osób czujących w tym zakresie niedosyt, w porównaniu z latami ubiegłymi w znacznym stopniu uległ zmniejszeniu.

Obok diagnozy poczucia bezpieczeństwa publicznego i oczekiwań wyśnuwanych przez mieszkańców Słupska w stosunku do policji, badania obejmują również ocenę pracy słupskich policjantów (zob. wykres 1) oraz ich kompetencje osobowościowe i zawodowe w aspekcie podejmowanych interwencji. Dane obejmujące te elementy sondaży prowadzonych na terenie Słupska w ciągu trzech ostatnich lat, umieszczono w tabeli 14.

Dane zobrazowane na wykresie 1, wskazują na niewielką tendencję narastania w okresie lat 2006–2008 zdecydowanie wysokich ocen pracy policji oraz jednocześnie obniżający się odsetek osób oceniających pracę policji na poziomie bardzo niskim. Dane w tym zakresie przybierają postać

niewielko bardziej scentralizowaną. Dotychczasowe oceny zdecydowanie niskie, przesuwały się w kierunku ocen niskich i przeciętnych. Pod względem istotności statystycznej, ogólna ocena pracy policji nie wykazuje jednak istotnych różnic na przestrzeni ostatnich lat i w największym odsetku utrzymuje się na poziomie przeciętnym.

Tabela 14: Społeczna ocena kompetencji zawodowych, kultury osobistej, umiejętności interpersonalnych oraz gotowości do pomocy Policjantów KMP w Słupsku na przestrzeni trzech lat (2006: N=249; 2007: N=250; 2008 N=229)

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej w %														
	wysoki			raczej wysoki			przeciętny			raczej niski			niski		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Kompetencje zawodowe	19	21	25	39	39	39	22	22	17	11	10	14	9,6	8,3	5,2
Kultura osobista	29	33	32	43	41	42	10	12	8,7	10	9,2	12	8,1	5,2	6,1
Umiejętności interpersonalne	25	32	33	39	38	39	17	15	9,1	12	9,9	13	7,2	5,5	5,2
Pomocność	17	21	23	33	28	32	26	28	20	14	14	17	11	8,8	7,5

W zakresie wszystkich badanych zmiennych daje się zauważyć wyraźny wzrost społecznej oceny słupskich policjantów. Najintensywniejszy wzrost ocen, w porównaniu z latami ubiegłymi nastąpił w zakresie oceny kompetencji zawodowych, które na poziomie wysokim oceniło 25% badanych, czyli o 4% niż w roku 2007 i o 6% więcej niż w roku 2006. Ogólnie wysoko lub raczej wysoko kompetencje zawodowe policjantów ocenia 64% respondentów, w ubiegłych latach odsetek ten wnosił od 58 do 60% badanych. Procent respondentów wystawiających policjantom niską i raczej niską ocenę w zakresie omawianej zmiennej pozostaje na przestrzeni ostatnich lat na niezmiennym w znaczący sposób poziomie i oscyluje w granicach 19% badanych osób. W ostatnich latach nie zmieniła się znacząco ocena kultury osobistej policjantów, którą podobnie jak w latach ubiegłych

wysoko lub raczej wysoko ocenia 74% osób biorących udział sondażu. Jednak w ostatnim roku o ponad 3% zwiększyła się także liczba osób oceniająca kulturę osobistą policjantów na poziomie niskim lub raczej niskim. W ostatnim roku w niewielkim zakresie (2%) wzrosła także wysoka lub raczej wysoka ocena umiejętności interpersonalnych policjantów, z którymi respondenci mieli osobisty kontakt na przestrzeni ostatniego roku. W tym samym wymiarze zwiększyła się jednak także ocena niska lub bardzo niska, przybierając odsetek 18,2% badanych, czyli o ponad 3% więcej niż w roku ubiegłym. Podobnie w zakresie oceny pomocowości policjantów, z jednej strony o 6% porównaniu z latami 2006–2007 wzrosła wysoka lub raczej wysoka opinia mieszkańców na temat chęci udzielania pomocy ze strony policjantów, z drugiej jednak wzrósł także odsetek obywateli oceniających pomocowość policjantów na poziomie niskim lub raczej niskim.

We wszystkich badanych komponentach oceny policji, daje się zauważyć odchodzenie respondentów od ocen przeciętnych i stosowanie raczej skrajnie dobrych lub skrajnie złych opinii na temat policjantów. Nie odnotowana tu tabelarycznie, analiza statystyczna, wykonana testem t-Studenta nie wykazuje jednak pod względem oceny policjantów różnic statystycznych pomiędzy analizowanymi latami.

Tabela 15: Znajomość dzielnicowego na terenie miasta

Znajomość dzielnicowego na terenie miasta	Analizowany rok (ogółem)					
	2006		2007		2008	
	N	%	N	%	N	%
Tak	185	21,4	205	20,9	169	20,7
Nie	678	78,6	777	79,1	644	79,3
SUMA	863	100	982	100	813	100

Ostatnia część analizy, której poświęcony jest ten rozdział obejmuje znajomość dzielnicowego na terenie miasta (zob.tab.15). Pomimo intensywnej akcji informacyjnej na terenie Słupska nie udało się poprawić moż-

liwości kontaktu z dzielnicowym. W dalszym ciągu problem braku znajomości dzielnicowego obejmuje ponad 20% mieszkańców Słupska.

Problem ten nie stanowi jedynie dylematu lokalnego, lecz wydaje się być wynikiem trwałych tendencji na terenie całego kraju i braku rozwiązań systemowych, bez których same Komendy Miejskie nie są w stanie podołać oczekiwaniom mieszkańców środowisk lokalnych. Także dyskusje prowadzone podczas Międzynarodowej Konferencji z cyklu: Kształtowanie bezpieczeństwa i porządku publicznego w społeczności lokalnej pt.: „Rola działań prewencyjnych i edukacyjnych w kształtowaniu bezpieczeństwa obywateli”, która odbyła się 14–15 czerwca 2007 roku w Szkole Policji w Słupsku prowadziły do następujących wniosków związanych z systemowymi rozwiązaniami dotyczącymi pracy dzielnicowego:

- wprowadzić motywacyjny system awansu finansowego oraz awansu w stopniu aż do oficerskiego, tak aby stanowisko dzielnicowego mogłoby być uwieńczeniem kariery zawodowej policjanta,
- odejść od przypadkowego mianowania policjanta na dzielnicowego,
- wprowadzić stanowisko młodszego (starszego) dzielnicowego,
- brać pod uwagę, iż dzielnicowy powinien mieć bardzo duży wpływ na wyznaczanie godzin pracy w zależności od potrzeb mieszkańców, efektywności oraz skuteczności służby,
- uwzględniać doświadczenie życiowe, zawodowe oraz predyspozycje osobowościowe kandydata na dzielnicowego (zainteresowany sam powinien dokonać wyboru i uzyskać akceptację przełożonych),
- uaktywnić współpracę z innymi pionami Policji,
- umożliwić dzielnicowemu doskonalenie swoich umiejętności zawodowych na szkoleniach uwzględniających aktualne wymagania społeczne,
- nie angażować dzielnicowego w inne czynności, nie związane z działalnością w jego rejonie służbowym,
- stworzyć jasne kryteria wyznaczania rejonów służbowych z uwzględnieniem maksymalnej ilości mieszkańców przypadających na jednego dzielnicowego (maksymalnie np. 4000 mieszkańców), a także maksymalnego obszaru rejonu

- zwiększenie ilości etatów dzielnicowych,
- wyposażenie dzielnicowych w sprzęt transportowy, informatyczny i wyposażenie indywidualne,
- stworzyć dzielnicowemu jak najszersze możliwości współpracy z mieszkańcami społeczności lokalnej.

Zadania, jakie zostają przyznane dzielnicowemu reguluje Zarządzenie nr 528 komendanta głównego Policji z dnia 6 czerwca 2007 r. w sprawie form i metod wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika rewiru dzielnicowych, na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277 i Nr 57, poz. 390). Określone tam wytyczne w znacznym stopniu nie mogą być realizowane z uwagi na fakt przeciążenia dzielnicowych innymi zadaniami, do których nie są oni bezpośrednio powołani. Fakt ten ogranicza także możliwość pełnego kontaktu dzielnicowego z mieszkańcami swojego rewiru.

7. Wnioski

Rozważania zaprezentowane w tym rozdziale zmierzały do uzyskania odpowiedzi na postawione problemy badawcze, obejmujące poziom bezpieczeństwa, stan zagrożeń oraz ocenę pracy policji w subiektywnej opinii mieszkańców Słupska. Reasumując uzyskane wyniki badań należy stwierdzić:

1. W roku 2008 w badaniach sondażowych na terenie Słupska wzięło udział 818 dorosłych mieszkańców miasta. Wśród respondentów przeważały kobiety, stanowiące prawie 59%, a pod względem wieku osoby pomiędzy 41 a 65 rokiem życia. Respondenci najczęściej legitymowali się wykształceniem średnim (prawie 39%), w największym odsetku były to osoby pozostające na rencie lub emeryturze oraz deklarujące przeciętny poziom sytuacji materialnej. Mniej osób niż w latach ubiegłych deklarowało trudne lub bardzo trudne warunki materialne.
2. W zakresie poczucia bezpieczeństwa:

- Następuje systematyczny wzrost poczucia bezpieczeństwa na terenie miasta, zarówno w ciągu dnia, jak i po zmierzchu.
 - Najbardziej bezpiecznie na terenie miasta czują się mieszkańcy domków jednorodzinnych, a tendencja ta utrzymuje stały wzrost od trzech lat. Nie zmienia się natomiast, drugi pod względem wysokości poziom bezpieczeństwa mieszkańców osiedli mieszkaniowych.
 - Zdecydowanie wzrasta na przestrzeni trzech lat poczucie bezpieczeństwa w ciągu dnia mieszkańców starego budownictwa, jednak maleje ono po zapadnięciu zmroku.
 - Odwrotna tendencja jest obserwowana wśród mieszkańców śródmieścia, czujących się ogólnie na terenie miasta najmniej bezpiecznie. Poziom poczucia bezpieczeństwa w tym rejonie systematycznie rośnie po zmroku, jednak w ciągu dnia maleje.
 - Należy zatem zauważyć efekt prewencyjny w zakresie wzrostu poczucia bezpieczeństwa w rejonach domków jednorodzinnych. Działania policji wyraźnie sprawdzają się także w zakresie poprawy bezpieczeństwa w ciągu dnia w rejonach starego budownictwa, a po zmierzchu w rejonach śródmieścia. Wyraźnie jednak podejmowane przez policję działania nie odnoszą skutku po zapadnięciu zmroku w rejonach starego budownictwa oraz w ciągu dnia w obszarze śródmieścia.
3. W zakresie zagrożeń percypowanych przez mieszkańców miasta:
- W roku 2008 największy niepokój mieszkańców podobnie jak w latach ubiegłych wzbudzają: agresywne zaczepki, włamania do samochodu, napady i rozboje, włamania do piwnic oraz pobicia.
 - Zdecydowanie zwiększył się (do 80%) odsetek osób deklarujących, że nie doświadczyło osobiście żadnego z zagrożeń naruszających poczucie bezpieczeństwa.
 - Największy spadek poczucia zagrożenia wiąże się wśród obywateli Słupska z brawurową jazdą kierowców. Nie tylko zmniejszyło się w tym zakresie poczucie zagrożenia, ale zmalała także

ilość osób doświadczających lub będących świadkami takich zachowań kierowców.

- Negatywnym zjawiskiem jest wzrost poczucia zagrożenia związany z agresywnymi zaczepkami. Zaczepki te są nie tylko powodem subiektywnego poczucia zagrożenia, ale występują realnie. W ciągu ostatniego roku doświadczyło ich oraz było ich świadkami znacznie więcej badanych osób niż w latach ubiegłych. Wzrasta także liczba osób będących świadkami pobicia oraz zaczepek i wulgarnego zachowania się młodzieży.
 - Duży niepokój budzi skokowy wzrost osób będących świadkami handlu narkotykami na terenie miasta.
 - Zdaniem obywateli, narasta także problem nadużywania alkoholu i narkotyków na terenie miasta.
 - Za czynniki obniżające poczucie bezpieczeństwa, respondenci w większym stopniu niż w latach ubiegłych uznali dewiacyjną rolę mediów oraz, co stoi w znacznej opozycji do poglądów naukowych autorki tego opracowania – zbytnią liberalizację prawa karnego. W mniejszym stopniu do czynników prokryminalnych słupszczanie zaliczyli bezrobocie i ubóstwo, zatem ogólnoswiatowy kryzys gospodarczy, w chwili obecnej wydaje się nie dotyczyć rejonu Słupska.
 - Relatywnej poprawie uległa zdaniem respondentów współpraca policji ze szkołą w zakresie prewencji zachowań dewiacyjnych.
4. W zakresie oceny pracy policji:
- Odnotowuje się wzrost dostrzegania na terenie miasta codziennych patroli policyjnych.
 - Ta zwiększona ilość patroli jest widoczna także w zmianie oczekiwań społecznych pod względem policji. Mniejszy niż w latach ubiegłych odsetek osób postuluje bowiem konieczność dalszego zwiększenia patroli policyjnych w obszarze miasta (choć nadal jest to najczęściej postulowany problem), mniej także mieszkańcom doskwiera niedostateczna ilość kontroli miejsc szczególnie zagrożonych oraz niewystarczająca liczebność działań informacyj-

nych. Można zatem wnioskować, że działania prewencyjne podjęte przez policję (opisane we wprowadzeniu do tego rozdziału) na podstawie dotychczasowych wyników badań, w sposób zadowalający spełniły oczekiwania mieszkańców Słupska.

- Ogólna ocena pracy policji wykazuje niewielką tendencję wzrostową w porównaniu z latami ubiegłymi, maleje też liczba ocen skrajnie niskich. W największym odsetku, badani oceniają pracę policji na poziomie przeciętnym.
- Najwyżej respondenci oceniają kulturę osobistą policjantów. Na satysfakcjonująco wysokim poziomie utrzymuje się także od trzech lat ocena umiejętności komunikacyjnych i kompetencji zawodowych policjantów, najniżej oceniana jest ich pomocowość. We wszystkich badanych komponentach oceny policji, zauważalne jest odchodzenie respondentów od ocen przeciętnych i stosowanie raczej skrajnie dobrych lub skrajnie złych opinii na temat policjantów.
- Pomimo intensywnej akcji informacyjnej na terenie Słupska nie udało się poprawić możliwości kontaktu z dzielnicowym. W dalszym ciągu problem braku znajomości dzielnicowego obejmuje ponad 20% mieszkańców Słupska.

Grażyna Durka

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców wśród osób prowadzących działalność gospodarczą

1. Wprowadzenie

Bezpieczeństwo i wolność są obecnie podstawowymi wartościami, do których dąży każda jednostka i każde społeczeństwo. Kwestia bezpieczeństwa i wolności nie jest tylko zagadnieniem teoretycznym, ale jest również realizowana praktycznie w różnych kulturach i społecznościach. W słowniku języka polskiego przez bezpieczeństwo uznaje się stan braku zagrożenia, spokoju, pewności, zaś człowiek bezpieczny to ten, któremu nic nie grozi, który nie jest zagrożony. Takiego stanu poszukuje człowiek i oczekuje w swym najbliższym otoczeniu, a więc w rodzinie, we wspólnocie lokalnej w kraju oraz globalnie na świecie¹.

Jak podaje Leksykon policyjny bezpieczeństwo państwa jest to „rzeczywisty stan stabilności wewnętrznej i suwerenności państwa, odzwierciedlający brak lub występowanie jakichkolwiek zagrożeń”².

¹ Słownik języka polskiego, t. 1. Warszawa 1988, s. 147

² Leksykon policyjny, red. W. Pływaczewski, G. Kędzierska, Szczytno 2001, s. 31

W tym samym leksykonie znajdujemy definicję bezpieczeństwa publicznego, za którą rozumie się zazwyczaj „stan w którym nie są popełniane przestępstwa, a przez porządek publiczny, stan w którym nie są popełniane żadne wykroczenia”³.

Pojęcie bezpieczeństwa publicznego wiąże się z pojęciem porządku publicznego. Są to pojęcia bliskoznaczne, ale nie tożsame.

Bezpieczeństwo publiczne dotyczy wszystkiego co wokół się nas dzieje i nas dotyczy czyli naszego życia, mienia rodziny, zdrowia.

Bezpieczeństwo publiczne może występować w różnych dziedzinach naszego życia „Jest to pewien pożądany stan rzeczy w państwie, w którym obywatele czują się bezpiecznie w swoich mieszkaniach, na ulicach, w pracy i w każdej chwili mogą liczyć na szybką pomoc odpowiednich służb państwowych np. Policji”⁴.

Ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 określa jakie są jej podstawowe zadania. Jednym z nich jest:

1. Ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra.
2. Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania⁵.

Podstawową misją Policji jest zapobieganie przestępczości i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa obywatelom danego państwa.

Pojęcie bezpieczeństwa jest ujmowane wieloznacznie, ma charakter interdyscyplinarny i wieloaspektowy. Szewczuk określa poczucie bezpieczeństwa jako „stan świadomości, w którym wierzymy, że coś jest, coś, zachodzi, ale nie potrafimy tego bliżej określić”⁶.

³ Tamże, s. 14

⁴ *Bezpieczeństwo to wspólna sprawa – ochrona bezpieczeństwa publicznego, rozwiązanie systemowe w skali kraju i regionu*, red. J. Fiebieg, M. Roga, A. Tyburska, Szczytno 2002, s. 43

⁵ Dz.U, 02. NR 7, POZ. 58

⁶ *Słownik psychologiczny*, red. W. Szewczuk, Warszawa 1985, s. 209

Według Słownika psychologicznego „to spokój ducha wywołany przekonaniem, że nie należy się niczego obawiać”⁷.

Poczucie bezpieczeństwa może być badane w trzech wymiarach:

- a) w wymiarze ogólnym, a więc czy dane społeczeństwo uważa określony kraj za taki, w którym żyje się bezpiecznie;
- b) w wymiarze lokalnym a więc czy mieszkańcy danej społeczności lokalnej czują się bezpiecznie w swoim bezpośrednim otoczeniu, w miejscu zamieszkania ;
- c) w wymiarze indywidualnym, a więc w jakim stopniu każdy człowiek osobiście odczuwa lęk przed przestępczością⁸.

Bezpieczeństwo publiczne które, winno być zagwarantowane przez policję jest istotnym wskaźnikiem jakości życia mieszkańców danego obszaru, czy miasta. Zagwarantowanie pełnego bezpieczeństwa osobistego w warunkach wolnorynkowego państwa demokratycznego jest bardzo trudne. Trudność ta wynika z położenia ekonomicznego oraz z coraz bardziej otwierającego się kraju.

„Bezpieczna przestrzeń totalna, która pozwala lub sprzyja eliminowaniu czynników zagrożenia. Bezpieczeństwo w aspekcie kształtowania przestrzeni to element oczekiwań co do jej jakości”⁹.

Kształtowanie bezpiecznej przestrzeni zależy od wielu czynników m. in. od uwarunkowań społecznych, gospodarczych czy częstotliwości patroli policji. Także bezpieczeństwo w niej nie jest czynnikiem trwałym i ostatecznym. Zmieniają się oczekiwania i potrzeby użytkowników przestrzeni.

Zapewnienie bezpiecznej przestrzeni publicznej jest czymś czego społeczeństwo oczekuje, co jest warunkiem jego prawidłowego rozwoju. Jest to spokojne i normalne życie mieszkańców danej społeczności bez obaw o własne życie i zdrowie, bez obaw o życie swoich rodzin i najbliższych.

⁷ N. Sillany, *Słownik psychologiczny*, Katowice 1998

⁸ E. Moczuk, *Postrzeżenie bezpieczeństwa publicznego w środowisku lokalnym*, Rzeszów 2003, s. 68

⁹ B. Czarnecki, W. Siemiński, *Kształtowanie bezpiecznej przestrzeni publicznej*, Warszawa 2004, s. 10

Bez bezpiecznej przestrzeni społeczeństwo nie może się normalnie i prawidłowo rozwijać, żyć, pracować, mieszkać i funkcjonować. W dzisiejszych czasach problem bezpieczeństwa publicznego jest zaliczony do priorytetów i do najważniejszych wartości społecznych.

Kształtowanie przestrzeni miejskiej jest możliwe tylko wówczas jeżeli zapewni się bezpieczeństwo osób, którzy z niej korzystają. Dlatego też ważne jest podjęcie badań wśród osób, które żyją, mieszkają i wypełniają tę przestrzeń poprzez prowadzenie swojej działalności gospodarczej.

2.1. Wyniki badań

W badaniach, które zostały przeprowadzone w listopadzie 2008 roku wzięło udział 58 osób, które prowadzą własną działalność gospodarczą. Ponieważ przeprowadzone badania były wykonane za pomocą tych samych narzędzi tzn. tego samego kwestionariusza ankiety co badania z 2007 roku pozwalają one na dokonanie analizy porównawczej. Populacja badawcza mniejsza o 55 osób niż w roku 2007¹⁰. Również zmieniła się proporcja badanych osób ze względu na płeć. W ubiegłym roku więcej kobiet (66%) wzięło udział w badaniach niż mężczyzn (33%). Obecnie 74,1% badanych to mężczyźni, a 25,9% badanych to kobiety.

Wiek badanych osób nie uległ zasadniczym zmianom. W dalszym ciągu najwięcej ankietowanych było w przedziale wiekowym między 41–65 lat i stanowili 32,3% ogółu badanych (tabela 1, 2).

Pod względem wykształcenia zauważa się dużą zmianę w porównaniu z rokiem poprzednim. Z wykształceniem pomaturalnym wzięło udział 64,5% ogółu badanych, w 2007 ta grupa stanowiła 4,4% ogółu badanych. W ubiegłym roku grupą dominującą były osoby ze średnim wykształceniem (58,4%), obecnie stanowili 4,8% ogółu badanych (tabela 3).

¹⁰ Dane za 2007 znajdują się w książce: G. Durka, *Poczucie bezpieczeństwa wśród osób prowadzących działalność gospodarczą na terenie Słupska*, w: *Poczucie bezpieczeństwa publicznego i ocena pracy policji w percepcji mieszkańców Słupska*, red. G. Durka, M. Stefański, Słupsk 2008, s. 69

2.1. Charakterystyka osób prowadzących działalność gospodarczą i ich poczucie bezpieczeństwa

Tabela 1: Płeć, wiek i wykształcenie badanych

Płeć	Liczność	Procent
mężczyzna:	43	74,1
kobieta:	15	25,9
Razem	58	100,0
Wiek	Liczność	Procent
do 20 lat:	3	4,8
21–25 lat:	17	27,4
26–30 lat:	8	12,9
30–40 lat:	14	22,6
41–65 lat:	20	32,3
Wykształcenie	Liczność	Procent
niepełne podstawowe, podstawowe:	1	1,6
zasadnicze zawodowe:	0	0,0
średnie (liceum, technikum):	3	4,8
pomaturalne / policealne:	40	64,5
licencjat:	2	3,2
wyższe:	2	3,2

Źródło: obliczenia własne

Na uwagę zasługuje fakt, iż nikt z badanych nie posiadał wykształcenia zasadniczego, co wskazuje na to że prowadzenie działalności gospodarczej wymaga od właścicieli podnoszenia kwalifikacji i uzupełnienia wykształcenia.

Najpopularniejszą działalnością gospodarczą jest prowadzenie własnej firmy gastronomicznej typu kawiarnie, restauracje, pub lub bar szybkiej obsługi (35,9% ogółu badanych) i w przedziale wiekowym 41–65 (33%). W ubiegłym roku na pierwszym miejscu była firma handlowa (sklep, hur-

townia). Firmy usługowe jak: zakład fryzjerski, kosmetyczny, solarium prowadzą głównie osoby młode w wieku do 20 lat i stanowią oni 66,67% ogółu badanych (tabela 3).

Wśród badanych osób najwięcej (65,5%) ogółu badanych stanowiły osoby prowadzące firmy handlowe typu sklep, czy hurtownia. Na drugim miejscu (20,7%) firmy handlowe (tabela 4).

Podobna hierarchia wykonywanej działalności była w badaniach przeprowadzonych w ubiegłym roku, różnice dotyczyły liczb w procentach¹¹.

Jeżeli chodzi o ilość zatrudnionych osób w prowadzonych firmach to na pierwszym miejscu stanowiły firmy zatrudniające 1–5 osób, na drugim miejscu firmy jednoosobowe, następnie zatrudniające od 6–10 osób i powyżej 10 osób. Podobną klasyfikację uzyskały badania przeprowadzone w ubiegłym roku, nieduże różnice dotyczyły obliczeń procentowych¹² (tabela 5).

Bezpieczeństwo osobiste związane jest z wielkością firmy w jakiej pracują badani respondenci.

Najbardziej zagrożone czują się osoby w firmach, które zatrudniają od 1–5 osób, stanowią 11,76% ogółu badanych. Zdecydowanie nie odczuwają zagrożenia związanego z bezpieczeństwem osobistym osoby, które pracują w firmie zatrudniającej powyżej 10 osób. Takiej odpowiedzi udzieliło 42,86% ogółu badanych. Można stąd wyciągnąć wniosek, że bardziej bezpiecznie badane osoby czują się w większej grupie. Taką samą zależność można zauważyć przy odczuciu zagrożenia dotyczącego powierzonego mienia. Raczej nie odczuwają zagrożenia osoby pracujące w zespole 1–5 osób (45,71% ogółu badanych), zdecydowanie nie odczuwają zagrożenia osoby, które pracują w grupie powyżej 10 osób i stanowią one 28,57% ogółu badanych (tabela 6). Potwierdza się założenie, że w większej grupie czujemy się bardziej bezpieczni gdyż w każdej chwili możemy liczyć na pomoc innych osób niż wtedy kiedy w pracy przebywamy sami.

¹¹ Tamże, s. 72

¹² Tamże

Tabela 2: Rodzaj prowadzone działalności a wiek

Działalność	Wiek																																																																																									
	do 20 lat		21–25 lat		26–30 lat		30–40 lat		41–65 lat		Razem																																																																															
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%																																																																														
wykonywanie wolnego zawodu:													lekarz, prawnik, architekt, doradca finansowy	0	0,00	0	0,00	2	5,26	1	9,09	0	0,00	3	5,26	firma produkcyjna	1	33,33	0	0,00	5	13,16	4	36,36	2	66,67	12	21,05	firma handlowa: sklep, hurtownia	0	2,99	0	0,00	6	15,79	2	18,18	0	0,00	8	14,04	firma usługowa: zakład fryzjerski, kosmetyczny, solarium, szewski, krawiecki itp.	2	66,67	2	100	10	26,32	0	0,00	0	0,00	14	24,56	firma gastronomiczna: kawiarnia, restauracja, pub, bar szybkiej obsługi	0	0,00	0	0,00	15	39,47	4	36,36	1	33,33	20	35,09	Ogół grup	3	5,26	2	3,51	38	66,67	11	19,30	3	5,26	57	100
lekarz, prawnik, architekt, doradca finansowy	0	0,00	0	0,00	2	5,26	1	9,09	0	0,00	3	5,26																																																																														
firma produkcyjna	1	33,33	0	0,00	5	13,16	4	36,36	2	66,67	12	21,05																																																																														
firma handlowa: sklep, hurtownia	0	2,99	0	0,00	6	15,79	2	18,18	0	0,00	8	14,04																																																																														
firma usługowa: zakład fryzjerski, kosmetyczny, solarium, szewski, krawiecki itp.	2	66,67	2	100	10	26,32	0	0,00	0	0,00	14	24,56																																																																														
firma gastronomiczna: kawiarnia, restauracja, pub, bar szybkiej obsługi	0	0,00	0	0,00	15	39,47	4	36,36	1	33,33	20	35,09																																																																														
Ogół grup	3	5,26	2	3,51	38	66,67	11	19,30	3	5,26	57	100																																																																														

Źródło: obliczenia własne

Tabela 3: Rodzaj działalności, a wykształcenie

Działalność	Wykształcenie															
	niepełne podstawowe, podstawowe		zasadnicze zawodowe		średnie (liceum, technikum)		pomaturalne / policealne		licencjat		wyższe		Razem			
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
wykonywanie wolnego zawodu: lekarz, prawnik, architekt, doradca finansowy	0	0,00	0	0,00	0	0,00	3	7,50	0	0,00	0	0,00	0	0,00	3	6,52
firma produkcyjna	1	100	0	0,00	0	0,00	10	25,00	1	50,00	5	33,33	12	26,09		
firma handlowa: sklep, hurtownia	0	0,00	0	0,00	0	0,00	5	12,50	0	0,00	3	20,00	5	10,87		
firma usługowa: zakład fryzjerski, kosmetyczny, solarium, szewski, krawiecki itp.	0	0,00	0	0,00	0	0,00	11	27,50	1	50,00	2	13,33	12	26,09		
firma gastronomiczna: kawiarnia, restauracja, pub, bar szybkiej obsługi	0	0,00	0	0,00	3	100	11	27,50	0	0,00	5	33,33	14	30,43		
Ogół grup	1	1,64	0	0,00	3	4,92	40	65,57	2	3,28	15	24,59	46	100,00		

Źródło: obliczenia własne

Tabela 4: Rodzaj prowadzonej działalności

Działalność	Liczność	Procent
wykonywanie wolnego zawodu: lekarz, prawnik, architekt, doradca finansowy:	3	5,2
firma produkcyjna:	2	3,4
firma handlowa: sklep, hurtownia:	38	65,5
firma usługowa: zakład fryzjerski, kosmetyczny, solarium, szewski, krawiecki itp.:	12	20,7
firma gastronomiczna: kawiarnia, restauracja, pub, bar szybkiej obsługi:	3	5,2

Źródło: obliczenia własne

Na uwagę zasługuje fakt, iż tylko 10,81% ogółu badanych ma poczucie zagrożenia dotyczącego bezpieczeństwa osobistego. Są to osoby, które posiadają firmy handlowe takie jak sklepy, czy hurtownie. 50% badanych zdecydowanie opowiedziało się za tym, że nie ma poczucia osobistego zagrożenia i są to głównie osoby prowadzące firmy produkcyjne (tabela 7).

Wśród badanych mieszkańców Słupska prowadzących działalność gospodarczą występują pewne obawy przed zagrożeniami. Zagrożenia te mieszczą się w kategoriach należących do zjawisk patologicznych.

Wśród osób, które prowadzi firmy handlowe największe obawy dotyczą zagrożeń typu drobnych kradzieży (87%), Na drugim miejscu są to napady i pobicia (72%). Są to najczęstsze zagrożenia które zdarzają się dla tego typu wykonywanego zawodu.

Wśród badanych osób, które prowadzą firmy gastronomiczne takie jak: kawiarnia, restauracja, pub lub bar szybkiej obsługi najczęściej obaw dotyczą przestępczości narkotykowej (33%) a w następnej kolejności właściciele tych firm nie lubią aroganckiego zachowania nietrzeźwych klientów.

Przestępczości narkotykowej (33%) oraz aroganckiego zachowania nietrzeźwych klientów (25%) obawiają się osoby, które posiadają firmy gastronomiczne takie jak kawiarnia, pub, restauracja, bar szybkiej obsługi. Są to

Tabela 5: Rodzaj działalności, a ilość osób zatrudnionych

Rodzaj firmy a zatrudnieni	firma jednoosobowa	1–5 osób	6–10 osób	powyżej 10 osób
wykonywanie wolnego zawodu: lekarz, prawnik, architekt, doradca finansowy	0	2	1	0
%	0,00	66,67	33,33	0,00
firma produkcyjna	1	1	0	0
%	50,00	50,00	0,00	0,00
firma handlowa: sklep, hurtownia	9	22	4	3
%	23,68	57,89	10,53	7,89
firma usługowa: zakład fryzjerski, kosmetyczny, solarium, szewski, krawiecki itp.	3	6	2	1
%	25,00	50,00	16,67	8,33
firma gastronomiczna: kawiarnia, restauracja, pub, bar szybkiej obsługi	0	1	1	1
%	0,00	33,33	33,33	33,33
Ogół grup	13	32	8	5
%	22,41	55,17	13,79	8,62

Źródło: badania własne

Tabela 6: Wielkość firmy a odczucie zagrożenia

Wielkość firmy	Odczucie zagrożenia dotyczące bezpieczeństwa osobistego				
	zdecydo- wanie nie	raczej nie	trudno powiedzieć	raczej tak	zdecydo- wanie tak
firma jednoosobowa	5	2	2	3	1
%	38,46	15,38	15,38	23,08	7,69
1–5 osób	9	16	2	3	4
%	26,47	47,06	5,88	8,82	11,76
6–10 osób	1	5	1	1	0
%	12,50	62,50	12,50	12,50	0,00
powyżej10 osób	3	3	1	0	0
%	42,86	42,86	14,29	0,00	0,00
Ogół grup	18	26	6	7	5
%	29,03	41,94	9,68	11,29	8,06
firma jednoosobowa	4	1	1	5	2
%	30,77	7,69	7,69	38,46	15,38
1–5 osób	7	16	1	6	5
%	20,00	45,71	2,86	17,14	14,29
6–10 osób	2	3	1	0	2
%	25,00	37,50	12,50	0,00	25,00
powyżej10 osób	2	3	1	1	0
%	28,57	42,86	14,29	14,29	0,00
Ogół grup	15	23	4	12	9
%	23,81	36,51	6,35	19,05	14,29

Źródło: badania własne

Tabela 7: Rodzaj działalności a odczucie zagrożenia

Rodzaj działalności	Odczucie zagrożenia dotyczące bezpieczeństwa osobistego				
	zdecydowanie nie	raczej nie	trudno powiedzieć	raczej tak	zdecydowanie tak
wykonywanie wolnego zawodu: lekarz, prawnik, architekt, doradca finansowy	1	2	0	0	0
%	33,33	66,67	0,00	0,00	0,00
firma produkcyjna	1	1	0	0	0
%	50,00	50,00	0,00	0,00	0,00
firma handlowa: sklep, hurtownia	13	14	2	4	4
%	35,14	37,84	5,41	10,81	10,81
firma usługowa: zakład fryzjerski, kosmetyczny, solarium, szewski, krawiecki itp.	2	5	2	2	1
%	16,67	41,67	16,67	16,67	8,33
firma gastronomiczna: kawiarnia, restauracja, pub, bar szybkiej obsługi	0	2	1	0	0
%	0,00	66,67	33,33	0,00	0,00
Ogół grup	17	24	5	6	5
%	29,82	42,11	8,77	10,53	8,77

Źródło obliczenia własne

miejsca w których najczęściej dochodzi do transakcji narkotykowej bądź wypicia większej ilości alkoholu. Najmniej obaw przed zagrożeniami posiadają osoby, które wykonują wolne zawody takie jak: lekarz, prawnik, architekt, doradca finansowy. Ich obawy tylko w 6% dotyczą wandalizmu i niszczenia mienia.

Zaledwie tylko 5 osób spośród badanych mieszkańców Słupska stwierdziło, że nie obawia się niczego (tabela 8).

Obawy przed zagrożeniem głównie posiadają zapewne te osoby, które były już świadkami różnych zdarzeń, a w związku z tym mogą występować u nich lęki i obawy przed tymi zagrożeniami.

Na pierwszym miejscu (86% ogółu badanych) wśród osób posiadających firmy handlowe było świadkiem drobnych kradzieży. Ich miejsce pracy tzn. sklep, hurtownia sprzyja popełnianiu tego rodzaju przestępstw. W drugiej kolejności – to świadkowie aktów wandalizmu i niszczenia mienia (44% ogółu badanych). Również tego typu zachowania widziały osoby posiadające firmy usługowe (22 % ogółu badanych). Ofiary przestępstw są głównym źródłem informacji o popełnionych przestępstwach i o osobach które dokonały tego czynu (tabela 9).

Analiza badań wskazuje, że najwięcej bo 88% ofiarami przestępstw są osoby prowadzące własne firmy handlowe i są to przestępstwa związane z drobnymi kradzieżami. W dalszej kolejności są to osoby które prowadzą własne firmy handlowe i to one padły ofiarą wandalizmu i niszczenia mienia (57%). Żadna z osób prowadzących własną działalność gospodarczą nie było ofiarą wymuszenia haraczu ani przestępczości narkotykowej (tabela 10).

Analizując uzyskane dane można zauważyć, że 69% ogółu badanych zgłasza zdecydowanie przestępstwa których jest świadkiem i są to osoby które prowadzą własne firmy handlowe. Tylko jedna osoba zdecydowanie nie zgłosiła popełnionego przestępstwa będąc świadkiem takiego zdarzenia (tabela 11, 12).

Jednakże same ofiary przestępstw nie zawsze je zgłaszają. Swoją decyzję podejmują w zależności od tego jaki charakter ma popełnione przestępstwo. Są to osoby prowadzące firmy handlowe (51%). Najwięcej, bo

Tabela 8: Obawy przed zagrożeniami

Obawy przed zagrożeniami	wykonywanie wolnego zawodu: lekarz, prawnik, architekt, doradca finansowy		firma produkcyjna		firma handlowa: sklep, hurtownia		firma usługowa: zakład fryzjerski, kosmetyczny, solarium, szwabski, krawiecki itp.		firma gastronomiczna: kawiarnia, restauracja, pub, bar szybkiej obsługi		razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
włamania do zajmowanego przeze mnie lokalu	1	3,23	1	3,23	19	61,29	7	22,58	3	9,68	31	100,00
drobnych kradzieży	1	3,03	0	0,00	29	87,88	3	9,09	0	0,00	33	100,00
wymuszania haraczu	0	0,00	0	0,00	4	66,67	1	16,67	1	16,67	6	100,00
wandalizm, niszczenia mienia	2	6,25	1	3,13	17	53,13	7	21,88	5	15,63	32	100,00
napadu / pobicia	0	0,00	0	0,00	8	72,73	3	27,27	0	0,00	11	100,00
arogancckiego zachowania nietrzeźwych klientów	1	4,17	2	8,33	13	54,17	2	8,33	6	25,00	24	100,00
zaczepiek agresywnych klientów	0	0,00	2	9,09	14	63,64	3	13,64	3	13,64	22	100,00
przestępczości narkotykowej	0	0,00	0	0,00	2	66,67	0	0,00	1	33,33	3	100,00
nie obawiam się niczego	0	0,00	0	0,00	3	60,00	2	40,00	0	0,00	5	100,00

Źródło: obliczenia własne

Tabela 9: Świadcowie zdarzeń, a rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej

Świadcowie zdarzeń	wykonywanie wolnego zawodu: lekarz, prawnik, architekt, doradca finansowy		firma produkcyjna		firma handlowa: sklep, hurtownia		firma usługowa: zakład fryzjerski, kosmetyczny, solarium, szewski, kra- wiecki itp.		firma gastronomiczna: kawiarnia, restauracja, pub, bar szybkiej obsługi		razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
włamania do zajmowanego przeze mnie lokalu	0	0,00	0	0,00	1	100	0	0,00	0	0,00	1	100,00
drobnych kradzieży	1	6,67	0	0,00	13	86,67	1	6,67	0	0,00	15	100,00
wymuszania haraczu	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	—
wandalizmu, niszczenia mienia	1	11,11	1	11,11	4	44,44	2	22,22	1	11,11	9	100,00
napadu/pobicia	0	0,00	0	0,00	3	100	0	0,00	0	0,00	3	100,00
arogancckiego zachowania nietrzeźwych klientów	0	0,00	2	12,25	7	38,89	3	16,67	4	25,00	16	100,00
zaczepek agresywnych klientów	0	0,00	1		8		3		4		16	100,00
przeszłości narkotykowej	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	100	0	0,00	1	100,00
nie byłem (łam) świadkiem powyższych zdarzeń	2	7,14	0	0,00	17	60,71	8	28,57	1	3,57	28	100,00

Źródło: obliczenia własne

Tabela 10: Ofiary zdarzeń, a rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej

Ofiary zdarzeń	wykonywanie wolnego zawodu: lekarz, prawnik, architekt, doradca finansowy		firma produkcyjna		firma handlowa: sklep, hurtownia		firma usługowa: zakład fryzjerski, kosmetyczny, solarium, szwelski, krawiecki itp.		firma gastronomiczna: kawiarnia, restauracja, pub, bar szybkiej obsługi		razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
włamania do zajmowanego przeze mnie lokalu	0	0,00	0	0,00	2	100	0	0,00	0	0,00	2	100,00
drobnych kradzieży	1	11,11	0	0,00	8	88,89	0	0,00	0	0,00	9	100,00
wymuszania haraczu	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	—
wandalizmu, niszczenia mienia	1	14,29	0	0,00	4	57,14	1	14,29	1	14,29	7	100,00
napadu/pobicia	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	100,00
aroganckiego zachowania nietrzeźwych klientów	0	0,00	1	7,69	6	30,77	2	15,38	4	46,15	13	100,00
zачepek agresywnych klientów	0	0,00	1	8,33	5	41,67	1	8,33	5	41,67	12	100,00
przestępczości narkotykowej	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	—
nie byłem (łam) ofiarą powyższych zdarzeń	2	5,71	1	2,86	25	71,43	7	20,00	0	0,00	35	100,00

Źródło: obliczenia własne

Tabela 11: Zgłaszanie przestępstwa przez świadków

Zgłaszanie przestępstwa przez świadków	wykonywanie wolnego zawodu:		lekarz, prawnik, architekt, doradca finansowy		firma produkcyjna		firma handlowa: sklep, hurtownia		firma usługowa: zakład fryzjerski, kosmetyczny, so- larium, szewski, krawiecki itp.		firma gastronomicz- na: kawiarnia, re- stauracja, pub, bar szybkiej obsługi		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	N	%
zdecydowanie tak	2	6,06	1	3,03	23	69,70	7	21,21	0	0,00	33	100,00		
raczej tak	1	7,14	1	7,14	7	50,00	3	21,43	2	14,29	14	100,00		
tak i nie (to zależy jakiego)	0	0,00	0	0,00	3	60,00	1	20,00	1	20,00	5	100,00		
raczej nie	0	0,00	0	0,00	1	100,00	0	0,00	0	0,00	1	100,00		
zdecydowanie nie	0	0,00	0	0,00	1	50,00	1	50,00	0	0,00	2	100,00		

Źródło: obliczenia własne

Tabela 12: Zgłaszanie przestępstwa przez ofiary

Zgłaszanie przestępstwa przez ofiary	wykonywanie wolnego zawodu: lekarz, prawnik, architekt, doradca finansowy		firma produkcyjna		firma handlowa: sklep, hurtownia		firma usługowa: zakład tryzjerski, kosmetyczny, solarium, szewski, krawiecki itp.		firma gastronomiczna: kawiarnia, restauracja, pub, bar szybkiej obsługi		razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
zdecydowanie tak	0	0,00	0	0,00	1	100	0	0,00	0	0,00	1	100,00
raczej tak	0	0	1	8,33	7	58,33	4	33,33	0	0	12	100,00
tak i nie (to zależy jakiego)	3	10,34	1	3,45	15	51,72	7	24,14	3	10,34	29	100,00
raczej nie	0	0,00	0	0,00	9	100	0	0,00	0	0,00	9	100,00
zdecydowanie nie	0	0,00	0	0,00	4	100	0	0,00	0	0,00	4	100,00

Źródło: obliczenia własne

66% ofiar raczej zgłasza przestępstwa i są to głównie osoby posiadające firmy gastronomiczne. Najmniej osób nie zgłasza przestępstwa z obawy o własne bezpieczeństwo (19 osób).

Wśród osób, które prowadzą firmy handlowe za przyczynę nie zgłaszania przestępstw w 75% podają „brak wiary, że Policja schwyta sprawcę”. Są również i takie osoby, które uważają że nie warto zgłaszać przestępstwa, gdyż są one „zbyt błahe”, aby Policja chciała się tym zająć (60% badanych z firmy handlowej tak uważa) (tabela 13).

Badane osoby zostały poproszone o dokonanie oceny pracy Policji. W przedstawionych wynikach najwięcej osób (29) wystawiło ogólną ocenę pracy Policji jako przeciętną. Tylko jedna osoba oceniła pracę Policji jako bardzo dobra, była to osoba prowadząca firmę handlową i z tej samej kategorii 4 osoby oceniły pracę Policji jako bardzo złą. Również w tej samej kategorii prowadzonej działalności gospodarczej – 58% badanych wystawiła ogólną ocenę dobrą (tabela 14).

Osoby, które prowadzą własną działalność gospodarczą mają oczekiwania wobec Policji co do poprawienia ich poczucia bezpieczeństwa. W pierwszej kolejności uważają, że należy zwiększyć ilość patroli policyjnych. Takiej odpowiedzi udzieliło 37 osób z tego 21 osób to właściciele firm handlowych. W dalszej kolejności to częsta kontrola obiektów zagrożonych przestępczością (63%). Najwięcej oczekiwań wobec Policji miały osoby prowadzące własne firmy handlowe. Ich oczekiwania dotyczące poprawy poczucia bezpieczeństwa dotyczyły organizacji spotkań na których mogłyby swobodnie powiedzieć o swoich obawach i problemach. Takiej odpowiedzi udzieliło 80% badanych (tabela 15).

Podsumowanie:

1. W prowadzonych badaniach udział wzięło 58 osób, z tego 74,1% stanowili mężczyźni, a 25,9% kobiety.
2. Najwięcej ankietowanych było w wieku 41–65 (32%) i wykształceniem policealnym (64,5%).
3. Wśród badanych najwięcej – 65% stanowiły osoby posiadające firmy handlowe typu sklep lub hurtownia.

Tabela 13: Przyczyny nie zgłaszania przestępstw

Przyczyny nie zgłaszania przestępstw	wykonywanie wolnego zawodu: lekarz, prawnik, architekt, doradca finansowy		firma produkcyjna		firma handlowa: sklep, hurtownia		firma usługowa: zakład fryzjerski, kosmetyczny, solarium, szwabski, krawiecki itp.		firma gastronomiczna: kawiarnia, restauracja, pub, bar szybkiej obsługi		razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
z obawy o własne bezpieczeństwo	2	10,53	0	0,00	10	52,63	6	31,58	1	5,26	19	100,00
z braku wiary, że Policja schwyta sprawcę	0	0,00	1	6,25	12	75,00	2	12,5	1	6,25	16	100,00
to moja sprawa	0	0,00	1	50,00	1	50,00	0	0,00	0	0,00	2	100,00
to zbyt białe przewinienie, aby Policja chciała się tym zająć	0	0,00	1	20,00	3	60,00	0	0,00	1	20,00	5	100,00

Źródło: obliczenia własne

Tabela 14: Ogólna ocena Policji a rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej

Ogólna ocena Policji	wykonywanie wolnego zawodu:		architekt, dorad- ca finansowy		firma produk- cyjna		firma handlowa: sklep, hurtownia		firma usługowa: zakład fryzjerski, so- koletyczny, so- larium, szewski, krawiecki itp.		firma gastro- miczna: kawiarnia, pub, bar szybkiej obsługi		razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
bardzo dobra	0	0,00	0	0,00	1	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	100,00
dobra	0	0,00	1	8,33	7	58,33	4	33,33	0	0,00	0	0,00	12	100,00
przeciętna	3	10,34	1	3,45	15	51,72	7	24,14	3	10,34	0	0,00	29	100,00
zła	0	0,00	0	0,00	9	100	0	0,00	0	0,00	0	0,00	9	100,00
bardzo zła	0	0,00	0	0,00	4	100	0	0,00	0	0,00	0	0,00	4	100,00

Źródło: obliczenia własne

Tabela 15: Oczekiwania wobec Policji poprawiające poczucie bezpieczeństwa

Działania Policji poprawiające bezpieczeństwo	wykonywanie wolnego zawodu: lekarz, prawnik, architekt, doradca finansowy		firma produkcyjna		firma handlowa: sklep, hurtownia		firma usługowa: zakład fryzjerski, kosmetyczny, solarium, szewski, krawiecki itp.		firma gastronomiczna: kawiarnia, restauracja, pub, bar szybkiej obsługi		razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
zwiększenie ilości patroli policyjnych	3	8,11	2	5,41	21	56,76	8	21,62	3	8,11	37	100,00
organizowanie programów dla osób prowadzących działalność gospodarczą: jak bronić się przed przestępczością	1	5,00	1	5,00	9	45,00	6	30,00	3	15,00	20	100,00
organizowanie spotkań, na których osoby prowadzące działalność gospodarczą mogłyby swobodnie mówić o swoich obawach i problemach	1	4,76	0	0,00	17	80,95	3	14,29	0	0,00	21	100,00
informowanie właścicieli firm o występujących zagrożeniach	1	4,55	1	4,55	15	68,18	5	22,73	0	0,00	22	100,00
częstą kontrolę obiektów zagrożonych przestępczością	1	2,78	2	5,56	23	63,89	8	22,22	2	5,56	36	100,00
inne:	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	—

Źródło: obliczenia własne

4. Odczucie zagrożenia w największym stopniu posiadają osoby prowadzące małe firmy jednoosobowe.
5. O swoje bezpieczeństwo osobiste najbardziej się obawiają osoby prowadzące firmy handlowe (10%). Najmniejsze obawy posiadają właściciele firm produkcyjnych (50%).
6. Największe zagrożenie w mieście stanowią drobne kradzieże (87%), włamania do zajmowanego lokalu (61%) oraz wandalizm (53%).
7. Ofiarą aroganckiego zachowania nietrzeźwych klientów padło 13 osób.
8. Zarówno świadkowie jak i ofiary przestępstw zgłaszały je Policji.
9. Osoby, które nie zgłosiły popełnionego przestępstwa za główną przyczynę podają, że jest to obawa o własne bezpieczeństwo.
10. Ogólna ocena Policji została oceniona jako przeciętna.
11. Oczekiwania badanych dotyczą zwiększenia ilości patroli i częstszych kontroli obiektów zagrożonych przestępczością.

Mając w posiadaniu wyniki badań przeprowadzonych za pomocą tego samego narzędzia w roku 2007 i 2008 można dokonać porównań w przeprowadzonych badaniach.

Najistotniejsze różnice:

1. Ilość osób biorących udział w badaniach zmniejszyła się blisko o połowę

<u>2007</u>	<u>2008</u>
113 osób	58 osób

2. Ilość kobiet biorących udział w badaniach zmniejszyła się w porównaniu z rokiem 2007 na korzyść mężczyzn.

<u>Płeć</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>
kobiety	33,6%	25,9%
mężczyźni	66,4%	74,1%

3. Zauważa się ogromną różnicę w wykształceniu osób biorących udział w badaniu. Zmniejszyła się ilość osób z wykształceniem średnim na rzecz osób z wykształceniem pomaturalnym.

Wykształcenie	2007	2008
średnie	58,4%	4,8%
pomaturalne	54,4%	64,5%

4. Zauważa się mniejszą liczbę osób biorących udział w badaniach prowadzących działalność gastronomiczną.

	2007	2008
wolny zawód	0,9%	5,2%
firma produkcyjna	1,8%	3,4%
firma handlowa	59,3%	65,5%
firma usługowa	23,0%	20,7%
firma gastronomiczna	15,0%	5,2%

5. Odczucie zagrożenia dotyczące mienia w firmach zatrudniających od 6–10 osób wzrosło z 10% do 25% w porównaniu z ubiegłym rokiem. Wyraźnie spadło z 33% do 7% w firmach jednoosobowych. Pozostałe liczby nie wykazują dużych różnic.
6. Spadło odczucie zagrożenia dotyczące bezpieczeństwa osobistego. Nie odczuwają zagrożenia osoby z firm handlowych z 19% na 35%.
7. Zmalało odczucie zagrożenia z 30% na 16% w firmach usługowych.
8. Obawy przed włamaniami do zajmowanego lokalu nieznacznie wzrosło i to w każdej z prowadzonej działalności gospodarczej. Wzrosły obawy przed kradzieżami z 77% do 87% w firmach handlowych, usługowych i gastronomicznych.
9. Zmalały obawy przed aroganckim zachowaniem.
10. Przestępczość narkotyczna utrzymuje się na tym samym poziomie.
11. W każdej prowadzonej działalności gospodarczej występuje wzrost obaw przed zagrożeniami.

12. Nieznacznie zwiększyła się liczba ofiar drobnych kradzieży w firmach handlowych z 81% do 88%, w firmach usługowych z 0% do 13%, gastronomicznych z 0% do 4,5%.
13. Zmniejszyła się liczba ofiar wandalizmu w firmach handlowych z 61% na 57%, ale zwiększyła się dwukrotnie w firmach usługowych (z 7% na 14%). Prawie dwukrotnie zmniejszyła się liczba ofiar w firmach gastronomicznych z 30% na 14%.
14. Zwiększyła się liczba zgłaszanych przestępstw przez świadków wydarzeń jak i przez same ofiary przestępstw.
15. Ogólna ocena Policji jako przeciętna zachowana na pierwszym miejscu. Z pozycji IV na III przesunięta ocena policji jako zła.
16. Oczekiwania wobec Policji poprawiające poczucie bezpieczeństwa bez większych zmian.

3. Wnioski

Na podstawie wyników badań uzyskanych w roku 2007 i 2008 i dokonujących ich analizy nie można jednoznacznie stwierdzić o znacznych różnicach w odczuciach, że poczucie bezpieczeństwa bądź uległo znacznej poprawie bądź pogorszeniu.

Wydaje się, że prowadzenie badań przez jeszcze kilka następnych lat umożliwi dokładniej stwierdzić, czy poczucie bezpieczeństwa wzrasta wśród mieszkańców Słupska, czy maleje?

Czy działania Policji są bardziej skuteczne, czy fala przestępstw rośnie?

Analizując wyniki badań, które zostały przeprowadzone w odstępie jednego roku trudno jednoznacznie wyciągnąć wnioski o tendencjach zwykłych czy malejących dotyczące bezpieczeństwa osób prowadzących działalność gospodarczą na terenie miasta Słupska.

Bibliografia

- Bezpieczeństwo to wspólna sprawa – ochrona bezpieczeństwa publicznego, rozwiązanie systemowe w skali kraju i regionu*, red. J. Fiebieg, M. Roga, A. Tyburska, Szczytno 2002
- Czarnecki B., Siemiński W., *Kształtowanie bezpiecznej przestrzeni publicznej*, Warszawa 2004
- G. Durka, *Poczucie bezpieczeństwa wśród osób prowadzących działalność gospodarczą na terenie Słupska*, w: *Poczucie bezpieczeństwa publicznego i ocena pracy policji w percepcji mieszkańców Słupska*, red. G. Durka, M. Stefański, Słupsk 2008
- Dz. U, 02. NR 7, POZ. 58
- Leksykon policyjny*, red. W. Pływaczewski, G. Kędzierska, Szczytno 2001
- Moczuk E., *Postrzeganie bezpieczeństwa publicznego w środowisku lokalnym*, Rzeszów 2003
- Sillany N., *Słownik psychologiczny*, Katowice 1998
- Słownik języka polskiego*, t. 1. Warszawa 1998
- Słownik psychologiczny*, red. W. Szewczuk, Warszawa 1985

Robert Parol

Analiza kompetencji społecznych i zawodowych policjantów KMP w Słupsku

1. Wstęp

Wśród kompetencji społecznych i zawodowych, które odgrywają ogromną rolę w wypełnianiu obowiązków pracy policyjnej, chciałbym umieścić kompetencje komunikacyjne. Uważam, że wspomniane kompetencje można zaliczyć zarówno do kompetencji społecznych jak i zawodowych, co tym bardziej obrazuje ich znaczenie w społecznej ocenie pracy policji.

Najprościej można powiedzieć, że kompetencja komunikacyjna dotyczy stopnia, w jakim pożądane cele są osiąmane poprzez komunikację w sposób stosowny do sytuacji¹. Tak więc można stwierdzić, że kompetencja określa, czy dana osoba komunikuje się skutecznie i stosownie do kontekstu sytuacyjnego. Wydaje się, że praca policjanta jest szczególnie „narażona” na odniesienie do kontekstu sytuacyjnego, a jednocześnie specyfika tej pracy charakteryzuje się ogromną dynamiką jak też wieloznacznością sytuacji, w których policjant podejmuje działania komunikacyjne.

¹ B.H.Spitzberg, W.R.Cupach, *Interpersonal communication and competence*, Los Angeles 1984, s. 62.

Jednym ze spotykanych w literaturze przedmiotu modeli kompetencji komunikacyjnej, jest struktura składająca się z motywacji, wiedzy, umiejętności i kontekstu². Chciałbym zwrócić uwagę na znaczenie ostatniego elementu, a mianowicie kontekstu. Otóż można wyróżnić trzy poziomy kontekstu, interpersonalny, grupowy i publiczny.

Interpersonalny dotyczy nieformalnych interakcji między ludźmi, którzy pozostają w społecznych lub osobistych związkach, grupowy dotyczy większej liczby ludzi, zazwyczaj od trzech do dwunastu, i najczęściej występuje w formalnym środowisku, które bywa zorientowane na jakieś zadanie. Natomiast kontekst publiczny dotyczy zwykle pojedynczej osoby lub małej grupy ludzi, gdzie zadaniem jest komunikowanie się z dużą grupą osób, przy czym słuchacze w takim układzie sporadycznie zabierają głos.

Przestawione przeze mnie zależności strukturalne dotyczące tylko jednego wymiaru kompetencji komunikacyjnych, pokazują jak wielką rolę odgrywają w pracy policjanta. Społeczeństwo dokonując oceny wspomnianych kompetencji społecznych i zawodowych, dokonuje również oceny komunikacji, która jak starałem się wykazać jest dość skomplikowanym elementem, zależnym od wielu czynników.

2. Wyniki badań

Materiał badawczy, którego wyniki i analiza są przedstawione w dalszej części pracy, pochodzi z badań ankietowych przeprowadzonych na terenie miasta Słupska dotyczących poczucia bezpieczeństwa publicznego (podobnie zresztą jak w przypadku pozostałych części książki). Celem mojej analizy jej naukowe przyjrzenie się ocenie policjantów KMP w Słupsku pod kątem ich kompetencji społecznych i zawodowych, z uwzględnieniem następujących zmiennych charakteryzujących zarówno grupę policjantów, jak i mieszkańców miasta Słupska.

² S.P.Morreale, B.H.Spitzberg, J.K.Barge, *Komunikacja między ludźmi*, Warszawa 2008, s. 86.

Zmienne dotyczące policjantów są następujące.

- Kompetencje zawodowe.
- Kultura osobista.
- Komunikatywność.
- Zaangażowanie i pomocowość.

Natomiast zmienne dotyczące mieszkańców wyglądają następująco.

- Rejon zamieszkania.
- Płeć.
- Wiek.

Wybrane przeze mnie zmienne są moim zdaniem charakterystyczne i wystarczające do określenia, i przeanalizowania przedstawionego problemu badawczego. Co więcej uważam, że taki wybór zmiennych pozwala uniknąć wnikania się w „nieskończoną” ilość zmiennych, które zamiast przybliżenia do uzyskania odpowiedzi, od odpowiedzi mogłyby badacza oddalać, rozmywając w nadmiernej szczegółowości obraz zastanej rzeczywistości społecznej.

2.1. Ocena kompetencji zawodowych policjantów i dzielnicowych KMP w Słupsku.

Ocenę kompetencji zawodowych policjantów i dzielnicowych przedstawiam w 6 tabelach ponumerowanych kolejno 1 do 6. Pierwsze trzy tabele to ocena policjantów kolejne trzy to ocena dzielnicowych KMP w Słupsku.

Poniżej przedstawiam dane zawarte w tabelach, i ich analizę.

Tabela nr 1 dotyczy oceny kompetencji zawodowych z uwzględnieniem rejonu zamieszkania respondentów (SR – śródmieście, OM – osiedla mieszkaniowe, SB – stare budownictwo, DJ – domki jednorodzinne). Z zebranego materiału badawczego wynika, że najwyżej (zdecydowanie dobrze) kompetencje zawodowe policjantów oceniają mieszkańcy starego budownictwa i jest to wartość 27,66%, bardzo podobną wartość uzyskała grupa mieszkańców osiedli mieszkaniowych – 26,09%. Po zsumowaniu odpowiedzi „zdecydowanie dobrze” i „dobrze” okazuje się, że najlepsze

Tabela 1: Wyniki badań dotyczących kompetencji zawodowych policjantów KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem podziału na poszczególne rejony miasta

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta				Wiersz razem	
		SR	OM	SB	DJ		
Zależności pomiędzy rejonem zamieszkania a oceną kompetencji zawodowych policjantów KMP	zdecydowanie dobrze	N	6	36	13	2	57
		% z kolumny	20,69	26,09	27,66	10,00	
		% z całości	2,56	15,38	5,56	0,85	24,36
	raczej dobrze	N	10	56	11	13	90
		% z kolumny	34,48	40,58	23,40	65,00	
		% z całości	4,27	23,93	4,70	5,56	38,46
	trudno powiedzieć	N	7	22	11	3	43
		% z kolumny	24,14	15,94	23,40	15,00	
		% z całości	2,99	9,40	4,70	1,28	18,38
	raczej źle	N	4	18	8	2	32
		% z kolumny	13,79	13,04	17,02	10,00	
		% z całości	1,71	7,69	3,42	0,85	13,68
	zdecydowanie źle	N	2	6	4	0	12
		% z kolumny	6,90	4,35	8,51	0,00	
		% z całości	0,85	2,56	1,71	0,00	5,13
	Ogólnie dla grup badawczych	N	29	138	47	20	234
		% z całości	12,39	58,97	20,09	8,55	

Tabela 2: Wyniki badań dotyczących kompetencji zawodowych policjantów KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem podziału na płeć

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej		Płeć		Wiersz razem
			K	M	
Zależności pomiędzy płcią a oceną kompetencji zawodowych policjantów KMP	zdecydowanie dobrze	<i>N</i>	34	23	57
		<i>% z kolumny</i>	24,46	24,21	
		<i>% z całości</i>	14,53	9,83	24,36
	raczej dobrze	<i>N</i>	63	27	90
		<i>% z kolumny</i>	45,32	28,42	
		<i>% z całości</i>	26,92	11,54	38,46
	trudno powiedzieć	<i>N</i>	20	23	43
		<i>% z kolumny</i>	14,39	24,21	
		<i>% z całości</i>	8,55	9,83	18,38
	raczej źle	<i>N</i>	18	14	32
		<i>% z kolumny</i>	12,95	14,74	
		<i>% z całości</i>	7,69	5,98	13,68
	zdecydowanie źle	<i>N</i>	4	8	12
		<i>% z kolumny</i>	2,88	8,42	
		<i>% z całości</i>	1,71	3,42	5,13
	Ogólnie dla grup badawczych	<i>N</i>	139	95	234
		<i>% z całości</i>	59,40	40,60	

Tabela 3: Wyniki badań dotyczących kompetencji zawodowych policjantów KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem przedziałów wiekowych respondentów

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta				Wiersz razem	
		do 24 lat	24–40 lat	41–65 lat	powyżej 65 lat		
Zależności pomiędzy wiekiem a oceną kompetencji zawodowych policjantów KMP	zdecydowanie dobrze	N	5	9	36	7	57
		% z kolumny	8,62	14,75	36,73	41,18	
		% z całości	2,14	3,85	15,38	2,99	24,36
	raczej dobrze	N	22	28	36	4	90
		% z kolumny	37,93	45,90	36,73	23,53	
		% z całości	9,40	11,97	15,38	1,71	38,46
	trudno powiedzieć	N	12	14	12	5	43
		% z kolumny	20,69	22,95	12,24	29,41	
		% z całości	5,13	5,98	5,13	2,14	18,38
	raczej źle	N	14	8	10	0	32
		% z kolumny	24,14	13,11	10,20	0,00	
		% z całości	5,98	3,42	4,27	0,00	13,68
	zdecydowanie źle	N	5	2	4	1	12
		% z kolumny	8,62	3,28	4,08	5,88	
		% z całości	2,14	0,85	1,71	0,43	5,13
	Ogólnie dla grup badawczych	N	58	61	98	17	234
		% z całości	24,79	26,07	41,88	7,26	

Tabela 4: Wyniki badań dotyczących kompetencji zawodowych dzielnicowych KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem podziału na poszczególne rejony miasta

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta				Wiersz razem	
		SR	OM	SB	DJ		
Zależności pomiędzy rejonem zamieszkania a oceną kompetencji zawodowych dzielnicowego KMP	zdecydowanie dobrze	N	8	30	9	1	48
		% z kolumny	38,10	34,88	29,03	14,29	
		% z całości	5,52	20,69	6,21	0,69	33,10
	raczej dobrze	N	9	36	11	3	59
		% z kolumny	42,86	41,86	35,48	42,86	
		% z całości	6,21	24,83	7,59	2,07	40,69
	trudno powiedzieć	N	4	14	8	2	28
		% z kolumny	19,05	16,28	25,81	28,57	
		% z całości	2,76	9,66	5,52	1,38	19,31
	raczej źle	N	0	4	2	1	7
		% z kolumny	0,00	4,65	6,45	14,29	
		% z całości	0,00	2,76	1,38	0,69	4,83
	zdecydowanie źle	N	0	2	1	0	3
		% z kolumny	0,00	2,33	3,23	0,00	
		% z całości	0,00	1,38	0,69	0,00	2,07
	Ogólnie dla grup badawczych	N	21	86	31	7	145
		% z całości	14,48	59,31	21,38	4,83	

Tabela 5: Wyniki badań dotyczących kompetencji zawodowych dzielnicowych KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem podziału na płeć

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej		Płeć		Wiersz razem
			K	M	
Zależności pomiędzy płcią a oceną kompetencji zawodowych dzielnicowego KMP	zdecydowanie dobrze	N	31	17	48
		% z kolumny	32,98	33,33	
		% z całości	21,38	11,72	33,10
	raczej dobrze	N	41	18	59
		% z kolumny	43,62	35,29	
		% z całości	28,28	12,41	40,69
	trudno powiedzieć	N	17	11	28
		% z kolumny	18,09	21,57	
		% z całości	11,72	7,59	19,31
	raczej źle	N	5	2	7
		% z kolumny	5,32	3,92	
		% z całości	3,45	1,38	4,83
	zdecydowanie źle	N	0	3	3
		% z kolumny	0,00	5,88	
		% z całości	0,00	2,07	2,07
	Ogólnie dla grup badawczych	N	94	51	145
		% z całości	64,83	35,17	

Tabela 6: Wyniki badań dotyczących kompetencji zawodowych dzielnicowych KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem przedziałów wiekowych respondentów

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta				Wiersz razem	
		do 24 lat	24–40 lat	41–65 lat	powyżej 65 lat		
Zależności pomiędzy wiekiem a oceną kompetencji zawodowych dzielnicowego KMP	zdecydowanie dobrze	N	4	8	25	11	48
		% z kolumny	36,36	21,62	33,78	47,83	
		% z całości	2,76	5,52	17,24	7,59	33,10
	raczej dobrze	N	4	16	36	3	59
		% z kolumny	36,36	43,24	48,65	13,04	
		% z całości	2,76	11,03	24,83	2,07	40,69
	trudno powiedzieć	N	2	6	11	9	28
		% z kolumny	18,18	16,22	14,86	39,13	
		% z całości	1,38	4,14	7,59	6,21	19,31
	raczej źle	N	1	4	2	0	7
		% z kolumny	9,09	10,81	2,70	0,00	
		% z całości	0,69	2,76	1,38	0,00	4,83
	zdecydowanie źle	N	0	3	0	0	3
		% z kolumny	0,00	8,11	0,00	0,00	
		% z całości	0,00	2,07	0,00	0,00	2,07
	Ogólnie dla grup badawczych	N	11	37	74	23	145
		% z całości	7,59	25,52	51,03	15,86	

oceny przyznali mieszkańcy domków jednorodzinnych – 75% i osiedli mieszkaniowych – ponad 67%. Najniżej (raczej źle i zdecydowanie źle) oceniają kompetencje zawodowe policjantów mieszkańcy starego budownictwa – blisko 26% i śródmieścia – prawie 21%.

Biorąc pod uwagę te same kryteria (rejon zamieszkania) przy ocenie kompetencji zawodowych dzielnicowych KMP w Słupsku (tabela 4), najwyższą ocenę daje mieszkańcy śródmieścia – 80%, najniżej natomiast mieszkańcy domków jednorodzinnych – blisko 15% ocenia je źle i zdecydowanie źle.

W przypadku kryterium płci, kobiety (K) wyżej oceniają kompetencje zawodowe policjantów, tak samo rozkładają się wyniki w odniesieniu do grupy dzielnicowych (tabele 2 i 5). Dodatkowo można przyjąć, że kompetencje zawodowe dzielnicowych są oceniane wyżej od kompetencji zawodowych policjantów, dzieje się tak w zarówno w przypadku kobiet jak i mężczyzn.

Wyniki dla kobiet są następujące:

- policjanci, zdecydowanie dobrze – 14,53%, raczej dobrze – 45,32%,
- dzielnicowi, zdecydowanie dobrze – 32,98%, raczej dobrze – 43,62%.

Natomiast dla mężczyzn:

- policjanci, zdecydowanie dobrze – 24,21%, raczej dobrze – 28,42%,
- dzielnicowi, zdecydowanie dobrze – 33,33%, raczej dobrze – 35,29%.

Analiza ocen kompetencji zawodowych ze względu na wiek respondentów przynosi następujące wyniki (tabele 3 i 6). „Zdecydowanie dobrze” najczęściej oceniają osoby pomiędzy powyżej 65 roku życia – 41,18%. Odpowiedź „raczej dobrze” najczęściej wybierały osoby pomiędzy 41 a 65 rokiem życia – 45,90%. Największe trudności z oceną mieli respondenci powyżej 65 roku – 29,41% „trudno powiedzieć”. Negatywne oceny dotyczące kompetencji zawodowych w kategorii „raczej źle” najczęściej wybierały osoby do 24 roku życia (24,14), w kategorii

„zdecydowanie źle” najczęściej było tego typu wyborów w tej samej kategorii wiekowej – 8,62%.

W odniesieniu do dzielnicowych, największe wartości w poszczególnych kategoriach przedstawiają się następująco: „zdecydowanie dobrze” najwyższa wartość 47,83% wśród osób powyżej 65 roku życia, „raczej dobrze” – 48,65% – pomiędzy 41 a 65 rokiem życia, „trudno powiedzieć” 39,13% wśród osób powyżej 65 roku życia, „raczej źle” osoby pomiędzy 24 a 40 lat – 39,13% i wreszcie „zdecydowanie źle” najczęściej wybierały osoby do 24 roku życia – 8,11%.

2.2. Ocena kultury osobistej policjantów i dzielnicowych KMP w Słupsku.

Ocenę kultury osobistej przedstawiają kolejno:

- tabela 7 dla policjantów z uwzględnieniem rejonu miasta,
- tabela 8 dla policjantów z uwzględnieniem płci osób oceniających,
- tabela 9 dla policjantów z uwzględnieniem wieku respondentów,
- tabela 10 dla dzielnicowych z uwzględnieniem rejonu miasta,
- tabela 11 dla dzielnicowych z uwzględnieniem płci osób oceniających,
- tabela 12 dla dzielnicowych z uwzględnieniem wieku respondentów.

Przestawiony materiał badawczy dotyczy oceny kultury osobistej, tabela 7 i 10 uwzględniają rejon zamieszkania respondentów (SR – śródmieście, OM – osiedla mieszkaniowe, SB – stare budownictwo, DJ – domki jednorodzinne). Z zebranego materiału badawczego wynika, że najwyższej (zdecydowanie dobrze) kompetencje zawodowe policjantów oceniają mieszkańcy starego budownictwa i jest to wartość 51,06%. Po zsumowaniu odpowiedzi „zdecydowanie dobrze” i „dobrze” okazuje się, że najlepsze oceny przyznali śródmieścia i jest to ponad 80% udzielonych wyborów odpowiedzi. Najniżej (raczej źle i zdecydowanie źle) oceniają kompetencje zawodowe policjantów mieszkańcy domków jednorodzinnych – 25%.

Tabela 7: Wyniki badań dotyczących kultury osobistej policjantów KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem podziału na poszczególne rejony miasta

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta				Wiersz razem	
		SR	OM	SB	DJ		
Zależności pomiędzy rejonem zamieszkania a oceną kultury osobistej policjantów KMP	zdecydowanie dobrze	N	11	54	24	6	95
		% z kolumny	37,93	39,13	51,06	30,00	
		% z całości	4,70	23,08	10,26	2,56	40,60
	raczej dobrze	N	13	44	9	7	73
		% z kolumny	44,83	31,88	19,15	35,00	
		% z całości	5,56	18,80	3,85	2,99	31,20
	trudno powiedzieć	N	3	14	6	2	25
		% z kolumny	10,34	10,14	12,77	10,00	
		% z całości	1,28	5,98	2,56	0,85	10,68
	raczej źle	N	2	18	3	4	27
		% z kolumny	6,90	13,04	6,38	20,00	
		% z całości	0,85	7,69	1,28	1,71	11,54
	zdecydowanie źle	N	0	8	5	1	14
		% z kolumny	0,00	5,80	10,64	5,00	
		% z całości	0,00	3,42	2,14	0,43	5,98
	Ogólnie dla grup badawczych	N	29	138	47	20	234
		% z całości	12,39	58,97	20,09	8,55	

Tabela 8: Wyniki badań dotyczących kultury osobistej policjantów KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem podziału na płeć

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Płeć		Wiersz razem	
		K	M		
Zależności pomiędzy płcią a oceną kultury osobistej policjantów KMP	zdecydowanie dobrze	N	60	35	95
		% z kolumny	43,17	36,84	
		% z całości	25,64	14,96	40,60
	raczej dobrze	N	50	23	73
		% z kolumny	35,97	24,21	
		% z całości	21,37	9,83	31,20
	trudno powiedzieć	N	10	15	25
		% z kolumny	7,19	15,79	
		% z całości	4,27	6,41	10,68
	raczej źle	N	13	14	27
		% z kolumny	9,35	14,74	
		% z całości	5,56	5,98	11,54
	zdecydowanie źle	N	6	8	14
		% z kolumny	4,32	8,42	
		% z całości	2,56	3,42	5,98
	Ogólnie dla grup badawczych	N	139	95	234
		% z całości	59,40	40,60	

Tabela 9: Wyniki badań dotyczących kultury osobistej policjantów KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem przedziałów wiekowych respondentów

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta				Wiersz razem	
		do 24 lat	24–40 lat	41–65 lat	powyżej 65 lat		
Zależności pomiędzy wiekiem a oceną kultury osobistej policjantów KMP	zdecydowanie dobrze	N	17	24	43	11	95
		% z kolumny	29,31	39,34	43,88	64,71	
		% z całości	7,26	10,26	18,38	4,70	40,60
	raczej dobrze	N	8	24	39	2	73
		% z kolumny	13,79	39,34	39,80	11,76	
		% z całości	3,42	10,26	16,67	0,85	31,20
	trudno powiedzieć	N	14	3	5	3	25
		% z kolumny	24,14	4,92	5,10	17,65	
		% z całości	5,98	1,28	2,14	1,28	10,68
	raczej źle	N	12	7	8	0	27
		% z kolumny	20,69	11,48	8,16	0,00	
		% z całości	5,13	2,99	3,42	0,00	11,54
	zdecydowanie źle	N	7	3	3	1	14
		% z kolumny	12,07	4,92	3,06	5,88	
		% z całości	2,99	1,28	1,28	0,43	5,98
	Ogólnie dla grup badawczych	N	58	61	98	17	234
		% z całości	24,79	26,07	41,88	7,26	

Tabela 10: Wyniki badań dotyczących kultury osobistej dzielnicowych KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem podziału na poszczególne rejony miasta

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta				Wiersz razem	
		SR	OM	SB	DJ		
Zależności pomiędzy rejonem zamieszkania a oceną kultury osobistej dzielnicowego KMP	zdecydowanie dobrze	N	13	45	13	1	72
		% z kolumny	61,90	52,33	41,94	14,29	
		% z całości	8,97	31,03	8,97	0,69	49,66
	raczej dobrze	N	6	32	11	3	52
		% z kolumny	28,57	37,21	35,48	42,86	
		% z całości	4,14	22,07	7,59	2,07	35,86
	trudno powiedzieć	N	2	6	6	3	17
		% z kolumny	9,52	6,98	19,35	42,86	
		% z całości	1,38	4,14	4,14	2,07	11,72
	raczej źle	N	0	1	0	0	1
		% z kolumny	0,00	1,16	0,00	0,00	
		% z całości	0,00	0,69	0,00	0,00	0,69
	zdecydowanie źle	N	0	2	1	0	3
		% z kolumny	0,00	2,33	3,23	0,00	
		% z całości	0,00	1,38	0,69	0,00	2,07
	Ogólnie dla grup badawczych	N	21	86	31	7	145
		% z całości	14,48	59,31	21,38	4,83	

Tabela 11: Wyniki badań dotyczących kultury osobistej dzielnicowych KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem podziału na płeć

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Płeć		Wiersz razem	
		K	M		
Zależności pomiędzy płcią a oceną kultury osobistej dzielnicowego KMP	zdecydowanie dobrze	N	50	22	72
		% z kolumny	53,19	43,14	
		% z całości	34,48	15,17	49,66
	raczej dobrze	N	34	18	52
		% z kolumny	36,17	35,29	
		% z całości	23,45	12,41	35,86
	trudno powiedzieć	N	10	7	17
		% z kolumny	10,64	13,73	
		% z całości	6,90	4,83	11,72
	raczej źle	N	0	1	1
		% z kolumny	0,00	1,96	
		% z całości	0,00	0,69	0,69
	zdecydowanie źle	N	0	3	3
		% z kolumny	0,00	5,88	
		% z całości	0,00	2,07	2,07
	Ogólnie dla grup badawczych	N	94	51	145
		% z całości	64,83	35,17	

Tabela 12: Wyniki badań dotyczących kultury osobistej dzielnicowych KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem przedziałów wiekowych respondentów

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta				Wiersz razem	
		do 24 lat	24–40 lat	41–65 lat	powyżej 65 lat		
Zależności pomiędzy wiekiem a oceną kultury osobistej dzielnicowego KMP	zdecydowanie dobrze	N	4	16	40	12	72
		% z kolumny	36,36	43,24	54,05	52,17	
		% z całości	2,76	11,03	27,59	8,28	49,66
	raczej dobrze	N	4	14	29	5	52
		% z kolumny	36,36	37,84	39,19	21,74	
		% z całości	2,76	9,66	20,00	3,45	35,86
	trudno powiedzieć	N	3	3	5	6	17
		% z kolumny	27,27	8,11	6,76	26,09	
		% z całości	2,07	2,07	3,45	4,14	11,72
	raczej źle	N	0	1	0	0	1
		% z kolumny	0,00	2,70	0,00	0,00	
		% z całości	0,00	0,69	0,00	0,00	0,69
	zdecydowanie źle	N	0	3	0	0	3
		% z kolumny	0,00	8,11	0,00	0,00	
		% z całości	0,00	2,07	0,00	0,00	2,07
	Ogólnie dla grup badawczych	N	11	37	74	23	145
		% z całości	7,59	25,52	51,03	15,86	

Biorąc pod uwagę te same kryteria (rejon zamieszkania) przy ocenie kultury osobistej reprezentowanej przez dzielnicowych KMP w Słupsku (tabela 10), najwyżej oceniającą ją mieszkańcy osiedli mieszkaniowych – ponad 90%, najniżej natomiast mieszkańcy także osiedli mieszkaniowych – blisko 4%, biorąc jednak pod uwagę wielkość liczby można stwierdzić, że jest to niewielki odsetek zapytanej populacji badawczej.

W przypadku kryterium płci, kobiety (K) wysoko oceniły kulturę osobistą policjantów jak również dzielnicowych. Policjantów „zdecydowanie dobrze” i „raczej dobrze” oceniło prawie 80% kobiet, dzielnicowych natomiast – prawie 90% zapytanych kobiet. Mężczyźni oceniali następująco:

- policjanci, zdecydowanie dobrze i raczej dobrze – blisko 60%,
- dzielnicowi – zdecydowania dobrze i raczej dobrze – 80%.

Analiza ocen kultury osobistej ze względu na wiek respondentów przynosi następujące wyniki (tabele 9 i 12). „Zdecydowanie dobrze” kulturę osobistą policjantów najczęściej oceniają osoby powyżej 65 roku życia – 64,71%. Odpowiedź „raczej dobrze” najczęściej wybierały osoby od 41 do 65 roku życia – 39,80%, a także pomiędzy 24 a 40 rokiem życia – 39,34%. Największe trudności z oceną mieli respondenci w przedziale do 24 roku życia 24,14% wybierając „trudno powiedzieć”. Negatywne oceny dotyczące kompetencji zawodowych w kategorii „raczej źle” najczęściej wybierały osoby do 24 roku życia (20,69%), w kategorii „zdecydowanie źle” najwięcej było tego typu wyborów również w przedziale do 24 lat – 12,07%.

W odniesieniu do dzielnicowych, największe uzyskane wartości w poszczególnych kategoriach przedstawiają się następująco: „zdecydowanie dobrze” najwyższa wartość 54,05% wśród osób pomiędzy 41 a 65 rokiem życia (zbliżony wynik uzyskano również w grupie powyżej 65 lat), „raczej dobrze” – 39,19% – pomiędzy 41 a 65 rokiem życia, „trudno powiedzieć” 27,27% wśród osób do 24 roku życia, „raczej źle” osoby pomiędzy 21 a 40 lat – 2,70% i wreszcie „zdecydowanie źle” najczęściej wybierały osoby z tej samej kategorii wiekowej – 8,11%.

2.3. Ocena komunikatywności policjantów i dzielnicowych KMP w Słupsku.

Uzyskane wyniki badań w odniesieniu do komunikatywności zostały ujęte w następujący sposób:

- tabela 13 dla policjantów z uwzględnieniem rejonu miasta,
- tabela 14 dla policjantów z uwzględnieniem płci osób oceniających,
- tabela 15 dla policjantów z uwzględnieniem wieku respondentów,
- tabela 16 dla dzielnicowych z uwzględnieniem rejonu miasta,
- tabela 17 dla dzielnicowych z uwzględnieniem płci osób oceniających,
- tabela 18 dla dzielnicowych z uwzględnieniem wieku respondentów.

Powyżej przedstawiony został materiał badawczy dotyczący oceny komunikatywności, tabele 13 i 16 uwzględniają jej ocenę oraz rejon zamieszkania respondentów (SR – śródmieście, OM – osiedla mieszkaniowe, SB – stare budownictwo, DJ – domki jednorodzinne). Z zebranego materiału badawczego wynika, że najwyżej (zdecydowanie dobrze) komunikatywność policjantów oceniają mieszkańcy starego budownictwa i jest to wartość 46,81%. Po zsumowaniu odpowiedzi „zdecydowanie dobrze” i „dobrze” okazuje się, że najlepsze oceny przyznali mieszkańcy domków jednorodzinnych i jest to 80% pozytywnych wskazań. Najniżej (raczej źle i zdecydowanie źle) oceniają komunikatywność policjantów mieszkańcy śródmieścia i siedli mieszkaniowych, w obu przypadkach z wynikiem procentowym oscylującym w granicach liczby 19%.

Uwzględniając identyczne kryteria (rejon zamieszkania) przy ocenie komunikatywności reprezentowanej przez dzielnicowych KMP w Słupsku (tabela 16), najwyżej oceniającą ją mieszkańcy śródmieścia i osiedli mieszkaniowych – po blisko 90%, najniżej natomiast mieszkańcy starego budownictwa i osiedli mieszkaniowych, jednak liczba wskazań przyjmuje rozmiary marginalne.

Tabela 13: Wyniki badań dotyczących komunikatywności policjantów KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem podziału na poszczególne rejony miasta

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta				Wiersz razem	
		SR	OM	SB	DJ		
Zależności pomiędzy rejonem zamieszkania a oceną komunikatywności zawodowych policjantów KMP	zdecydowanie dobrze	N	8	44	22	3	77
		% z kolumny	27,59	31,88	46,81	15,00	
		% z całości	3,42	18,80	9,40	1,28	32,91
	raczej dobrze	N	12	56	10	13	91
		% z kolumny	41,38	40,58	21,28	65,00	
		% z całości	5,13	23,93	4,27	5,56	38,89
	trudno powiedzieć	N	5	12	6	1	24
		% z kolumny	17,24	8,70	12,77	5,00	
		% z całości	2,14	5,13	2,56	0,43	10,26
	raczej źle	N	4	20	4	2	30
		% z kolumny	13,79	14,49	8,51	10,00	
		% z całości	1,71	8,55	1,71	0,85	12,82
	zdecydowanie źle	N	0	6	5	1	12
		% z kolumny	0,00	4,35	10,64	5,00	
		% z całości	0,00	2,56	2,14	0,43	5,13
	Ogólnie dla grup badawczych	N	29	138	47	20	234
		% z całości	12,39	58,97	20,09	8,55	

Tabela 14: Wyniki badań dotyczących komunikatywności policjantów KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem podziału na płeć

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej		Płeć		Wiersz razem
			K	M	
Zależności pomiędzy płcią a oceną komunikatywności policjantów KMP	zdecydowanie dobrze	N	52	25	77
		% z kolumny	37,41	26,32	
		% z całości	22,22	10,68	32,91
	raczej dobrze	N	56	35	91
		% z kolumny	40,29	36,84	
		% z całości	23,93	14,96	38,89
	trudno powiedzieć	N	13	11	24
		% z kolumny	9,35	11,58	
		% z całości	5,56	4,70	10,26
	raczej źle	N	11	19	30
		% z kolumny	7,91	20,00	
		% z całości	4,70	8,12	12,82
	zdecydowanie źle	N	7	5	12
		% z kolumny	5,04	5,26	
		% z całości	2,99	2,14	5,13
	Ogólnie dla grup badawczych	N	139	95	234
		% z całości	59,40	40,60	

Tabela 15: Wyniki badań dotyczących komunikatywności policjantów KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem przedziałów wiekowych respondentów

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta				Wiersz razem	
		do 24 lat	24–40 lat	41–65 lat	powyżej 65 lat		
Zależności pomiędzy wiekiem a oceną komunikatywności policjantów KMP	zdecydowanie dobrze	N	14	18	36	9	77
		% z kolumny	24,14	29,51	36,73	52,94	
		% z całości	5,98	7,69	15,38	3,85	32,91
	raczej dobrze	N	18	28	43	2	91
		% z kolumny	31,03	45,90	43,88	11,76	
		% z całości	7,69	11,97	18,38	0,85	38,89
	trudno powiedzieć	N	11	7	4	2	24
		% z kolumny	18,97	11,48	4,08	11,76	
		% z całości	4,70	2,99	1,71	0,85	10,26
	raczej źle	N	9	6	11	4	30
		% z kolumny	15,52	9,84	11,22	23,53	
		% z całości	3,85	2,56	4,70	1,71	12,82
	zdecydowanie źle	N	6	2	4	0	12
		% z kolumny	10,34	3,28	4,08	0,00	
		% z całości	2,56	0,85	1,71	0,00	5,13
	Ogólnie dla grup badawczych	N	58	61	98	17	234
		% z całości	24,79	26,07	41,88	7,26	

Tabela 16: Wyniki badań dotyczących komunikatywności dzielnicowych KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem podziału na poszczególne rejony miasta

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta				Wiersz razem	
		SR	OM	SB	DJ		
Zależności pomiędzy rejonem zamieszkania a oceną komunikatywności dzielnicowego KMP	zdecydowanie dobrze	N	9	46	15	1	71
		% z kolumny	42,86	53,49	48,39	14,29	
		% z całości	6,21	31,72	10,34	0,69	48,97
	raczej dobrze	N	10	28	10	4	52
		% z kolumny	47,62	32,56	32,26	57,14	
		% z całości	6,90	19,31	6,90	2,76	35,86
	trudno powiedzieć	N	2	6	5	2	15
		% z kolumny	9,52	6,98	16,13	28,57	
		% z całości	1,38	4,14	3,45	1,38	10,34
	raczej źle	N	0	2	0	0	2
		% z kolumny	0,00	2,33	0,00	0,00	
		% z całości	0,00	1,38	0,00	0,00	1,38
	zdecydowanie źle	N	0	4	1	0	5
		% z kolumny	0,00	4,65	3,23	0,00	
		% z całości	0,00	2,76	0,69	0,00	3,45
	Ogólnie dla grup badawczych	N	21	86	31	7	145
		% z całości	14,48	59,31	21,38	4,83	

Tabela 17: Wyniki badań dotyczących komunikatywności dzielnicowych KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem podziału na płeć

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Płeć		Wiersz razem	
		K	M		
Zależności pomiędzy płcią a oceną komunikatywności dzielnicowego KMP	zdecydowanie dobrze	N	51	20	71
		% z kolumny	54,26	39,22	
		% z całości	35,17	13,79	48,97
	raczej dobrze	N	35	17	52
		% z kolumny	37,23	33,33	
		% z całości	24,14	11,72	35,86
	trudno powiedzieć	N	6	9	15
		% z kolumny	6,38	17,65	
		% z całości	4,14	6,21	10,34
	raczej źle	N	0	2	2
		% z kolumny	0,00	3,92	
		% z całości	0,00	1,38	1,38
	zdecydowanie źle	N	2	3	5
		% z kolumny	2,13	5,88	
		% z całości	1,38	2,07	3,45
	Ogólnie dla grup badawczych	N	94	51	145
		% z całości	64,83	35,17	

Tabela 18: Wyniki badań dotyczących komunikatywności dzielnicowych KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem przedziałów wiekowych respondentów

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta				Wiersz razem	
		do 24 lat	24–40 lat	41–65 lat	powyżej 65 lat		
Zależności pomiędzy wiekiem a oceną komunikatywności dzielnicowego KMP	zdecydowanie dobrze	N	5	19	37	10	71
		% z kolumny	45,45	51,35	50,00	43,48	
		% z całości	3,45	13,10	25,52	6,90	48,97
	raczej dobrze	N	4	11	30	7	52
		% z kolumny	36,36	29,73	40,54	30,43	
		% z całości	2,76	7,59	20,69	4,83	35,86
	trudno powiedzieć	N	2	1	6	6	15
		% z kolumny	18,18	2,70	8,11	26,09	
		% z całości	1,38	0,69	4,14	4,14	10,34
	raczej źle	N	0	1	1	0	2
		% z kolumny	0,00	2,70	1,35	0,00	
		% z całości	0,00	0,69	0,69	0,00	1,38
	zdecydowanie źle	N	0	5	0	0	5
		% z kolumny	0,00	13,51	0,00	0,00	
		% z całości	0,00	3,45	0,00	0,00	3,45
	Ogólnie dla grup badawczych	N	11	37	74	23	145
		% z całości	7,59	25,52	51,03	15,86	

Wyniki uwzględniające kryterium płci w odniesieniu do komunikatywności pozwalają na stwierdzenie, że kobiety (K) wyżej od mężczyzn (M) oceniły kulturę osobistą zarówno policjantów jak i dzielnicowych (tabele 14 i 17).

Wyniki dla kobiet są następujące:

- policjanci, zdecydowanie dobrze – 37,41%, raczej dobrze – 40,29%.
- dzielnicowi, zdecydowanie dobrze – 54,26%, raczej dobrze – 37,23%.

Struktura ocen komunikatywności policjantów ze względu na wiek respondentów przynosi następujące wyniki (tabele 15 i 18). „Zdecydowanie dobrze” komunikatywność policjantów najczęściej oceniają osoby powyżej 65 roku życia – 52,94%. Odpowiedź „raczej dobrze” najczęściej wybierały osoby od 24 do 40 lat – 45,90% oraz od 41–65 lat – 43,88%. Największe trudności z oceną mieli respondenci w przedziale do 24 lat – 18,97% wybierając „trudno powiedzieć”. Negatywne oceny dotyczące komunikatywności najczęściej pojawiały się w kategorii do 24 roku życia i wyniosły łącznie 25% negatywnych ocen.

W odniesieniu do dzielnicowych, największe uzyskane wartości w poszczególnych kategoriach przedstawiają się następująco: „zdecydowanie dobrze” najwyższa wartość 51,357% wśród osób pomiędzy 24 a 40 rokiem życia, „raczej dobrze” – najwyższy wynik 40,54% – w dwu kategorii wiekowej od 41 do 65 lat, „trudno powiedzieć” 26,09% wśród osób powyżej 65 lat, „raczej źle” i „zdecydowanie źle” najczęściej wybierały osoby z wyodrębnionej grupy wiekowej pomiędzy 24 a 40 rokiem życia.

2.4. Ocena zaangażowania i pomocowości policjantów i dzielnicowych KMP w Słupsku.

Statystyczne ujęcie pozyskanych informacji badawczych w kontekście zaangażowania i pomocowości zostały przedstawione w kolejnych tabelach w następujący sposób:

- tabela 19 dla policjantów z uwzględnieniem rejonu miasta,
- tabela 20 dla policjantów z uwzględnieniem płci osób oceniających,
- tabela 21 dla policjantów z uwzględnieniem wieku respondentów,
- tabela 22 dla dzielnicowych z uwzględnieniem rejonu miasta,
- tabela 23 dla dzielnicowych z uwzględnieniem płci osób oceniających,
- tabela 24 dla dzielnicowych z uwzględnieniem wieku respondentów.

Ujęty w tabelach 19 i 22 materiał badawczy dotyczący oceny zaangażowania i pomocowości, uwzględnia ich ocenę oraz rejon zamieszkania respondentów (SR – śródmieście, OM – osiedla mieszkaniowe, SB – stare budownictwo, DJ – domki jednorodzinne). Z zebranego materiału badawczego wynika, że najwyżej (zdecydowanie dobrze) zaangażowanie i pomocowość policjantów oceniają mieszkańcy starego budownictwa i jest to wartość 29,796%. Po zsumowaniu odpowiedzi „zdecydowanie dobrze” i „dobrze” okazuje się, że najlepsze oceny przyznali także mieszkańcy starego budownictwa – około 60%. Najniżej (raczej źle i zdecydowanie źle) oceniają zaangażowanie i pomocowość policjantów mieszkańcy domków jednorodzinnych – 25%.

Mając na względzie identyczne kryteria (rejon zamieszkania) przy ocenie zaangażowania i pomocowości reprezentowanej przez dzielnicowych KMP w Słupsku (tabela 22), najwyżej oceniającą je mieszkańcy śródmieścia – około 80%, najniżej natomiast oceniają je domków jednorodzinnych – 15,00% (źle i zdecydowanie źle).

Podobnie jak w poprzednich podpunktach, wyniki uwzględniające kryterium płci w odniesieniu do zaangażowania i pomocowości pozwalają na stwierdzenie, że kobiety (K) wyżej od mężczyzn oceniły zaangażowanie i pomocowość zarówno policjantów jak i dzielnicowych (tabele 20 i 23).

Wyniki dla kobiet są następujące:

- policjanci, zdecydowanie dobrze – 25,18%, raczej dobrze – 35,97%.
- dzielnicowi, zdecydowanie dobrze – 37,23%, raczej dobrze – 37,23%.

Tabela 19: Wyniki badań dotyczących zaangażowania i pomocowości policjantów KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem podziału na poszczególne rejony miasta

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta				Wiersz razem	
		SR	OM	SB	DJ		
Zależności pomiędzy rejonem zamieszkania a oceną zaangażowania i pomocy policjantów KMP	zdecydowanie dobrze	N	4	30	14	4	52
		% z kolumny	13,79	21,74	29,79	20,00	
		% z całości	1,71	12,82	5,98	1,71	22,22
	raczej dobrze	N	7	46	14	7	74
		% z kolumny	24,14	33,33	29,79	35,00	
		% z całości	2,99	19,66	5,98	2,99	31,62
	trudno powiedzieć	N	12	30	7	4	53
		% z kolumny	41,38	21,74	14,89	20,00	
		% z całości	5,13	12,82	2,99	1,71	22,65
	raczej źle	N	6	24	5	3	38
		% z kolumny	20,69	17,39	10,64	15,00	
		% z całości	2,56	10,26	2,14	1,28	16,24
	zdecydowanie źle	N	0	8	7	2	17
		% z kolumny	0,00	5,80	14,89	10,00	
		% z całości	0,00	3,42	2,99	0,85	7,26
	Ogólnie dla grup badawczych	N	29	138	47	20	234
		% z całości	12,39	58,97	20,09	8,55	

Tabela 20: Wyniki badań dotyczących zaangażowania i pomocowości policjantów KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem podziału na płeć

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Płeć		Wiersz razem	
		K	M		
Zależności pomiędzy płcią a oceną zaangażowania i pomocy policjantów KMP	zdecydowanie dobrze	N	35	17	52
		% z kolumny	25,18	17,89	
		% z całości	14,96	7,26	22,22
	raczej dobrze	N	50	24	74
		% z kolumny	35,97	25,26	
		% z całości	21,37	10,26	31,62
	trudno powiedzieć	N	31	22	53
		% z kolumny	22,30	23,16	
		% z całości	13,25	9,40	22,65
	raczej źle	N	15	23	38
		% z kolumny	10,79	24,21	
		% z całości	6,41	9,83	16,24
	zdecydowanie źle	N	8	9	17
		% z kolumny	5,76	9,47	
		% z całości	3,42	3,85	7,26
	Ogólnie dla grup badawczych	N	139	95	234
		% z całości	59,40	40,60	

Tabela 21: Wyniki badań dotyczących zaangażowania i pomocowości policjantów KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem przedziałów wiekowych respondentów

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta				Wiersz razem	
		do 24 lat	24–40 lat	41–65 lat	powyżej 65 lat		
Zależności pomiędzy wiekiem a oceną zaangażowania i pomocy policjantów KMP	zdecydowanie dobrze	N	8	15	25	4	52
		% z kolumny	13,79	24,59	25,51	23,53	
		% z całości	3,42	6,41	10,68	1,71	22,22
	raczej dobrze	N	12	20	37	5	74
		% z kolumny	20,69	32,79	37,76	29,41	
		% z całości	5,13	8,55	15,81	2,14	31,62
	trudno powiedzieć	N	16	13	19	5	53
		% z kolumny	27,59	21,31	19,39	29,41	
		% z całości	6,84	5,56	8,12	2,14	22,65
	raczej źle	N	14	10	11	3	38
		% z kolumny	24,14	16,39	11,22	17,65	
		% z całości	5,98	4,27	4,70	1,28	16,24
	zdecydowanie źle	N	8	3	6	0	17
		% z kolumny	13,79	4,92	6,12	0,00	
		% z całości	3,42	1,28	2,56	0,00	7,26
	Ogólnie dla grup badawczych	N	58	61	98	17	234
		% z całości	24,79	26,07	41,88	7,26	

Tabela 22: Wyniki badań dotyczących zaangażowania i pomocowości dzielnicowych KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem podziału na poszczególne rejony miasta.

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta				Wiersz razem	
		SR	OM	SB	DJ		
Zależności pomiędzy rejonem zamieszkania a oceną dzielnicowego KMP	zdecydowanie dobrze	N	7	22	15	1	45
		% z kolumny	33,33	25,58	48,39	14,29	
		% z całości	4,83	15,17	10,34	0,69	31,03
	raczej dobrze	N	10	38	7	1	56
		% z kolumny	47,62	44,19	22,58	14,29	
		% z całości	6,90	26,21	4,83	0,69	38,62
	trudno powiedzieć	N	4	20	6	4	34
		% z kolumny	19,05	23,26	19,35	57,14	
		% z całości	2,76	13,79	4,14	2,76	23,45
	raczej źle	N	0	0	2	1	3
		% z kolumny	0,00	0,00	6,45	14,29	
		% z całości	0,00	0,00	1,38	0,69	2,07
	zdecydowanie źle	N	0	6	1	0	7
		% z kolumny	0,00	6,98	3,23	0,00	
		% z całości	0,00	4,14	0,69	0,00	4,83
	Ogólnie dla grup badawczych	N	21	86	31	7	145
		% z całości	14,48	59,31	21,38	4,83	

Tabela 23: Wyniki badań dotyczących zaangażowania i pomocowości dzielnicowych KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem podziału na płeć

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej		Płeć		Wiersz razem
			K	M	
Zależności pomiędzy płcią a oceną zaangażowania i pomocy dzielnicowego KMP	zdecydowanie dobrze	N	35	10	45
		% z kolumny	37,23	19,61	
		% z całości	24,14	6,90	31,03
	raczej dobrze	N	35	21	56
		% z kolumny	37,23	41,18	
		% z całości	24,14	14,48	38,62
	trudno powiedzieć	N	20	14	34
		% z kolumny	21,28	27,45	
		% z całości	13,79	9,66	23,45
	raczej źle	N	2	1	3
		% z kolumny	2,13	1,96	
		% z całości	1,38	0,69	2,07
	zdecydowanie źle	N	2	5	7
		% z kolumny	2,13	9,80	
		% z całości	1,38	3,45	4,83
	Ogólnie dla grup badawczych	N	94	51	145
		% z całości	64,83	35,17	

Tabela 24: Wyniki badań dotyczących zaangażowania i pomocowości dzielnicowych KMP w Słupsku, w ocenie mieszkańców miasta Słupska, z uwzględnieniem przedziałów wiekowych respondentów

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta				Wiersz razem	
		do 24 lat	24–40 lat	41–65 lat	powyżej 65 lat		
Zależności pomiędzy wiekiem a oceną zaangażowania i pomocy dzielnicowego KMP	zdecydowanie dobrze	N	4	12	22	7	45
		% z kolumny	36,36	32,43	29,73	30,43	
		% z całości	2,76	8,28	15,17	4,83	31,03
	raczej dobrze	N	3	16	30	7	56
		% z kolumny	27,27	43,24	40,54	30,43	
		% z całości	2,07	11,03	20,69	4,83	38,62
	trudno powiedzieć	N	2	3	20	9	34
		% z kolumny	18,18	8,11	27,03	39,13	
		% z całości	1,38	2,07	13,79	6,21	23,45
	raczej źle	N	2	0	1	0	3
		% z kolumny	18,18	0,00	1,35	0,00	
		% z całości	1,38	0,00	0,69	0,00	2,07
	zdecydowanie źle	N	0	6	1	0	7
		% z kolumny	0,00	16,22	1,35	0,00	
		% z całości	0,00	4,14	0,69	0,00	4,83
	Ogólnie dla grup badawczych	N	11	37	74	23	145
		% z całości	7,59	25,52	51,03	15,86	

Ocena zaangażowania i pomocowości policjantów ze względu na wiek respondentów przynosi następujące wyniki (tabele 21 i 24). „Zdecydowanie dobrze” zaangażowanie i pomocowość policjantów najczęściej oceniają osoby pomiędzy 41 a 65 rokiem życia – 25,51%. Odpowiedź „raczej dobrze” najczęściej wybierały podobnie osoby z grupy osób pomiędzy 41 a 65 rokiem życia – 37,76%. Największy kłopot z oceną mieli respondenci w przedziale powyżej 65 roku życia w 29,41% wybierając odpowiedź „trudno powiedzieć”. Negatywne oceny dotyczące zaangażowania i pomocowości w kategorii „raczej źle” najczęściej wybierały osoby do 24 (24,14%), również w kategorii „zdecydowanie źle” najwięcej było tego typu wyborów w przedziale do 24 lat, odpowiednio – 13,79%.

W odniesieniu do dzielnicowych, największe uzyskane wartości w poszczególnych kategoriach przedstawiają się następująco: „zdecydowanie dobrze” we wszystkich kategoriach wiekowych uzyskano zbliżone wyniki oscylujące w granicach liczby 30. W kategorii „raczej dobrze” najwyższe wyniki pojawiły się w grupach od 24 do 40 i od 41 do 65 roku życia – w obu przypadkach wyniki plasowały się w granicach liczby 40. Najsurowiej oceniono zaangażowanie i pomocowość dzielnicowych KMP w Słupsku w przedziale wiekowym do 24 roku życia – 18,18%.

3. Podsumowanie.

W podsumowaniu chciałbym dokonać syntetycznego zaprezentowania wyników badań, któremu nadałem postać punktów dotyczących najważniejszych wniosków, które sformułowałem na podstawie przeprowadzonej analizy zebranego materiału.

1. Wszystkie uzyskane wyniki, wszystkich czterech kategorii, z uwzględnieniem wszystkich zmiennych respondentów, pozwalają na stwierdzenie, że kompetencje społeczne i zawodowe policjantów KMP w Słupsku oceniane są wysoko i bardzo wysoko przez mieszkańców miasta Słupska.
2. Porównując ocenę policjantów i dzielnicowych, wyżej oceniane

są kompetencje społeczne i zawodowe dzielnicowych KMP w Słupsku uwzględniając wszystkie kategorie społeczno-demograficzne zapytanych respondentów.

3. Kategoria różnicująca badanych respondentów ze względu na miejsce zamieszkania nie jest kategorią jednoznacznie wskazującą na istnienie różnic w ocenie kompetencji społecznych zawodowych ocenianych funkcjonariuszy KMP w Słupsku. Uzyskane wyniki badań w odniesieniu do miejsca zamieszkania są zróżnicowane i nie pozwalają na zdecydowaną ich ocenę pod kątem istotności uzyskanych różnic w percepcji mieszkańców miasta Słupska.
4. Kobiety w porównaniu do mężczyzn wyżej oceniają zarówno kompetencje społeczne jak i zawodowe policjantów jak i dzielnicowych.
5. Najgorsze zdanie o kompetencjach społecznych jak i zawodowych mają ludzie młodzi, natomiast wraz ze zwiększaniem się wieku respondentów mamy do czynienia z lepszą oceną zarówno policjantów jak i dzielnicowych.

Ponadto chciałbym zwrócić uwagę, że porównując przedstawioną powyżej analizę badawczą z badaniami realizowanymi rok wcześniej uzyskane wyniki są ze sobą zbieżne³, co może świadczyć między innymi o stałości wybranych parametrów oceny kompetencji społecznych i zawodowych policjantów i dzielnicowych KMP w Słupsku.

³ G. Durka, *Poczucie bezpieczeństwa wśród osób prowadzących działalność gospodarczą na terenie Słupska*. w: G. Durka (red.), M. Stefański (red.), *Poczucie bezpieczeństwa publicznego i ocena pracy policji w percepcji mieszkańców Słupska*, Słupsk 2008, s. 89.

Bibliografia

- Morreale S.P., Spitzberg B.H., Barge J.K., *Komunikacja między ludźmi*, Warszawa 2008.
- Spitzberg B.H., Cupach W.R., *Interpersonal communication and competence*, Los Angeles 1984.
- Durka G., *Poczucie bezpieczeństwa wśród osób prowadzących działalność gospodarczą na terenie Słupska*, w: G. Durka (red.), M. Stefański (red.), *Poczucie bezpieczeństwa publicznego i ocena pracy policji w percepcji mieszkańców Słupska*, Słupsk 2008.

Robert Parol

Zakończenie

Bezpieczeństwo publiczne znajduje się obecnie na szczycie listy priorytetów państw stanowiących współczesny świat. Dzieje się tak z kilku ważnych powodów. W przypadku państw demokratycznych troska o obywatela, o jego subiektywne poczucie bezpieczeństwa, stała się elementem gry wyborczej, w której wybierających przekonuje się do tego, że wybrani czynią wszystko co tylko możliwe aby obywatele byli bezpieczniejsi. Nie jest to oczywiście gra tylko dla samej gry. Władze w zależności od poziomu struktury na której funkcjonują, rzeczywiście podejmują działania mające służyć poprawie bezpieczeństwa obywateli. Podejmowane inicjatywy dotyczą najczęściej bardzo zróżnicowanych kategorii pojęciowych i badawczych, przejawiane są na zróżnicowanych poziomach struktur społecznych a ich realizacja angażuje różnorodne organizacje społeczne i publiczne.

Przykładem takiego działania, które angażuje zróżnicowany potencjał społeczny miasta Słupska jest realizowany po raz trzeci projekt badawczy, którego wyniki zostały przedstawione w rozdziałach poprzedzających niniejsze zakończenie. W wyniku podjętych działań organizacyjnych i badawczych otrzymaliście Państwo po raz trzeci publikację dotyczącą poczucia bezpieczeństwa mieszkańców miasta Słupska.

Uzyskana wyniki badań w dużej mierze potwierdzają obraz społeczeństwa uzyskany w dwóch poprzednich edycjach. Szczegółowe kategorie różnicujące znajdziecie państwo w każdym z czterech rozdziałów, które to rozdziały dotyczą wybranych aspektów poczucia bezpieczeństwa jak i oce-

ny pracy Komendy Miejskiej Policji w Słupsku, na której w największym stopniu spoczywa dbałość i troska o bezpieczeństwo mieszkańców.

W imieniu poszczególnych autorów analizujących zebrany materiał badawczy jak i wszystkich osób zaangażowanych w realizację projektu, chciałbym wyrazić nadzieję, że powyższa książka będzie pomocna w ukierunkowaniu pracy instytucji i organizacji mających wpływ na poczucie bezpieczeństwa obywateli i jednocześnie zachętą do ciągłego udoskonalania prawdziwie ludzkiej relacji pomiędzy tymi, którzy pomagają a tymi, którzy tej pomocy potrzebują.

